

P.2129

Calul

magazin

SHAGYA ARAB ȘI GIDRANUL
CUPA NAȚIUNILOR SAMSUNG
CRIOTERAPIA
CUPA ROMÂNIEI LA PESTE
35 DE GRADE CELSIUS

anul 1 ■ nr. 4 ■ 9,90 lei

6423037000029

F.M.V.B.

P. 2/29

CUM A INTERVENIT CALUL ÎN MERSUL ISTORIEI

■ Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici

Mersul istoriei a fost presărat de nenumărate războaie și de foarte multe bătălii. Numai câteva bătălii au fost însă decisive, în sensul că au schimbat destinele popoarelor cum au fost cele de la Salamina, de la Actium, de pe Guadalete sau de la Sadova.

Una din aceste mari bătălii a fost cea de la Hastings în urma căreia soarta Angliei a fost schimbată și indirect istoria Europei și chiar a lumii.

Regele Wilhelm Cuceritorul

În această bătălie – cum au subliniat unii analiști militari – calul a avut o mare contribuție.

Wilhelm, ducele Normandiei care fusese numit succesor de către regele Angliei Eduard Confesorul s-a trezit la

moartea acestuia (Ian 1066) înlocuit de Harold Carl de Wessex.

Considerându-se nedreptățit și fiindcă negocierile au eșuat, normandul nostru franțuzit s-a decis să-și impună punctul său de vedere printr-o campanie militară care a fost ilustrată de soția sa regina Matilda, într-o tapițerie celebră, realizată între anii 1070 și 1077, ce se păstrează și astăzi la Bayeux și care poate fi considerată prima bandă desenată istorică. Se pare că adevăratul comanditar al acestei capodopere a fost fratele vitreg a lui Wilhelm episcopul Odo din Bayeux care l-a însoțit la Hastings unde a jucat un rol important în desfășurarea bătăliei. Întreaga campanie este descrisă pe această pânză lată de 50 cm și lungă de 70 m în imagini cu legende dintre cari unele le-am folosit aici.

Traversarea Mării

În toamna anului 1066, ducele Normandiei, reușește în ciuda unei furtuni să transporte cu navele sale un

corp expediționar de 7000 de oameni cavaleri și pedestri cu caii respectivi și proviziile necesare pe coasta de sud a Angliei, pe plaja de la Bulverhythe unde ajunge la 28 septembrie și de unde plănuia să cucerească regatul.

Debarcarea, în special a cailor, s-a făcut cu dificultate, iar ducele s-a împiedicat și a căzut cu fața la pământ. Cu o deosebită abilitate politică s-a sculat ținând în mâinile sale pamânt și strigând "Acum am luat în stăpânire pământul Angliei".

Zidul saxon

Regele saxon Harold II, când a aflat de această debarcare și-a regrupat trupele de saxoni care tocmai respinseseră în nordul Angliei la 27 sept. o invazie de vikingi la Stamford bridge, le-a adus în marș forțat peste 500 de km și le-a așezat la 13 oct. pe colina Caldbec care domina localitatea Hastings lângă care își stabilise, pe marginea mării, tabăra dușmanul său. Această armată era formată exclusiv din pedestrași îmbrăcați în tunici de zale, purtând scuturi rotunde colorate și armați cu paloș, sulite și cu vestitele topoare daneze care erau arma lor de predicție. Era însă o armată oboșită.

Wilhelm, presat de timpul care eroda moralul trupelor și scădea proviziile, și-a aranjat trupele în vale pe o zonă ușor împădurită plasând în centru nor-

După (mul din saxoni are toporul danez)

Atacul Normanzilor (cavalerie și arcași)

manzii, pe flancul drept francezii și flamanzii, iar pe flancul stâng bretonii. În față și-a așezat arcașii, iar în spate și-a grupat cavaleria. Se spune că și-ar fi ars flota pentru a evita orice defecțiune și că purta asupra lui relicvele pe care Harold jurase că îi va ceda tronul. El l-a surprins pe Harold declanșând operațiunile militare pe ziua de 14 oct. pe la orele 9,30 dimineața.

Harold a format cu ostașii săi, potrivit unei vechi tactici inițiată de Alfred cel Mare, un zid impenetrabil și invulnerabil, prin scuturile lor lipite unul de altul, în lungul falezei (Senlac ridge) ce se înalță deasupra trupelor normande.

Într-un poem numit "Carmen de Hastings proelio" scris probabil de Guy episcop de Amiens se povestește că înainte de începerea luptei un menestrel numit Taillefer, înarmat, a ieșit din rândurile armatei invadatoare călare pe un cal năruș care alergea cu gura deschisă înspăimântându-i pe cei din jur. El a ucis un saxon care venise să-l combată, i-a tăiat capul și cu acesta în mână, cântînd celebrul Cîntec al lui Roland, s-a avîntat agresiv spre liniile dușmane. A fost repede doborât și ucis de saxoni care erau convinși că dispune de puteri supranaturale.

Toate atacurile normande au fost foarte dificile, căci se făceau pe o pantă ascendentă și se izbeau practic neputințioase de zidul scuturilor saxone.

Atacurile cavaleriei erau și ele

zădărnice de topoarele daneze cu care printr-o singură lovitură putea fi doborât calul cu călărețul său. Armata lui Harold era favorizată și prin faptul că stătea pe loc și ostașii puteau să arunce bolovani și sulițe nimicioare în vale fără să facă mari eforturi.

Spre prînz, flancul stîng al bretonilor, obosiți și descurajați, comandați de contele Alan, a început să cedeze ceea ce ar fi putut duce repede la un dezastru pentru invadatori. Situația a fost redresată ca prin minune printr-o eficiență șarjă a cavaleriei condusă de episcopul Odo de Bayeux care a fost prima implicare majoră a calului în această bătălie. În cursul acestui episod cei doi frați ai regelui Harold, Girth și Leofwine au fost omorâți.

După acest episod dramatic a urmat o inexplicabilă pauză în care trupele s-au relaxat, alimentat și hidratat.

În partea a doua a bătăliei, Wilhelm văzînd că nu poate străpunge frontul lui Harold și că nici nu-l poate înconjura și ataca prin spate din cauza pădurilor dese ce existau atunci sus în jurul pozițiilor saxone, a executat manevra cheie care a dus în final la victorie. Pentru aceasta a folosit cavaleria cu care a organizat un atac masiv frontal împotriva zidului de scuturi saxon. Potrivit ordinilor date, în plin atac brusc cavalerii și-au întors caii și au executat o retragere globală a întregului detașament, ceea ce a fost interpretat de saxoni ca o fugă și nu ca o mișcare tac-

tică. Această manevră a fost executată de două ori. Saxonii au căzut de fiecare dată în capcană părăsindu-și pozițiile, coborînd în vale și urmărind călăreții.

Nu se știe dacă Harold a ordonat această urmărire care i-a fost fatală sau dacă a fost o nefericită inițiativă a trupelor sale. Dislocarea zidului de pe faleză a permis trupelor normande să pătrundă în dispozitivul inamic care în fața acestei acțiuni la care nu se aștepta s-a dezorganizat. Între timp o săgeată trasă de un arcaș, rămas anonim, a pătruns în ochiul lui Harold care apoi a fost omorât de un grup de cavaleri normanzi ce au putut să pătrundă până la el printre trupele care-l apărau. Moartea acestuia a pus capăt luptei înainte de lăsarea întunecului care i-ar fi defavorizat pe normanzi și aliații lor.

Șarja episcopului Odo

După această bătălie nimeni nu s-a mai opus lui Wilhelm care a ajuns rege al Angliei și a intrat în istorie cu numele de Wilhelm (William) Cuceritorul. Normanzii au ajuns stăpîni țării marginalizînd nobilimea saxonă și suprapunînd cultura și limba franceză peste cultura și limba autohtonilor. În felul acesta s-a născut poporul englez care avea să joace un rol hotărător în istoria omenirii. Toate acestea s-au întîmplat grație cailor de care normanzii au dispus, dar care au lipsit din cadrul armatei saxone.

Contraatac saxon

UN SPORT AL DIALOGULUI ȘI AL ARMONIEI

■ Florin Codre

Spui "dialog" și imediat îți vin în minte lecțiile lui Socrate. De mai bine de două mii de ani dialogul, în sensul său cel mai deplin, are un învățător și un nume. Socrate învăța arta rațiunii pe cei dornici să conducă rațional alți oameni.

Spui "armonie" și imediat îți vin în minte lecțiile altui mare grec, Pitagora. Acolo, pe vremea lui Pitagora, nu se inventase încă politica rațională, democrația, arta de a conduce înțelept alți oameni. Acolo, la școala lui Pitagora, se învăța rațiunea de dragul zeilor, apoi ceva și mai adânc: armonia suflet-trup-spirit.

Rațiunea și raționamentul se învăța doar prin dialog, cu ajutorul unor cuvinte speciale, numite concepte. Ce e virtutea? Ce e înțelepciunea? Ce e sufletul?

Armonia suflet-trup-spirit se învăța fără cuvinte, în tăcere și solitudine, prin exerciții spirituale, prin schimbarea lentă a sinelui și prin punerea lui în rezonanță armonică cu întregul cosmos.

Azi, învățământul pitagoreic este aproape uitat. Școlile armoniei suflet-

trup-spirit și-au pierdut cheile înțelepciunii lor milenare.

Cu o excepție.

O excepție cât un miracol.

Relația pedagogică om-cal, orientată, în timp, ca la școală, spre creșterea puterii de performanță fizică și mentală a centaurului pe care cei doi membri ai acestui cuplu îl formează, această relație se formează ea însăși și durează ani până să prindă forma armoniei.

E un tip de școală la care ne uităm, dinafară, cu prea puțină înțelepciune. Abia dacă am fi un pic mai atenți, am descoperi miracolul: acolo, în relația de centaur om-cal zac comorile uitate ale anticelor școli inițiatice: și dialog, și armonie; și rațiune, și înțelepciune; și cuvânt, și tăcere; și raționament, și mister.

Dacă ai răbdarea să urmărești centaurul om-cal – și trebuie să ai toată cuminenția elevului dintr-a întâia până la cea din urmă clasă a școlirii sale – vei înțelege cum se formează centaurul: dialog, dialog, dialog, apoi armonie, armonie, armonie.

Vei înțelege că centaurul nu poate trece încă la lecțiile de armonizare dacă dialogul nu a fost desăvârșit în cele mai mici amănunte. Nici un cal nu seamănă în privința caracterului cu altul, cum nici oamenii nu seamănă. Dar cum omul învață să se schimbe, la fel și calul – nu în singurătatea sa, ci în forma sa de centaur. Partea de om și partea de cal se schimbă una pe alta ca să se poată apoi armoniza. Nu ști niciodată care parte pe care o schimbă mai mult, care parte pe care o învață mai multe.

Iar apoi, armonia centaurului. Nici partea de om nu mai e total umană, nici partea de cal nu mai e tot animală. Centaurul se arată pe sine ca un zeu dintre lumea de cai și lumea de oameni.

Același lucru îi învața Pitagora pe ucenicii săi în clasele superioare, armonia om-zeu: cum să dobândești starea de seninătate înțeleaptă a zeilor care nu mai au nevoie de raționamente ca să știe și ca să facă. Dacă noi, oamenii, în orgoliul raționalității noastre, am mai putea avea răbdarea îndelung smerită de a înțelege că dialogul, îndelung smerit și el, precedă cu ani buni puterea de a ne armoniza, am realiza societăți mai drepte și mai înțelepte.

Uitați-vă numai la acest mic amănunt: în toate sporturile noastre noi cultivăm agresivitatea ca să avem apoi competiția; în relația de centaur om-cal, totul stă pe dialog și iarăși pe dialog ca să avem apoi armonia, iar competiția nu e a centaurului, ci tot a noastră, a celor de la poalele... Olimpului.

ISTORICUL CĂLĂRIEI ROMÂNEȘTI, ÎNCEPUTURI

(fragment din volumul „Călăreți, obstacole, victorii”,
apărut la Editura Sport-Turism, 1978)

Felix Topescu ■

Începuturile călăriei românești trebuie căutate în perioada principatelor Muntenia și Moldova, când au apărut primele școli pregătitoare de ofițeri de cavalerie. Prima școală pentru elevi viitori ofițeri a fost fondată în anul 1847 la București, pe timpul domniei prințului Bibescu, cu numele de "Școala militară de infanterie și cavalerie", și a funcționat cu un număr de 15 elevi, timp de numai un an, după care a fost desființată.

Prințul Știrbei a reînființat-o, în anul 1849, cu un număr de 45 de elevi, pentru o durată de studii de 4 ani, care ulterior s-a prelungit la 5 ani.

În paralel, în anul 1857, a luat naștere la Iași – capitala Moldovei – "Școala militară de cavalerie" care a dat o promoție de 27 de sublocotenenti.

Prin unirea celor două principate românești, Muntenia și Moldova, sub domnia colonelului de cavalerie Alexandru Ioan Cuza, școala de la Iași a fuzionat cu școala de la București, având un număr de 70 de elevi.

În 1866, școala de la București a fost transferată la Iași, până în 1872, dată la care a fost divizată în două școli separate:

■ Școala pregătitoare pentru fii de militari, la Iași, cu 4 ani de studii;

■ Școala militară de infanterie și cavalerie, la București, cu o durată de 2 ani și care până în anul 1900 a dat un număr de 2337 ofițeri.

În 1907, secția de cavalerie a fost transferată la Târgoviște sub numele de "Școala pregătitoare de ofițeri de cavalerie" (activi și de rezervă), unde a funcționat până aproape de cel de-al doilea război mondial.

În ceea ce privește existența unei "ȘCOLI SPECIALE DE CAVALERIE", se știe că în anul 1863 s-a creat un fond financiar pentru înființarea ei, dar nu se știe dacă această școală a luat ființă, lipsind documente precise în această privință.

Mai târziu, în 1871, a fost creată la București "Școala de ofițeri de infanterie și cavalerie" cu următoarele scopuri:

■ de a da tuturor ofițerilor instrucția indispensabilă unui ofițer de cavalerie;

■ de a completa pregătirea călare și cunoștințele despre cal.

Cursurile acestei școli durau un an, cu un efectiv de 27 ofițeri de cavalerie.

La 22 august 1872 școala ia numele de "Școala specială de cavalerie" – La București – și este pusă sub comanda colonelului Aristide Iarca, absolvent al Școlii militare franceze de echitație de la Saumur, fost atașat pe lângă Regimentul 3 de cavalerie francez, din Africa, unde a primit gradul de căpitan. Cu această unitate a luat parte la bătălia de la Atlisco, din Mexic, și a obținut "Legiunea de Onoare". La 15 februarie 1874 colonelul A. Iarca a murit și astfel școala a pierdut pe cel ce a impulsionat-o după modelul școlii franceze de la Saumur.

Dintre cadrele acestei școli, de sub comanda colonelului A. Iarca, s-au distins: maiorul Mahala (provenit din armata austriacă), căpitanul Th. Lupu (absolvent al școlii de la Saumur – Franța), căpitanul C. Căplescu și locot. Cialik (ambii absolvenți ai Școlii de călărie de la Ipres – Belgia).

Declanșarea războiului pentru independență, cu turcii, a determinat, în anul 1876, întreruperea activității școlii.

Ulterior, din cauza condițiilor defavorabile, școala fiind situată în centrul orașului București, s-a hotărât, în anul 1893, de către general Băicoianu, transferarea școlii la Târgoviște, unde terenul era ideal pentru călărie. Astfel călăria începe să evadeze tot mai mult din maneje și să fie atrasă de terenurile accidentate.

În cursul toamnei anului 1914, care a marcat începutul primului război mondial, Școala specială își încetează cursurile, ofițerii-elevi plecând la unități.

După 6 ani de întrerupere, provocată de război, școala își redeschide porțile la 1 noiembrie 1920, de data aceasta în orașul Sibiu, unde va funcționa în propriul său local până la declanșarea celui de-al doilea război mondial.

Cursurile școlii erau urmate, în mod obligatoriu, de ofițerii de cavalerie, după servirea primilor doi ani din carieră la unități de cavalerie. După terminarea studiilor, care durau un an, ei reveneau la unitățile respective, în afară de un număr de 8-10 ofițeri, primii la studii și călărie, opriți în școală pentru a urma încă un an "Cursul instructorilor". Acești ofițeri specializați în călărie și pedagogia militară erau repartizați, la sfârșitul cursului, ca profesori la Școala pregătitoare de ofițeri de cavalerie de la Târgoviște și la Școala specială de la Sibiu.

Instructorii (profesorii) de călărie de la Școala specială de la Sibiu purtau, după modelul instructorilor de la Saumur, uniforma complet neagră, cu nasturii de la veston aurii.

În general, scheletul echipei internaționale fiind format din acești ofițeri-instructori, pregătirea lotului reprezentativ se făcea la Sibiu.

În timpul celui de-al doilea război mondial (1941-1944), Școala specială a luat numele de "Școala de aplicație a cavaleriei" și a instruit atât pe tinerii cu termen redus cât și pe subofițerii din Cavalerie.

REDACTOR ȘEF:

Dora STĂNESCU

EDITORI SENIORI:

Acad. Constantin
BĂLĂCEANU STOLNICI
Florin CODRE

EDITOR:

Ioan CRISTESCU

EDITORIALIȘTI:

Cristian ȚOPESCU
Ioan GROȘAN
Ioan BUDUCA
Ioan GYURI PASCU

SECREȚAR DE REDACȚIE

Tatiana SEGAL

COLECTIV DE REDACȚIE:

Nina LUPU
Ioan VALERIU

CONSULTANȚI

Robert BARTHA
Emanuel FÂNTÂNEANU
Dr. Anca BOGDAN
Ing. Antal István Iános
Mihail LECHKUN

GRAFICĂ:

Bruno VINTILĂ

TEHNOREDACTARE:

Emilia VELCU

CORECTURĂ:

Oana IONESCU

MARKETING:

Viorel PĂUNESCU
Cristian IONIȚĂ

Editată de

World Media
GRAPH

Str. Pictor Sava Henția nr. 2,
Sector 1, București
Tel: 0727/750.109, 0728/320.453
Fax: 021/22.34.111
E-mail: world.mediagraph@gmail.com
calulmagazin@gmail.com
www.calulmagazin.com

Reproducerea integrală sau parțială a textelor și imaginilor se poate face numai cu acordul World MediaGraph.

Foto: Nina Lupu, Mihail Lechkun, Apor Portik, Antal István, Relu Frâncu.
Foto coperta 1: Iftimie Vlad

ISSN 1842-7731

S u m a r

7

Un sport al dialogului și al armoniei

12

Imperiul roman

14

China IV

22

Napoleon și
Marengo

Gericault și
cailor lui

editorial

- 4 Cum a intervenit calul în mersul istoriei
- 6 Un sport al dialogului și al armoniei
- 7 Istoricul călăriei românești, începuturi
- din ieslea literară**
- 10 În căutarea calului năzdrăvan
Pământul din spatele casei
- 11 Cavalerul trac
- galop și civilizații**
- 12 Imperiul roman
- 14 China IV
Calul în armată sau calul-soldat
- 17 Povestiri cu tâlc din lumea mare (2)

lecturi

- 18 Xenofon
- din ieslea literară**
- 21 Calul, animal al puterilor magice și al întinericului
- cailor legendari**
- 22 Napoleon și Marengo
- din ieslea artistică**
- 24 Gericault și cailor lui

din ieslea literară

- 26 Favoritul muzelor
- dosar rase**
- 28 Shagya arab și gidranul
- 30 Conferința Kabiuk
- 32 Lipica
- reportaj**
- 36 Pe urmele cailor sălbatici din Delta Dunării
- cunoaștere echitație**
- 40 Dicționar
- 41 Note și reflecții pe marginea cunoaștințelor de echitație etologică
- cunoaștere ecvestră**
- 42 Fetița cu ponei
- 44 Vedete de cinema
- 46 Calul de agrement
- 48 Ghidul practic al călărețului în exterior
- sănătate**
- 50 Abcesul copitei
- 50 Crioterapia
- îngrijire**
- 55 Îngrijirea calului pe timpul transportului

Shagya arab și gidranul

28

Conferința
Kabiuk

30

Calul de
agrement

46

Pe urmele cailor sălbatici
din Delta Dunării

36

puncte de vedere

- 54 România, țara cu un singur cal
de curse sau ... nu???

curse

- 58 Scurtă istorie a curselor clasice

istorie

- 60 Cele mai grele clipe

hipice

- 64 Înhamări tradiționale maghiare

spectacole

- 68 Mario Luraschi,
un artist complet

actualitate

- 70 Hipismul dispare din Cluj
vip

- 71 Premiul Jean Gabin

concursuri

- 72 Cupa Națiunilor Samsung
o superligă... super

- 74 Cupa României la peste 35 de
grade Celsius

concursuri

- 77 Eveniment la Sâncrai

legislație

- 72 Criterii de bonitare

anunțuri

- 81 Cumpărări/vânzări

Îngrijirea calului pe
timpul transportului

65

Scurtă istorie a
curselor clasice

58

Înhămări tradiționale
maghiare

64

Mario Luraschi,
un artist complet

68

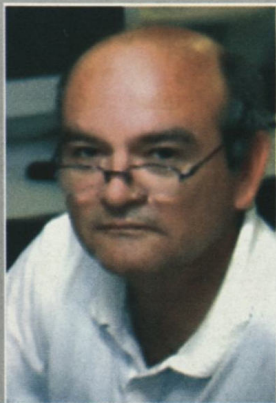

Cupa Națiunilor Samsung
o superligă... super

72

ÎN CĂUTAREA CALULUI NĂZDRĂVAN

■ Ioan Groșan

Una din cele mai fascinante imagini care mi-au fermecat copilăria timpurie a fost cea a mărtoagei care, în basme, înghițind o găleată de jăratec, se transforma subit într-un superb bidiviu înaripat cu care, asemenea lui Tom Cruise în "Top Gun", Făt-Frumos, în drumul lui spre Zmeu, făcea (sau cel puțin așa-mi imaginam eu) diverse minunății prin văzduhuri. Sigur că credeam cu sfințenie în tot ceea ce se-ntâmpla în basme și dacă a rămas în mine ceva din inocența de-atunci, este că și acum cred că, în anumite împrejurări, ficțiunea (literară, cinematografică etc.) surclasează realitatea.

Nu eram singurul care luam "de bune" întâmplările din povești. Aveam un tovarăș de joacă, Feri, un pui de țigan, cu care băteam cît era ziua de lungă coclaurile satului natal, spre disperarea mamei, ce nu vedea cu ochi buni "ecumenismul" meu rasial, temându-se de tot felul de boli pe care le-aș fi putut lua pe filiera "gipsy" și pe care, evident, nu le-am luat niciodată. Feri era cel mai fidel ascultător al meu, fiindcă lui nu-i povestea nimeni nimic, nici nu știa să citească și chiar dacă ar fi știut, de unde cărți? Eu învățasem să citesc de pe la cinci ani, unul din locurile mele predilecte de joacă fiind biblioteca satului, unde mama era bibliotecară. Feri era copil din flori, nu-și cunoștea tatăl, avea numai mamă și bunic, din partea ei. Și ce ne-am gândit noi într-o zi? Bunicul său avea o aschimodie de cal, numai pielea, osu' și hamu', cu care mai făcea mici ciubucuri prin împrejurimi. Te și mirai cum poate arătarea aia să tragă o ditamai căruța pe scândura căreia, în față, trona, mustăcios și mândru, bunicu-său. Atâta i-am împuiat capul prietenului meu cu metamorfoza pe care am fi putut s-o obținem urmând rețeta basmelor, că într-o după-amiază, pe când bunicu-său sforăia la umbră, cam matol în urma unui gheșeft, am luat o găleată de jăratec din vatra lor care nu se stinge niciodată și ne-am dus în grajd. Nebănuind nimic, "Fekete", așa-i zicea calului, ne privea blând. (Mai târziu, am aflat că "Fekete" înseamnă pe ungurește "negru"; într-adevăr, calul era negru, dar parcă și culoarea îi slăbise). Ne-am apropiat cu băgare de seamă și i-am pus găleata încinsă în iese. Feri s-a dus în spatele lui și l-a împins spre iese. Probabil că fiind găleata în care bunicul îi pune orz, Fekete și-a aplecat onestul cap spre ea, dar când a simțit ce era acolo, a scos un nechezat lung și cu stângul din spate i-a repezit lui Feri așa o copită în piept, că amatorul de basme, slăbuț și el de altminteri, a zburat până-n fundul grajdului. Asta a fost nimic pe lângă ce-a încasat prietenul meu de la bunicu-său, pe care îl trezise nechezatul și care a venit să vadă ce se-ntâmplă, în vreme ce eu o zbugheam afară pe lângă el.

Acuma din două – una: ori calul nu era încă pregătit pentru miraculoasa transformare, ori bunicul lui Feri nu citise în viața lui un basm. Înclin spre a doua variantă.

PĂMÂNTUL DIN SPATELE CASEI

Traian T. Coșovei ■

Pe la vârsta de 5-6 ani, tatăl meu a hotărât că sunt desul de "matur" încât să mă sui în căruța și să mân caii. Instructajul a fost sever. Nu știu de unde, bietul taică-meu a găsit în satul Somova un căruțaș tânăr, chipeș, vitezoman nevoie-mare, care avea doi cai extrem de nărvași. Adică: până la ieșirea din sat erau foarte civilizați față de pietonii atârnați pe marginea străzii în așteptarea buteliilor de aragaz. După ultima fântână de la marginea satului, cei doi armăsari își arătau adevărata față. Parcă mâncaseră jar. Izbucneau într-un ropot de copite de nedescris, iar căruța se sucea și se răsucea de parcă vreun personaj din basme vrea să o frângă.

Am crezut că acest instructaj (despre care îmi aduc aminte și acum) avea să dureze doar o zi dar, spre nedumerirea mea, a durat trei luni de vacanță... Neistoviți (și neinstruiți așa spune eu acum), caii se încapățâneau să alerge tot mai tare sub biciul meșteșugit al vizitiului.

După ani de zile am scris un poem:

PĂMÂNTUL DIN SPATELE CASEI

tatălui meu

*Pământul din spatele casei să-l dați
fratelui vostru mai mare – spuse tatăl când
depărtarea căzu peste cei care îl priveau fără să
înțeleagă.*

*(Iar până să înțeleagă ei ceva, animalele câmpului
smulgeau tăcute o iarbă strălucitoare
crescută peste cuvintele tatălui.)*

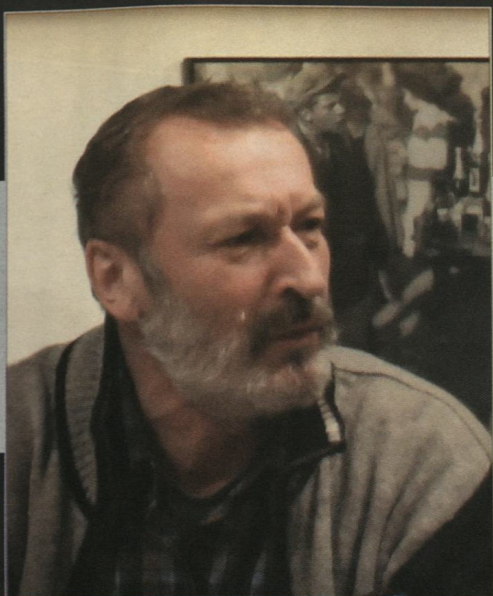
*Pământul acesta l-ați cucerit cu sânge,
spuse generalul căzând de pe cal în fața soldaților care
îl priveau fără să înțeleagă.*

*Iar până să înțeleagă ei
(una, două, trei, patru...), până să înțeleagă ei ceva,
douăzeci-și-două de salve de tun în onoarea generalului
căzură peste ei ca pepenii rostogoliți din pod,
toamna, pe întuneric.*

*După o vreme a rămas doar calul,
care ani mai târziu câștiga marele premiu
alergând pe un mare hipodrom.*

*Iar generalul își împărțise de mult pământul din
spatele
casei celor care îi priveau și acum monumentul
neînțelegând, neînțelegând.*

Chiar dacă tatăl meu și-a împărțit pământul din spatele casei, mă gândesc și acum pe unde or galopa, în a cui amintire, armăsarii acelei stări de spirit de demult.

CAVALERUL TRAC

Ioan Buduca ■

Legendele despre cavalerul trac nu sînt cele mai clare din mitologia acestui pămînt. Tracologia, la noi, a fost obiect de dispută polemică, mai ales în perioada interbelică, dar și mai de curînd, sub Ceaușescu, cînd miliardarul Iosif Constantin Drăgan a refinanțat studii despre traci.

Cel mai straniu eveniment al tracologiei noastre nu vine, însă, dinspre tracologi. Vine dinspre o doamnă pe nume Valentina Gârlea, din Iași, analfabetă și oarbă.

La ora actuală, despre Valentina se vorbește mai puțin decît în anii '90 și nu se mai știe deloc. Este, se pare, sub protecția totală a armatei, care a preluat-o în cadrul unor programe de cercetare secretă. Valentina e oarbă, nu vede obiectele fizice, dar e văzătoare, totuși, în lumea obiectelor energetice (aurele, de pildă). De aceea, doctorii de la Iași i-au folosit capacitățile "paranormale" pentru a confirma unele diagnostice mai greu de identificat. Valentina se uită, de pildă, în direcția ficatului tău și povestește ce culori vede în zona aceea. Doctorii, apoi, interpretează dacă e sau nu vorba de culori care ar putea indica o afecțiune a organului.

Pînă la șapte ani, Valentina nu era oarbă și are, de aceea, memoria culorilor din lumea obiectelor fizice.

Într-o zi, prietenul Valentinei, scriitorul clujean Florin Gheorghită a avut ideea să scrie o carte despre fenomenul Valentina. Mai mult, în cursul elaborării acelei cărți, Gheorghită a descoperit că Valentina vede obiectele energetice și de la distanță, nefiind nevoie

să le aibă aproape de "privire".

Apoi, Gheorghită a rugat-o pe Valentina să-și focalizeze atenția în direcția vîrfului Omul de pe Bucegi. Nu știu cum a reușit să-i descrie acel loc de pe harta energetică a României, dar surpriza a fost că Valentina a început să povestească că vede o piramidă de energie cu vîrful în sus și una cu vîrful în jos, structurate, împreună, oarecum ca Steaua lui David (zicem noi, căci ea nu știe să zică așa).

Ei, bine, surpriza a fost și mai mare cînd Valentina a vizualizat structuri de coridoare ce trec prin cele două piramide. Gheorghită a rugat-o să intre cu privirea acolo, în interior.

"Nu pot, nu mă lasă!" – a zis ea. Cine nu te lasă? "E un călăreț alburii călare pe un cal fumuriu la intrare și e o singură intrare. Nu pot trece de călăreț, mă ținutuește în loc".

Valentina vedea oare realitatea din spatele unei legende: faimosul călăreț trac? Cert este că în Tibet se povestește

că există peșteri în care s-au dus să moară mii de călugări care atinseseră iluminarea. Trupurile lor, părăsite de suflet, se conservă acolo precum chihlimbarul, pentru că nu sînt curenți de aer în peșteră, nici micro-organisme care să le afecteze carnea.

Nici o altă viețuitoare, fie ea umană, nu ar putea pătrunde acolo, în peșterile nemuritorilor, pentru că la intrare acționează un zid energetic ce nu poate fi străpuns decît de energia unui suflet iluminat (al cărui trup poate suporta frecvențele înalte ale lungimilor de undă din care e făcut zidul).

Cavalerul trac, în clarvederea Valentinei, pare a fi ceva aidoma. Iar tracii, poate, vor fi fost o civilizație șamanică bine dezvoltată, adică acel tip de civilizație în care toate tehnicile (medicale, războinice, agricole etc) sînt prelucrate și la nivelul energiilor subtile, vizibile numai pentru cel de-al treilea ochi.

IMPERIUL ROMAN

■ Ioan Valeriu

Romanii erau călăreți șovăielnici, deși cursele de care erau un sport popular, iar caii erau niște animale destul de utilizate, în general, la acea vreme. Într-un context militar, ei preferau să se bazeze pe o forță navală eficientă și pe impenetrabilele ziduri de scutieri ale superbelor lor legiuni. Cavaleria lor, care venea în sprijinul infanteriștilor, dar care acționa la comanda de la centru a legiunii, era alcătuită, în mare parte, din călăreți străini, mercenari. Cu toate acestea, ei erau un popor vîguros, practic, chiar geniali când era vorba de gândire și acțiune rațională, prin urmare, ei au implementat politici cuprinzătoare de creștere a cailor pentru a obține cai care să le satisfacă diferite nevoi. Multe dintre rasele care s-au dezvoltat ulterior în Europa s-au bazat inițial pe tipurile care evoluaseră în Imperiul Roman până în sec. al III-lea d.C.

CAI PENTRU UZ GENERAL

Crescătorii romani de cai obțineau inventar viu pentru orice destinație de folosință, de la artiști de circ până la animale de povară și tracțiune.

Dintre tipurile specializate făceau parte *venaticus*, vânătorul; *celer equus*, calul de curse, *bellator equus*, calul de luptă; *itinerarius* și *manuus*, animalele de tracțiune și calul cu ham; și, calul "de paradă", mândru și foarte prețuit, *cantherius*. Când Cezarii cuceritori și generali lor se întorceau, plini de triumf, la Roma, ei își făceau apariția fie într-un car "triumfal" tras de nu mai puțin de 10 cai, sau călăreau eroic pe un *cantherius* sforăitor, care răsucea "focul adunat sub nările sale" și își ridica picioarele în trapul semeț atât de cunoscut lui Xenophon. Mai târziu, acest trap a făcut parte din tradiția clasică renascentistă, iar în secolul al XVIII-lea era cunoscut drept *pasaj*.

Evident, de vreme ce nici măcar romanii nu au folosit scări de sa până, probabil, prin secolul al V-lea d.C., când imperiul lor se apropia de sfârșit, calul care mergea în mod natural în buiestru sau la pas, *gradarius* sau *ambulator*, era foarte popular, în mod bine-meritat. Calul care mergea la trap, cunoscut sub numele de *succusator*, *concussator*, sau, mai elocvent, *cruciator*, era mai puțin popular.

CURSELE DE CAI ȘI CIRCUL

Carul era prerogativul nobilimii, dar, așa cum se întâmpla în cazul grecilor, cursele de care erau un

sport național, de asemenea, stârnind pasiuni arzătoare în amfiteatrele Romei.

În stilul său pragmatic caracteristic, Roma folosea cursele de care drept armă politică; acestea erau un mod de a distra atenția și de a diviza o populație zgomotoasă și posibil rebelă.

Inițial, au existat patru grupe de care care se deosebeau prin culori – verde, roșu, albastru și alb (pentru primăvară, vară, toamnă și iarnă). Fiecare grup era sprijinit de către o grupare politică iar rivalitatea dintre ele era intensă, astfel că zilele adesea luau sfârșit în revolte urâte de stradă.

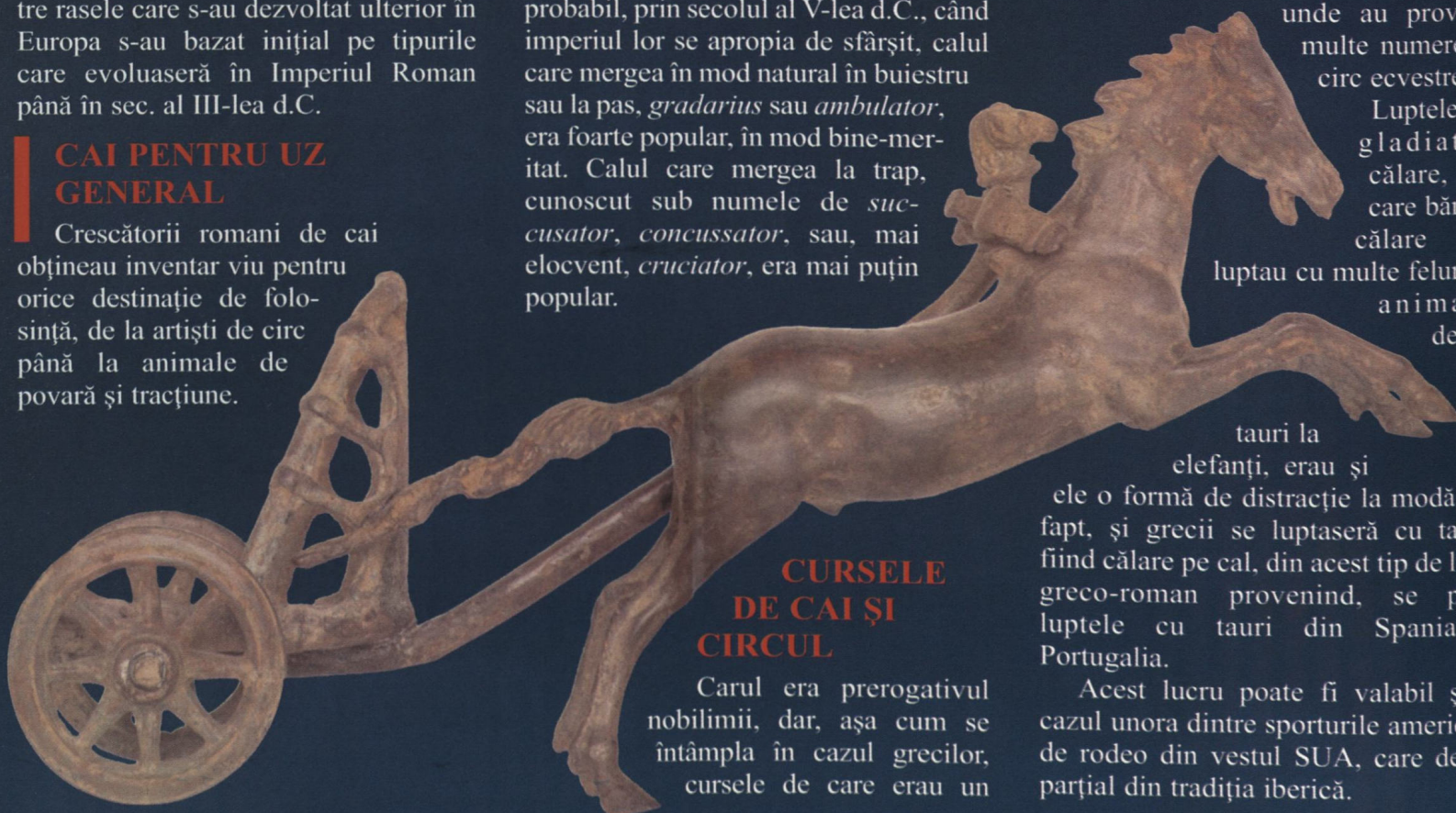
Pe lângă faptul că era parte integrantă din "triumful" generalilor victorioși, calul juca un rol important și în circul roman, de unde au provenit multe numere de circ ecvestre.

Luptele cu gladiatori călare, în care bărbați călare se luptau cu multe feluri de animale, de la

tauri la elefanți, erau și

ele o formă de distracție la modă. De fapt, și grecii se luptaseră cu taurii, fiind călare pe cal, din acest tip de luptă greco-roman provenind, se pare, luptele cu tauri din Spania și Portugalia.

Acest lucru poate fi valabil și în cazul unora dintre sporturile americane de rodeo din vestul SUA, care derivă parțial din tradiția iberică.

ARMATA

Armata romană se baza pe meritușii infanteriști ai legiunilor. Cu toate acestea, generalii romani, deși erau loiali legiunilor, prin formare și tradiție, știau că era nevoie atât de o cavalerie de încredere cât și de procurarea de animale de tracțiune ușoare corespunzătoare, pentru a transporta proviziile militare.

Dupa Războaiele punico (anii 264-149 î.C.), Iberia a devenit unul din centrele principale de creștere a cailor de schimb ale cavaleriei, acordându-se în același timp mai multă importanță trupelor călare. Legiunile timpurii erau alcătuite din 3.000 de infanteriști,

căroră li se alăturau 300 de calareți, de regulă care nu aparțineau armatei regulate. Până prin sec. al III-lea î.C, trupele călare – având încă rol auxiliar, în cea mai mare parte – reprezentau o treime din capacitatea armatei. Importanța cavaleriei poate fi dedusă din faptul că cucerirea Britaniei de către romani în anul 54 î.C. a putut începe numai după sosirea diviziei călare, cu scopul de a sprijini legiunile lui Iulius Cezar. Încercarea acestuia de a invada Britania cu un an înainte eșuase datorită nesosirii la timp a cavaleriei. Totuși, cavaleria romană a fost organizată ca o structură de comandă separată de abia după reformele implementate de Împăratul Galliensis (206-68 d.C.), fiind astfel

folosită cu randament maxim. Rolul cavaleriei a continuat să se dezvolte în timpul Împăratului Diocletian (284-305) și Constantin (311-37), când divizia călare a fost împărțită în *clibanarii* (cavaleria ușoară) și *catafracti* (cavaleria grea). Aceasta din urma utiliza tactica "șoc" de atac cu lănci, pe care le țineau fie sub braț, fie cu ambele mâini.

CĂDEREA ROMEI

Până în anul 376 d.C., în ciuda cavaleriei sale grele, Imperiul era asediat de arcași huni călare, care călăreau cu scări de șa și șei, pe care le foloseau drept platforme de pe care lansau o ploaie ucigătoare de săgeți. În anul 378, legiunile romane s-au luptat cu goții și cu hunii la Adrianopole. Neclintite până la sfârșit, ele au fost înfrânte pe câmpul de luptă, opunând rezistență atacului sălbatic al numeroșilor călăreți. Aceasta bătălie a marcat ascensiunea cavaleriei grele în Europa și a pus capat invincibilității Romei. În anul 418, goții lui Alaric au prădat Roma, iar în 451, aceasta a dus ultima bătălie împotriva hunului Attila, pe câmpiile Catalaunian (la sud de orașul Milano). Douăzeci de ani mai târziu, Imperiul Roman nu mai exista.

CHINA IV

CALUL ÎN ARMATĂ SAU CALUL-SOLDAT

■ Tatiana Segal

Istoria multimilenară a Chinei este, poate în primul rând, nu atât o istorie a descoperirilor tehnice și tehnologice, nici o succesiune a formelor de organizare socială sau de sisteme politice bazate, mai mult decât pe alte meleaguri, pe sisteme filosofice, cât mai ales un șir nesfârșit de lupte în care om și cal au format nu o dată un cuplu inseparabil, asemenea principiilor yin și yang. Mărturie stau atât primele cărți, *Analele scrise pe bambus (Zhushu)*, *Cartea Documentelor (Shujing)* sau *Analele Primăvară-Toamnă (Chunqiu)* cât și descoperirile arheologice.

Sistemul chinez de mormânt sub formă de tumul, dar și cultul strămoșilor care cere urmașilor să păstreze plăcuța întemeietorilor clanului (familiei) și să-i cinstească pe înaintași au făcut ca un număr mare de morminte să nu fie decopertate și nici profanate de

"căutătorii de comori". Așa se face că în anul 1933, la Hugang, în centrul provinciei Henan, a putut fi descoperit unul dintre cele mai vechi morminte-tumule datând cam din 1200 î.e.n., probabil din timpul domniei lui Wuding (dinastia Shang-Yin, sec. XVI-XI î.e.n.). Faptul că documentele menționează riturile de înmormântare indicând participanților veșmintele și diversele accesorii ce se cuvin a fi folosite, procedurile care trebuie urmate în timp, bucatele și băuturile care trebuie pregătite și modul cum trebuie servite, când și cum se construiește mormântul, ce se pune în el etc. poate surprinde, dar când se găsește o astfel de "comoară" neatinsă de prădători studiile se întind pe zeci de ani, iar schimbările survenite în însuși modul de a gândi o societate de mult apusă sunt inestimabile.

Ce a adus descoperirea de la Hugang? De exemplu, se știa din documente că în China carul de luptă era cunoscut încă din dinastia Xia (cca. sec. XXI-XVI î.e.n.) și că în timpul dinastiei Shang-Yin exponenții caselor regale, nu numai împăratul, erau înhumați însoțiți de o adevărată curte și de toate utilitățile necesare unei vieți îndestulate și fericite în lumea de dincolo. Trebuie să menționăm că obiceiul nu este specific chinezesc, ci se întâlnește la mai toate popoarele străvechi, azi dispărute, dar care prin astfel de cutume au lăsat nu numai amprenta trecerii lor prin lume, ci și dovada nivelului înalt de cunoaștere la care ajunseseră.

În ceea ce privește China începuturilor, altfel spus de la urmele sinantropului sau de la dinastiile legendare și până la unificarea realizată de Qin Shihuangdi, trebuie precizat faptul că timp de secole a fost recunoscut pe întreg teritoriul (ceva mai mic decât cel de azi), un singur Împărat, Fiul Cerului, care, la înscăunare, primea mandatul ceresc. Schimbarea dinastiilor, înlocuirea unui împărat și înlocuirea lui cu altul, din altă familie, se explică tocmai prin faptul că ocupantului tronului imperial i s-a retras "mandatul ceresc" din cauza comportării sale neconforme riturilor. Cum Împăratul avea de făcut față unui număr mare de acțiuni militare, după fiecare victorie îi înzestra pe comandanți și pe fideli. Domeniile obținute ca și privilegiile acordate îi transformau pe aceștia în adevărați despoți.

Mormântul descoperit la Huguang este al unui astfel de rege. Pe lângă mobilierul complet și servitori, aici s-au găsit un car, cai și un vizitiu. Așa s-a putut dovedi că, în dinastia Shang, la carele de luptă erau înhămați cel puțin doi cai (în alte morminte s-au găsit și patru cai). Echipajul de luptă complet era format dintr-un vizitiu, un arcaș și un lăncier sau purtător de secure.

Din scrierile care s-au păstrat, se poate trage concluzia că perioada de glorie a carelor de luptă în China a fost între secolele VIII-V î.e.n. și, chiar dacă după aceea mai apar într-un număr important de bătălii, infanteria și cavaleria le vor înlocui încetul cu încetul locul. Mai mult chiar, în perioada Regatelor Combatante, carele de luptă ies din uz, în special din cauza arbaletelor. Și totuși...

Una dintre cele mai importante descoperiri arheologice din secolul XX, cunoscută sub numele de "Armata de teracotă"

de la Xi'an din provincia Shaanxi vine să infirmе afirmația anterioară.

"Armata de teracotă" pe care specialiști în diverse domenii (arheologie, antropologie, istorie, arte plastice etc.) ar include-o, pe bună dreptate considerăm, printre minunile lumii antice (ca a opta) reprezintă parte din "Palatul subteran" (mormântul) lui Qin Shihuangdi, unificatorul Chinei, pe numele său antum Zhengwang. De altfel, acestui "personaj" care a domnit 49 de ani (din 259 î.e.n. când urcă pe tron ca rege minor până în 210 î.e.n.) i se mai datorează un vestigiu important: Marele Zid.

Descoperirea "Armatei de teracotă", realizată în 1974, este deja legendă, căci nimeni nu mai știe exact cum s-a întâmplat: erau trei țărani simpli care săpau un puț sau erau trei muncitori care făceau excavații pentru o construcție. Partea comună a legendei ne spune că cei trei au căzut într-o groapă-tunel de unde au ieșit cu niște cioburi. Și iar intervine fantezia: unii povestesc că dându-și seama de valoarea "cioburilor" au încercat să le vândă, că i-ar fi surprins un arheolog care le-a luat, a anunțat autoritățile și...; alții spun că înșiși descoperitorii "comorii" ar fi anunțat autoritățile. Până la urmă, important este că acest monument subteran, de a cărui existență se știa, dar care nu a fost niciodată

căutat în mod special și programat, a fost dat intact în grija specialiștilor.

Lucrarea de descoperire și restaurare a pieselor deteriorate este anevoioasă și de durată: nici după mai bine de 30 de ani nu s-a scos la iveală decât o parte dintre tainele ascunse aici. De exemplu, mormântul propriu-zis nu a fost atins, deși se știe că are 116 m înălțime, o circumferință de 2.087 m la bază și se află în mijlocul unui "oraș" care prezintă caracteristicile capitalei imperiale: formă pătrată, două ziduri de apărare. De asemenea, în jurul "palatului" se găsesc un mare număr de construcții de mari dimensiuni, precum săli anexe, locuințe, temnițe, magazii, gropi cu gărzile de onoare, grajduri de cai, crescătorii de păsări și animale domestice, toate din teracotă.

Din mărturiile istorice se știe că realizarea acestui monument a durat 39 de ani și, dintr-o populație de circa 20 de milioane de oameni, au lucrat aici mai mult de 700 de mii.

Partea neatinsă încă ascunde și uriașul mausoleu în care se presupune, potrivit documentelor, că odihnește Qin Shihuangdi. Dacă ceea ce transmit legende se va adevăra, ceea ce n-ar fi de mirare, atunci trupul împăratului va fi găsit îmbrăcat într-un înveliș de jad încrustat în aur, plutind pe un lac de mercur păzit de o armată eternă.

Tumulul piramidal, singura parte vizibilă deocamdată din uriașul oraș

subteran, cu laturi de o lungime de 500 m la bază și înălțime de 87 m poate fi escaladat.

Pentru a păstra secretul "Palatului etern", toți cei care au participat la construirea lui au fost sortiți morții. Groapa lor comună se află în apropierea "Armatei de teracotă" care are misiunea de a-l apăra veșnic pe împărat.

Să ne oprim puțin asupra acestei părți impresionante a descoperirilor de la Xi'an. Este vorba de peste 6.000 de soldați, potrivit unor surse, sau de circa 8.000, potrivit altora. Cât de puțin în comparație cu armata lui Qin Shihuangdi care număra circa 600.000 oameni! Că ar fi 6.000 sau 8.000 de statui, acestea sunt dispuse de-a lungul a 11 culoare paralele de circa 200 m lungime și 3 m lățime. Soldații sunt așezați în formație de luptă.

Groapa 1.

Descoperită în 1974, a fost prima amenajată pentru vizitare. Aici se pot observa trei rânduri a câte 204 infanteriști de dimensiuni umane chiar puțin exagerate față de cele obișnuite pentru

chinezul de azi: 170-195 cm. Toate figurile sunt diferite, specifice fiecărui personaj în parte, iar detaliile de costumație și accesorii sunt împinse la extrem (cingătoare, armură, pieptănătură).

Apoi vom găsi caii în mărime naturală înhămați la care de luptă. Din păcate, s-au păstrat și mai pot fi admirate numai carele făcute din metal (bronz) sau teracotă (cele de lemn au putrezit și au lăsat locul liber).

Al treilea grupaj de personaje este alcătuit din soldați dotați cu armuri.

Groapa 2.

Descoperită în 1976, ea este dominată de unități de cavalerie și de care.

Groapa 3.

Descoperită în 1994, aceasta prezintă unitățile de comandă (generalii) și garda din preajma împăratului.

Înjugați, cu harnașament bogat cu coame frumos tunse și împletite, cu sau fără panaș, gata parcă să se avânte în luptă la prima comandă a vizitiului, caii imperiali de la carul mare și de la carul

mic au totuși un aer trist, dat fie de picioarele lor prea scurte, în raport cu trupul masiv, drepte, împietrite într-o încordare bimilenară, fie, mai curând de închiderea lor în "Palatul subteran".

Statuile parțial deteriorate au dezvăluit modul lor de fabricație. Ele au fost erau realizate în mai multe etape. Mai întâi era făcut corpul. Când acesta era încă moale i se adăugau, pe rând, capul și membrele. Elementele de detaliu precum fața și hainele erau sculptate cât lutul era încă moale. Barba, urechile sau armura erau modelate separat și adăugate mai târziu. Apoi statuia întreagă era arsă și colorată cu vopsele vegetale. În întreaga armată nu există două statui la fel.

Pentru a putea realiza aceste statui s-au folosit două tipuri de lut: unul, foarte rezistent, amestecat cu nisip, era întrebuințat pentru modelarea structurii de bază, membrelor și armurii; celălalt, mult mai fin era folosit de umplutură și la crearea detaliilor.

La fel se procedează și azi în atelierele de restaurare.

POVESTIRI CU TÂLC DIN LUMEA MARE (2)

■ Tatiana Segal

Proverbele, zicătorile, vorbele de duh transmise din bătrâni au fost și sunt atât izvor de înțelepciune cât și bobite de mărgăritar presărate în vocabularul cotidian. Nici limba chineză nu duce lipsă de ele, ba mai mult, le-a catalogat potrivit mai multor criterii: tematică, origine... De multe ori, ele au la origine o mică povestire sau întâmplare menționată în vreo carte de istorie, în vreo scriere filosofică, sau chiar în una literară.

Numite *chengyu* (成語), căzute, la un moment dat, în dizgrație, revenite astăzi în plină forță în vocabularul de zi cu zi al chinezilor, împetrișând textele literare și, mai ales, cele de presă sau chiar lucrările științifice, proverbele chinezești sunt deliciul nativilor, formă de a se întrece în măiestria exprimării,

dar coșmarul celor care se străduiesc să se apropie de această limbă pentru că cele patru cuvinte care, de regulă, le alcătuiesc sunt departe de povestea inițială. Iată un exemplu în acest sens.

SAI WENG ȘI-A PIERDUT CALUL (塞翁失馬)

A fost odată un moșneag care locuia în apropierea graniței. Deoarece Sai Weng, adică „moșneagul de la graniță”. Într-o zi, iapa moșului a fugit și dusă a fost. Vecinii, impresionați de pierderea suferită de bătrân, au venit cu toții să-l consoleze.

Cătuși de puțin tulburat de necazul care a dat peste el, Sai Weng și-a liniștit vecinii spunându-le:

„Nu socotesc că-i mare pagubă pierderea iepei. Poate că până la urmă va fi un lucru bun.”

După câteva zile, iapa fugită de acasă s-a întors aducând cu ea și un armăsar falnic, din cei care pot străbate zece mii de *li* într-o zi.

Vecinii, aflând vestea, au dat buzna la casa lui Sai Weng să-l felicite. Cătuși de puțin bucuros, le-a răspuns:

„Cu siguranță nu-i semn bun c-am obținut pe nimic așa mândrețe de cal. Cine știe ce nenorocire mă paște.”

Sai Weng avea un fiu căruia îi plăcea să călărească. Într-o bună zi, fiul lui Sai Weng a încălecat armăsarul falnic ce aleargă o mie de *li* într-o zi și-a plecat să se plimbe. Cum calul nu fugea, ci, de repede ce alerga, parcă zbura, feciorul lui Sai Weng a căzut de pe cal și și-a rupt un picior.

Auzind cele întâmplate, vecinii au venit din nou să-l consoleze pe moșneag, dar cătuși de puțin tulburat de necazul care a dat peste el, Sai Weng i-a liniștit spunându-le:

„Nu socotesc că-i mare pagubă faptul că fiul meu și-a rupt piciorul. Poate că până la urmă va fi un lucru bun.”

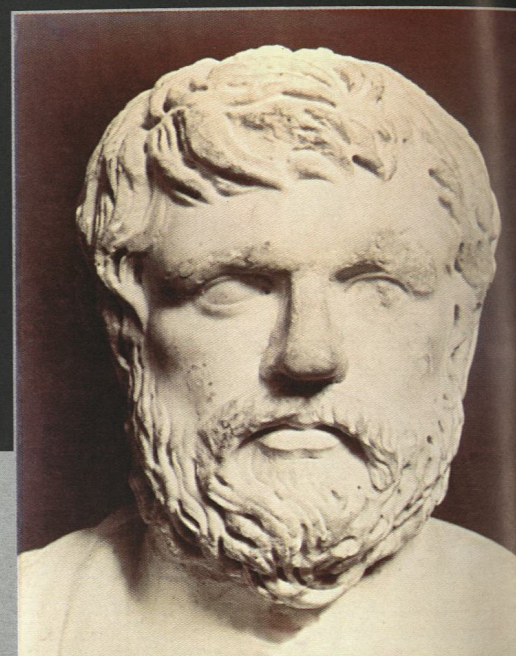
La scurtă vreme după această întâmplare, a izbucnit războiul și suveranul a chemat la oaste toții bărbații tineri. Foarte mulți nu s-au mai întors. Deoarece băiatul lui Sai Weng avea piciorul rupt, a rămas acasă și a scăpat de o nenorocire mai mare: pierderea vieții.

Folosit tocmai pentru a exprima faptul că nu se poate ști unde se ascunde norocul, acest *chengyu* amintește de proverbul românesc: „Tot rău-i spre bine”.

XENOFON

(continuare din numărul trecut)

Odată cu primele scrieri au apărut și primele tratate despre cai. Primul care a scris în limba hitită un tratat de antrenament metodic, pentru dresaj și îngrijirea cailor a fost mitanianul Kikkuli secolul 2 î.e.n. În acest număr continuăm cu un fragment din tratatul lui Xenofon (430-355 î.e.n), ce ne uimește prin modernismul său și pledoaria de tact față de acest animal. Paul-Louis Courier a tradus în franceză *Tratatul lui Xenofon*, iar în 2005 la Editura Est Tastet a apărut într-o ediție bilingvă, cu traducerea în română de Irina Mavrodin.

Călărețul trebuie să fie atent și la altceva: grăjdarul trebuie învățat ce fel de îngrijiri să dea calului. El trebuie să știe mai întâi că frânghia folosită în grajd nu trebuie niciodată înnodată pe locul unde se pune cureaua care susține zăbala, pentru că adeseori calul, scărpînându-și capul de iesle, se va răni dacă frânghia nu-i bine pusă în jurul urechilor și, o dată rănit la cap, s-ar putea ca punerea frâului și țesălarea să nu se mai facă decât cu mare greutate. Este bine să i se spună grăjdarului că trebuie să scoată zilnic afară băligarul și așternutul de paie, care vor fi adunate

într-un loc separat; făcând astfel, îi va fi lui însuși mai ușor, iar calului îi va fi mai bine. Grăjdarul va trebui, de asemenea, să știe să-i pună botniță când îl scoate afară, fie pentru a-l țesăla, fie pentru a-l duce în locul unde i se aduc alte îngrijiri¹. Într-un cuvânt, calului trebuie să i se pună botniță de fiecare dată când este scos fără să i se fi pus frâu; căci botnița nu-l împiedică să respire bine, împiedicându-l, în schimb, să muște sau să facă orice alt rău².

Trebuie legat în partea de sus a capului, căci el caută să scape de tot ceea ce îl incomodează în jurul feței, scuturând

din cap și ridicându-l cât mai sus, mișcare prin care vrea mai curând să slăbească legătura decât să o rupă, când legătura e plasată așa cum am spus.

Țesălatul trebuie început de la cap și de la coamă; căci ar fi o prostie să cureți partea de jos înainte ca partea de sus să fie curată. Pentru restul trupului pot fi folosite toate uneltele pentru țesălat, care se va face întâi în sens opus creșterii firelor de păr și apoi în sensul creșterii lor; dar pe spinare nu trebuie folosită decât mâna, pentru a freca ușor perii în sensul firească: făcând astfel, nu riști să rănești spinarea calului.

Capul trebuie spălat doar cu apă; căci, osos fiind, dacă l-am curăța cu o unealtă de fier sau de lemn i-am face rău calului. Firele de păr din creștet trebuie udate și ele căci, când ajung la lungimea potrivită, nu-l împiedică pe cal să vadă și îl ajută să îndepărteze insectele care îl supără zburându-i prin fața ochilor. Ba chiar s-ar putea crede că natura a vrut anume să-l înzestreze pe cal cu aceste fire, pentru ca el să-și poată apăra ochii, în loc să-i dea, precum măgarilor și catârilor, niște urechi lungi.

Vor mai fi spălate coama și coada: căci e bine ca toate firele de păr să crească lungi și să se îndesească; cele din coamă pentru ca, ajungând mai departe, să slujească drept apărătoare de muște; cele de pe grumaz, pentru a-l ajuta pe călăreț să se țină mai bine în șauă: de altfel, sunt daruri pe care zeii le-au făcut calului spre a-l împodobi (firele

de păr din creștet, coadă, coamă), dându-i înfașurarea mândră pe care o are: și să nu uităm că iepele din herghelie nu acceptă să se împreuneze cu măgarii, atâta vreme cât ele au fire de păr dese și lungi în creștet, coamă și coadă; și de aceea iepele menite să dea naștere unor catări sunt tunse înainte de a se împerechea.

Spălatul picioarelor nu slujește la nimic, și această operație zilnică nu le face bine copitelor: de aceea este un obicei pe care îl vom interzice. Putem, de asemenea, să renunțăm a mai spăla bine partea de sub pânțele, căci această manevră îl supără mult pe cal; cu cât partea aceasta este mai curată, cu atât se așază mai multe muște pe ea, chinuind animalul; de altfel, oricât ne-am strădui să curățăm partea de sub pânțele, de îndată ce am scos calul afară, ea s-a și murdărit; iată de ce e mai bine să renunțăm. E de ajuns să frecăm picioarele doar cu mâna; și pentru a arăta cum se poate face asta foarte bine și fără nici o primejdie, vom spune că dacă ne așezăm cu capul întors spre aceeași parte în care privește animalul, riscăm să fim loviți în față cu copita sau cu genunchiul; dar dacă, dimpotrivă, privind spre partea opusă celei în care privește calul, în afara liniei picioarelor, ne ghemuim spre omoplat, nu vom avea de ce să ne mai temem, și vom putea spăla chisița ridicând piciorul calului de la pământ; apoi vom curăța cu aceeași grijă și picioarele dindărăt.

Pentru toate acestea și pentru multe altele, grăjdarul se cuvine să știe că trebuie să te apropii de cal cât mai puțin cu putință din spate și din față; căci, dacă vrea să facă rău, în aceste două sensuri el este mai puternic decât omul; dar dacă te apropii de el dintr-o parte, vei fi mai sigur că poți să-i faci ceea ce vrei.

Cum trebuie să duci calul? Să mergi în fața lui nu-i bine, pentru că poți mai greu să te ferești de ce ți-ar putea face. Nici să-l înveți să meargă el înainte, iar tu să-l ții de o funie nu-i bine, pentru alte motive; căci astfel mai întâi calul poate să facă rău în dreapta și în stânga, și chiar, întorcându-se, să-l înfrunte pe cel care-l conduce; apoi mai mulți cai fiind duși împreună astfel, cum ai putea să-i împiedici să se bată între ei? Dar un cal obișnuit dus dintr-o parte nu va

putea răni nici oameni și nici cai și i se va înfașura foarte bine călărețului, chiar dacă acesta va dori să sară în șa.

Pentru a pune frâu calului, grăjdarul se va apropia mai întâi de el din partea stângă; apoi, trecând frâul peste cap, îl ca pune pe greabăn; după aceea va prinde cu mâna dreaptă cureaua care susține zăbala, iar cu stânga va întinde zăbala spre gura calului; bineînțeles că dacă o va primi fără nici o dificultate, i-o va pune; dar, dacă nu întredeschide gura, trebuie, în timp ce sprijină zăbala de dinți, să introducă în spațiul unde se pune zăbala degetul mare de la mâna stângă; cei mai mulți cai cedează atunci și deschid gura; dar dacă mai rezistă, trebuie să-i apese buza pe colți³; și aproape toți își descleștează atunci dinții.

Grăjdarul să mai știe că nu trebuie să ducă niciodată calul ținând doar de un frâu; asta îi strică gura. I se va arăta și cum trebuie așezată zăbala, la ce distanță de molari: dacă e pusă prea sus, rănește gura (adică buzele), care se va bătători și va deveni mai puțin sensibilă; dacă este pusă prea jos, calul va putea să o apuce cu dinții, forțând mâna. Sunt lucruri care merită toată atenția și toată grija grăjdarului; căci acceptarea docilă a zăbalei este o calitate atât de importantă a calului, încât, dacă nu o are, nu e bun de nimic. Punându-i de obicei frâul nu numai pentru a munci, dar și pentru a-i da de mâncare, sau pentru a-l aduce înapoi la grajd după dresaj, îl vom vedea curând cum își va apuca singur zăbala de îndată ce i-o vom înfașura.

Este bine și ca grăjdarul să știe să țină piciorul așa cum fac perșii⁴, pentru ca stăpânul lui atunci când va îmbătrâni sau nu va fi sănătos să se poată urca pe cal fără nici o greutate și să poată, când va vrea, să ajute pe câte cineva, având un om instruit tocmai în acest scop.

Prima dintre reguli și legea pe care trebuie să ți-o impui, când ai de-a face cu caii: să nu faci nimic cu mânie; căci mânia nu-i prevăzătoare și tot ce te îndeamnă ea să faci e urmat de remușcări.

Când unui cal îi este frică de ceva și nu vrea să se apropie, trebuie doar să-i arăți că acel ceva nu are în el nimic primejdios, mai ales atunci când calul tău e curajos din fire; dacă nu, trebuie

să atingi tu însuși ființa sau lucrul care-l sperie, ducându-l încetișor în preajmă. Dacă încerci să-l faci să se apropie lovindu-l, îi sporești teama și-l faci să fie și mai nesupus; căci calul pune pe seama ființei sau lucrului de care se teme starea de rău pe care o are.

Dacă grăjdarul știe să-l facă pe cal să-și lase ușor crupa în jos pentru ca să urci mai ușor călare⁵, e foarte bun lucru, dar credem totuși că-i mai bine să ne obișnuim să urcăm călare fără asemenea ajutor din partea calului; căci nu găsești totdeauna cai dresați astfel și nu ai totdeauna același grăjdar. Iată ce reguli trebuie respectate, spre binele omului și al calului, călărețul care, așezat fiind la locul potrivit, vrea să urce pe cal: călărețul trebuie mai întâi să țină în mâna stânga funia bine prinsă în struna (4) sau capetea, având grijă ca aceasta funie să fie destul de lungă pentru ca să nu se întindă prea mult când el fie că își face vânt apucându-se de parul dintre urechi, fie că sare cu ajutorul sulitei (5): cu mâna dreaptă va apuca lângă greabăn frâiele și coama, astfel încât zăbala să nu apese în nici un fel asupra gurii; apoi, făcându-și vânt ca să urce în șa (6), se va sălta cu mâna stângă și se va ajuta cu cealaltă, foarte întinsă (fiind astfel evitată orice poziție indecentă); apoi, după ce și-a îndoit piciorul, să nu-și pună genunchiul pe spinarea calului, ci să-și treacă piciorul peste partea dreaptă, iar după ce își va fi așezat talpa piciorului unde trebuie, să-și pună fesele pe cal.

Dar atunci când călărețul își conduce calul cu mâna stângă, având sulita în mâna dreaptă, credem că e mai potrivit să încalcece dinspre partea dreaptă. Pentru a ști asta trebuie doar să faci cu dreapta ceea ce făceai cu stânga, și cu stânga ceea ce am spus cu privire la dreapta. Aceasta practică este utilă și noi o recomandăm, pentru că astfel călărețul se găsește dintr-o dată în șa și gata de luptă în cazul că este luat prin surprindere. Când ești așezat, fie de-a dreptul pe cal, fie în șa, poziția cea bună nu este cea când stai ca pe un scaun, ci mai curând ca și cum ai fi în picioare, și anume cu picioarele depărtate: așa vei ține mai bine calul între coapse și din această poziție dreaptă vei arunca mai cu putere sulita

sau vei lovi din apropiere, la nevoie. Trebuie să-ți lași moale piciorul, cu începere de la genunchi (7): căci dacă îți întepenești piciorul, dacă el se lovește de ceva, te vei dezechilibra; dar dacă ți-ai lăsat piciorul moale, chiar dacă se lovește de ceva, coapsa îți rămâne la fel de sigură pe trupul calului. Călărețul trebuie să facă zilnic exerciții pentru a dobândi un trup elastic de la brâu și până în creștet; astfel, va avea mai multă libertate de mișcare și va cădea mai greu de pe cal, dacă ceva îl zguduie puternic în lupta corp la corp.

4 "Zăbala anticilor neavând ramuri, această strună nu avea același efect ca a noastră; ea slujea doar la fixarea zăbalei în gura calului, și uneori se lega de ea funia, pe care omul o ținea cu mâna stângă, sau o răsucea în jurul brațului, fie pentru a urca pe cal, fie pentru a lupta sau a acționa în vreun fel oarecare, lăsând frâul pe greabăn, cum mai fac încă și azi tătarii când trag cu arcul. În câteva locuri din această carte a lui Xenofon se vede că zăbala lor nu are mai multe ramuri, și asta se poate de altfel observa și pe câteva monumente antice, printre care putem cita cele două figuri ecvestre găsite la Herculaneum și transportate de puțină vreme la palatul degli Studi. Capetele de cal sunt bine conservate, și deși artistul nu a desenat cu mare exactitate frâul, cureaua — trecut prin jurul capului — care susține zăbala fiind greșit plasată, se vede limpede că

frâiele pornesc din colțurile gurii, ce sunt acoperite cu niște mici ornamente în relief. Cei care au făcut gravurile după columna lui Traian au figurat — după cum și-au închipuit ei — zăbale cu ramuri, cum nu există pe basorelieful de marmură al columnei, și nici pe basoreliefurile arcului lui Constantin, care sunt din aceeași perioadă, după cum se știe. — Frâiele erau atașate de zăbală, în partea din interiorul gurii, prin niște inele; Pollux o spune în mod expres."

5 "Tot ce s-a spus în privința asta despre o pretinsă treaptă așezată în partea de jos a lăncii pentru sprijinirea piciorului este curată poveste. Cine i-a văzut pe ulanii austrieci sau polonezi, și mai ales pe cazaci, va înțelege ce vreau să spun. Modul lor de a se urca pe cal, folosindu-se de suliță, seamănă mult cu cel arătat aici de Xenofon. Ei apucă cu mâna stângă frâiele și un smoc din coamă și, sprijinindu-se cu mâna dreaptă pe suliță ușor înclinată spre crupa calului, își fac vânt dintr-o dată, punându-și piciorul în scărița de la șa, și călărețul se pomenește în șa, cu lancea în mână; toate aceste mișcări se fac repede, și cu multă grație, când călărețul este priceput. Anticii nefolosind scărițe la șa, își luau avântul spre a încăleca sprijinindu-și o mână pe suliță și cealaltă pe greaban; aceeași mână ținea sulița și funia despre care vorbește Xenofon."

6 "Nu aveau propriu-zis șa, ci o piele de oaie asemănătoare cu cele

folosite de husarii noștri. Utilizarea armăturii șei datează din perioada imperiului roman de după împăratul Constantin."

7 "Acest sfat este în sine bun, dar felul cum îl motivează aici Xenofon poate să nu pară prea convingător: s-ar putea să nu fie decât un adaos la ceea ce spusese Simon."

va urma

1 Când calul era asodat, era dus într-un loc unde se află o grămadă de nisip fin, sau de praf. Acest praf, sau acest nisip în care se tăvălea, îi absorbea sudoarea, prevenind inconveniente unei transpirații brusc oprite; apoi calul, bine uscat, era spălat în mare sau la o apă curgătoare. Atleții se uscau de sudoare în același fel după ce își făceau exercițiile, iar romanii aduceau din Egipt nisipul special menit acestei folosiri. Partii, după ce alergau călare, își plimbau la soare caii asudați până când se zvântau pe deplin. Practica aceasta există încă și astăzi în Orient, în Anglia și în alte părți."

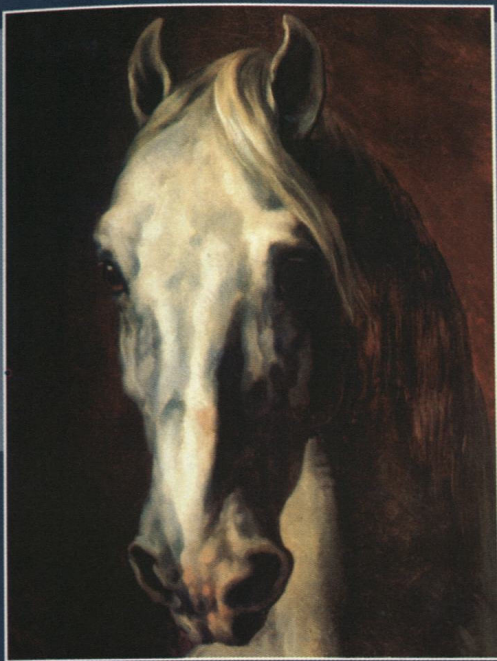
2 Xenofon vorbește despre cai crescuți în sălbăcie, în munți, până la vârsta de patru ani, precum cei din Calabria. Unii, foarte năvăliți, nu pot fi domesticiți niciodată."

3 Asta nu li se poate aplica iepelor, care n-au colți; dar anticii nu se slujeau de iepe decât pentru ceea ce ele pot face mai bine, având partea din față joasă, și astfel se procedează în țări ca Grecia, în care caii nu sunt castrați."

4 Este ceea ce noi numim donner le pied □ l'anglaise.

5 Pollux explică foarte bine ce înseamnă asta: "Calul își înaintează, spune el, picioarele din față și își coboară crupa alungindu-și picioarele din spate", așa cum fac caii ca să urineze când sunt obosiți. Traducătorul a văzut în Germania cai dresați în felul acesta. Nu trebuie să cităm aici ceea ce spune Busbeck, fie că e adevărat, fie că nu e, despre caii turcilor, care îngenunchează pentru a-l lăsa pe călăreț să se urce pe ei."

CALUL

ANIMAL AL PUTERIILOR
MAGICE ȘI AL ÎNTUNERICULUI

Viorica Romașcu ■

Multiplele înțelesuri simbolice ale calului poate să emeargă din complexitatea marilor figuri lunare. Aici imaginația converge spre asocierea naturii cu o Mamă, apele cu sexualitatea, peste care se poate așterne ciclicitatea anotimpurilor. Și poate că de aceea phihanaliza, dezvoltată în forță la început de secol XX atribuie calului simbolul inconștientului sau al psihismului neuman.

Arhetipul calului este în acest caz, cât se poate de apropiat de cel al Mamei, ca tip de memorie a lumii, sau a timpului. Sau poate fi apropiat chiar de cel al dorinței nestăvilite...

Epopoea kirghiză a lui Er-Toștuk. Asia Centrală are păstrată în tradițiile ei și în literatură, imaginea calului htonian. Și cum poate fi altfel când acest ținut păstrează memoria călăreților și a șamanilor. Se spune despre calul htonian că deține puteri misterioase, ca tip de continuare a celor umane, din punctul în care oamenii trec de pragul morții, pășind astfel într-o dimensiune, mult mai subtilă, cu alte reguli de "Viețuire". Obșnuit cu bezna, calul își poate exercita, la modul exemplar, calitatea de călăuză. Epopeea kirghiză a lui Er-Toștuk este în acest sens semnificativă. Toștuk, eroul din povestea noastră, ajunge la un moment dat în situația de a face eforturi pentru a-și redobândi sufletul furat de un magician. Fapt care îl poartă spre postura de călăuzit de propriul cal. Însă nu un cal

obișnuit, ci un cal fermecat, cu puteri supranormale, care își va conduce stăpânul spre tărâmul de sub pământ, ajutându-l să evite capcanele. Calul fermecat, ce poartă numele de Ceal-uiruk, înțelege și vorbește cu stăpânul său ca un om. Postura sa de călăuză prin întuneric îi permite să-și prevină stăpânul asupra răsturnării de puteri care urmează a se produce. Trecerea calului cu puteri magice prin cele două lumi, de la lumină la întuneric, nu se poate produce decât cu prețul unor chinuri cumplite. Punctele cheie prin care trece, face să-i ceară stăpânului său să-i smulgă din trup, cu lovituri puternice de bici, pentru a face să-i sporească puterile. Toate aceste etape

ale sacrificiului lui Ceal-Kuiruk au loc în virtutea unui proces inițiativ. De altfel, în toate tradițiile șamanice și toate legendele care se țin pe marginea acestora conțin o simbolistică profundă asupra menirii inițiatice a calului, deținătorul puterilor magice. De multe ori, șaua și calul celui mort sunt așezate lângă cadavru, spre a-i asigura celui care a trecut în lumea de dincolo ultima călătorie. Dacă murea un șaman, trupul lui era întins pe un cioltar (bucată de postav împodobită cu cusături, care se așeza pe spinarea calului sub șa), sub cap i se pune șaua în loc de pernă, iar în mâini i se puneau frâiele, un arc și săgeți, tot din motivul de a i se asigura trecerea spre tărâmurile subtile.

NAPOLEON ȘI MARENGO

CALUL CARE A TRANSPORTAT UN ÎMPĂRAT

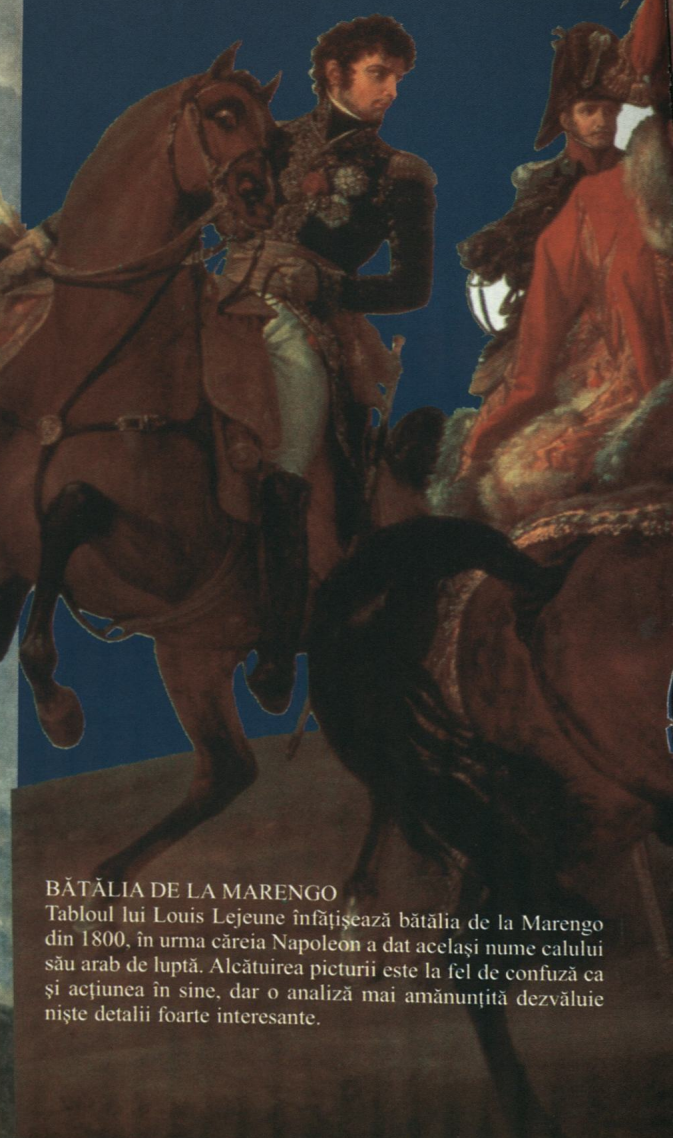
■ Tania Popovici

Deși Împăratul Napoleon I avea 130 de cai pentru uzul personal, numele lui este cel mai adesea asociat cu micul armăsar arab alb, Marengo, care a primit acest nume după bătălia din 1800 în care el și-a condus stăpânul cu atâta curaj.

Marengo a fost importat din Egipt în anul 1799, pe atunci în vârstă de 6 ani, după bătălia de la Aboukir și a fost probabil crescut în faimoasa crescătorie El Naseri.

Avea numai 1,45 m în înălțime dar era

BĂTĂLIA DE LA MARENGO

Tabloul lui Louis Lejeune înfățișează bătălia de la Marengo din 1800, în urma căreia Napoleon a dat același nume calului său arab de luptă. Alcătuirea picturii este la fel de confuză ca și acțiunea în sine, dar o analiză mai amănunțită dezvăluie niște detalii foarte interesante.

tovarășul perfect pentru Napoleon, care era corpulent și avea picioare scurte, iar conform spuselor stăpânului calului, Generalul de Caulaincourt, era dur cu caii săi, nefiind nici cel mai elegant dintre călăreți. Se spunea că Napoleon călărea pe o distanță de 80 de km de la Viena la Semering înainte de micul dejun, și de mai multe ori a parcurs cei 129 de km dintre Valladolid și Burgos în cinci ore. Se pare că Marengo avea o constituție extraordinară. Era iute, ușor de manevrat, absolut neclintit în bătaia puștii și curajos - o calitate care nu-i lipsea nici stăpânului său imperial, a cărui apariție în momentele de criză regrupa și inspira trupele, în mod invariabil.

Rănit de 8 ori în cariera sa, Marengo l-a însoțit pe stăpânul său în bătăliile de la Austerlitz (1805), Jena (1806), Wagram (1809), și în final la Waterloo (1815). El s-a numărat printre cei 52 de cai care au alcătuit crescătoria personală a lui

Napoleon în timpul nefastei campanii rusești din 1812 și a supraviețuit îngrozitoarei retrageri de la Moscova. La un moment dat, s-a năpustit asupra unui iepure pe un drum înghețat, aruncându-l pe împărat jos din șa. Vestea căderii acestuia a dus la scăderea moralului trupelor și a fost văzută, în general, ca o prevestire a dezastrelor viitoare. Marengo a fost capturat după bătălia de la Waterloo și luat în Anglia de către lordul Petre, unde a fost cumpărat de generalul J.J. Angerstein al Gărzilor de Grenadier. El a fost dus la crescătoria din New Barnes, lângă Ely, la vârsta de 27 de ani, dar acesta nu s-a dovedit a fi un experiment reușit. Marengo a murit la vârsta de 38 de ani. Scheletul lui, mai puțin o copită, a fost depus la Muzeul național al armatei din Sandhurst. Copita a fost transformată într-o tabacheră și a fost prezentată ofițerilor Brigăzii de Gărzi de către generalul Angerstein.

LINGUȘIRE STILIZATĂ

Portretizarea searbădă a lui Napoleon și Marengo la bătălia de la Austerlitz în 1805 de către Claude-Joseph Vernet îl flatează pe împărat, nereușind să aibă același efect și asupra calului. În bătălie, micuțul cal era la fel de curajos ca și Împăratul, fiind tovarășul perfect al carismaticului său stăpân.

GERICAULT ȘI CAII LUI

■ Viorica Romașcanu

Mort la 33 de ani într-un accident de călărie, Gericault a cărui activitate artistică se întinde pe mai puțin de 12 ani (1811-1823), și care nu a expus în timpul vieții decât trei pânze, ar fi putut fi un Rembrandt al Franței.

Cuvântul romantic nu i se potrivește acestui lucid, doar în măsura în care se poate contura un temperament tumultuos până la sublim. Cu o pasiune debordantă pentru cai, Gericault a fost fascinat de aceste animale nobile. Calul țâșnește galopând din bezna adâncurilor sau din măruntaiele pământului. Ca un fiu al nopții și al misterului, calul poate fi purtătorul deopotrivă al vieții și al morții. Poate căutările ardente ale artistului i-au fost însoțite de o atenție încărcată cu iubire devorantă spre cai, ca-ntr-o dorință copleșitoare în explorarea pasiunilor și a adevărilor tulburătoare.

Pasiuni și adevăruri ascunse. Jean Louis Andre Theodore Gericault (26 septembrie 1791 - 26 ianuarie 1824) este un pic-

tor care s-a situat în perioada romantismului francez. Un dandy în adevăratul sens al cuvântului, pasionat de cursele de cai pe care le-a redat adesea în compozițiile sale. Lucrările sale au darul de a fi o reflexie a personalității sale plină de culoare, de energie tumultuoasă, peste care a așternut dintotdeauna o tușă sumbră, sau chiar morbidă, ca o oglindă în care s-a amprentat aievea, memoria temperamentului sau vulcanic.

La fel ca și alți contemporani de-ai lui, Gericault era fascinat de redarea evenimentelor din vremea sa, dar nu ca o simplă și caldă reprezentare artistică a celor petrecute, ci și ca o explorare a pasiunilor și adevărilor ascunse. Adesea, în urma acestor căutări încrâncenate va realiza imagini stranii, întunecate, surprinzătoare și încărcate de mister.

Fascinat de mecanismul violenței și de cel al groazei va picta, printre altele, o controversată serie de capodopere, înfățișând capetele unor criminali decapitați. Dincolo de

aspectul sinistru, artistul își țintise atenția, nu atât în maniera studiului anatomic, asemeni nenumăraților maeștrii ai Renașterii, ci și dorința aprigă de a afla totul despre forma umană, contorsionată adesea de suferință și frământări interioare. Gericault era fascinat de extreme, impunându-și un stil de viață periculos și având chiar o tentativă de sinucidere.

Avea, de altfel, să moară la vârsta de doar 33 de ani, în urma unei căzături de pe cal. Poate că Gericault în meditațiile sale sumbre a fost purtat de simbolistica calului, ca animal al puterilor magice sau al întunericului. Calul htonian este purtătorul unui simbol special, în care sunt incluse forțe misterioase, ce vin să le continue pe cele ale omului, din punctul în care acestea încetează, odată cu trecerea pragului morții. Obișnuit și cu bezna, calul își poate exercita funcțiile de călăuză și de mijlocitor al trecerii acestui prag, spre o altă viață, mai subtilă.

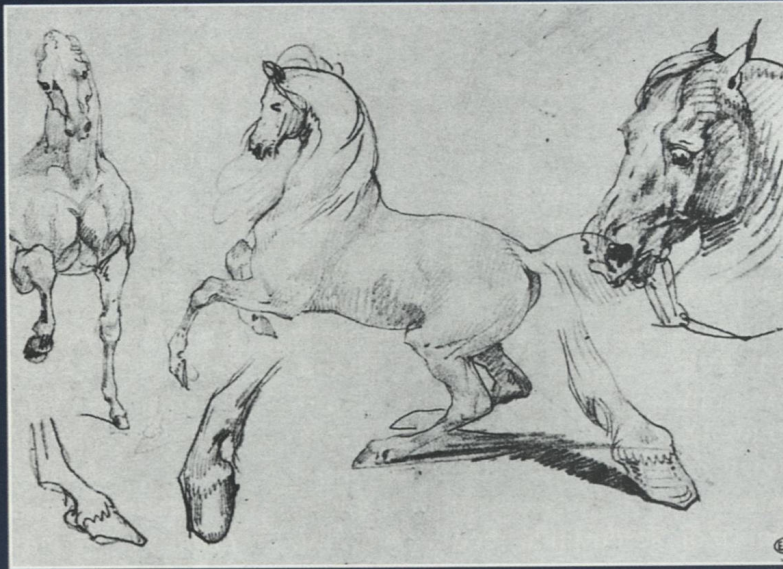
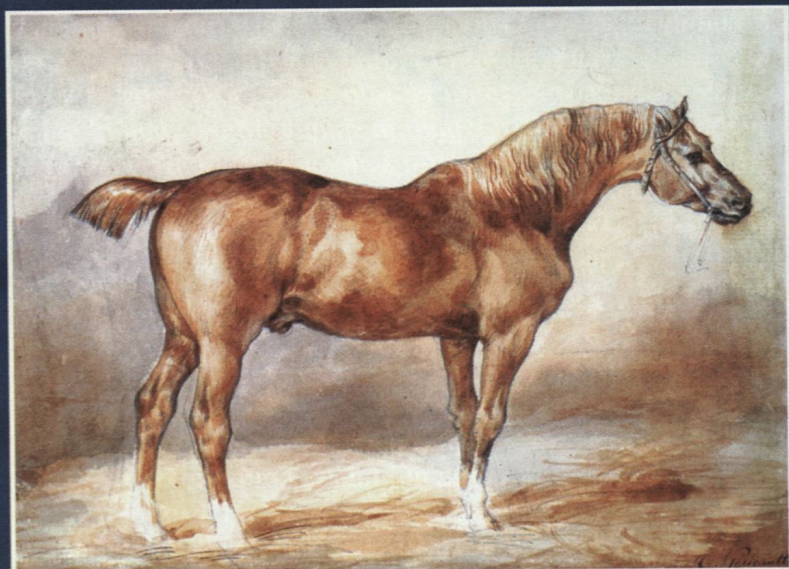
De la tragic la sublim. Gericault s-a născut într-o bogată familie din Rouen. Relația lui cu pictura a fost întâmplătoare. Și-a început studiul asupra picturii cu un artist mediocru și și-a continuat studiul în atelierul lui Guérin, unde s-a remarcat prin nesupunere și ignorare senină a regulilor, printr-o atitudine care vizau excesele.

În 1816 a plecat în Italia, din cauză că-și lăsase însărcinată o mătușă. În peninsula și-a făcut o profesiune din cursele

populare de cai, dar s-a lăsat fascinat și de Michelangelo și Capela Sixtina. A fost influențat, de asemenea, de Caravaggio. A stat la Londra un an, din 1820 până în 1821/1822, făcând cunoștință cu lucrările lui John Constable și tablourile cu cai ale lui Stubbs. S-a îmbolnăvit la întoarcerea în Franța, probabil de cancer osos.

A trăit următorii trei ani, până la moarte, retras, cu o viziune tragică a vieții, pictând portrete de bolnavi. Poate că această a însemnat transformarea omului Gericault în cal, devenind posedatul. Posedat de duhul morții, supunându-i-se acestuia, asemeni unui cadavru care se supune tuturor capriciilor unui duh... O viață tragică, cred asumată, ce avea să contureze un temperament tumultuos, până la sublim...

FAVORITUL MUZELOR LA IZVOARELE LUI HIPOCRENE

■ Emanuel FÂNTÂNEANU
Membru IAEJ, Comentator Eurosport

Nu există în arta lumii decât câteva teme care traversează de la primele creații ale preistoriei până la producțiile moderne: reprezentarea calului.

Maestri penelului, ai dălții, slovelor și portativelor de pretutindeni au îmbogățit patrimoniul omenirii cu opere nemuritoare, a căror valoare este inestimabilă. S-ar putea scrie pe această temă lucrări ample, pentru că nu există, credem, creator de frumos care să nu fi adus, pentru un motiv sau altul, în lucrările sale, fie și măcar pentru o singură dată, calul, ca element de prim-plan sau simplu figurant. Dar, ceea ce ni se pare mai important este faptul că cel mai adesea calul este eroul, este cel către care se îndreaptă întreaga atenție a artistului...

Perseu închide ochii și, cu o puternică lovitură, face să zboare capul Meduzei, femeia monstru cu ochii otrăviți. Sângele irumpe. O dată cu el și rodul iubirii cu Poseidon, un mânz înaripat. Acesta, cu o strașnică iubire de copită, despică muntele Helikon, făcând să țâșnească un limpede izvor, pe dată numit Hippocrene ("izvorul calului"), iar pentru a sa ispravă, mânzul își va atrage numele de Pegas (pigazo - a izvorî). Cărările umbroase ale Helikonului îndeamna la plimbări odihnitoare. Pe aripile Pegasului, cele noua fiice ale zeitei Mnemosznea și ale lui Zeus - Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terphihore, Erato, Plumnia, Urania și Calliope, muzele muzicii și poeziei, ale dansului și tragediei - binecuvântau apele, racorindu-se cu unda rece a izvorului.

A fost de-ajuns pentru ca poetii să-și imagineze ca Hippocrene, sarutat de harul mzelor, este o divină sursă de inspirație, iar Pegas însuși simbolul și slujitorul artelor.

Conduși de Pegas, artistii cuvântului i-au cântat dintotdeauna maretia...

De la cele dintâi scrieri și până în prezent, dacă am aduna tot ce s-a compus am umple rafturile unei biblioteci de mari dimensiuni. Carui autor, carei carti să-i acordam întâietate?

Un loc de frunte îl ocupa Homer, bătrânul aed orb, veritabil cântăret al calului, dar și parintele tragediei, Sofocle, sau Nestor și Liviusonicus, ca și poetii trubadzri Vergiliu și Ovidiu, care au adus elogiul cailor, fie ei ai nemuritorilor eroi sau cei salaviti în Jocuri, fie frumusetii și semetiei lor. Iliada, Oedip la Colona, Imn către Soare, Nasterea Zeilor, Metamorfozele, Pythica, Odiseea, Eneida - iată doar câteva dintre capodoperele literaturii antice în care slăvit e calul și al lui partener.

"Cum, odihnindu-se în grajd, când orzul îi este nutretul, / Rupe capastrul un cal și-n tropot s-asterne câmpiei / Corpul cu fala și-l poartă pe sus, iar peste umăr / Flutura coama-i în vânt și, mândru de-a sa frumusețe, / Sprinten își salta genunchii spre cai, la pasunea stiută..." (Homer)

"Venisi straine-n țara cailor / Frumosi - cum alta nu-i / Pe-acest

pământ" (Sofocle)

"... de atâta dogoare / Simte ca-i alb carul sau și chip nu-i să-i mai rabde cenusa / Mii de scântei izbucnesc împrejur; fumaraie și flacări / de peste tot îl cuprind. Nici macar unde merge nu stie... / Și doar lor plac îl târasc telegarii cu aripi!" (Ovidiu)

Dar, oare, cu ce sunt mai prejos versurile lui Victor Hugo (Pegasse, Le Cid exile), A.S. Puskin (Cântecul lui Oleg Înteptul, Calaretul de aramă), Petofi Sandor (Pegas, Calul meu e sarg, Hai, murgule!), Lord Byron (Mazepa), Alfred de Musset (Madrid), Heinrich Heine (Durendal), decât atât de vestitul Chanson de Romand, eposurile arabe sau El Cantar de Mio-Cid?

"Frumos e calul, sprinten, alearga viforit / Picioarele-i sunt zvelte, iara copita fină / Pulpa o are scurtă, spinarea lata, plină / În pânțele e lung și e înalt în spate / Alba e coada lui, iar coama-n galben bate / Urechile-i sunt mici și capu-i roscat / La fuga nu-l întrece cal, oricât de turbat" (La chanson de Romand)

"Calul meu este un adevărat print printre cai! / El este ager ca porumbelul ce zboară-n nori" (poem arab).

Trubadurii literaturilor au găsit mereu noi fatete, noi mijloace de exprimare, astfel ca gloria cailor - ai lui Achile, ai lui Napoleon, ai lui Ștefan

cel Mare sau don Quijote - s-a transmis din generatie în generatie, în imagini de o nepieritoare frumuseté.

"Pe Castor îmblânzind sirepii si Polux fara de cusur / O, Tindarizi, marire voua, calari pe armasari navalnici" (Hesiod)

"Când si când se naste un mânz alb. Care-i alb întreg, ori numai cu tinta în frunte, e al Mariei Sale" (Ion Sadoveanu)

În balade si doine (Corbea, Toma Alimos, Gruia lui Novac, Pinteá Viteazul, Salga, Miu Cobilul s.a.), în basme, autorii acestor unicate ale literaturii române topesc în creuzetul creatiei admirabile imnuri dedicate vitejiei, prieteniei si comuniunii dintre erou si calul sau.

"Murgule, cal minunat / Cu vin rosu adaptat / Cu lapte dulce-ngrasat..."

"Ea pe cal se arunca / Si spre Dunare-alerga / Haulind si chiuind / Buzduganu învârtind / Când haiducii o zarea / Loc de fuga nu gasea / Iata Salga-i urmare..."

Alaturi de creatiile populare, poezia si proza culta româneasca vadesc preocupari asemanatoare. Tematica este diversa, de la cea erotica, în care calul este partasul iubirii stapânului, purtându-l ca vântul si ca gândul spre casa iubitei la proslavirea vitejiei cavalerilor; de la plimbarile molcome sub poale de padure la centauri, hoti de cai si amazoane; de la ciudata si îngrozitoare idee a unei mintii bolnave de a distruge calul, asa cum s-a întâmplat prin anii 50 - 60, pâna la întrcerile pasionante care tin cu rasuflarea taiata mii de spectatori. Literatura a condensat în imagini de o reala sugestie afectiunea milenara dintre om si cal, turnând în tiparele geniului artistic întreaga gama de simtaminte, idei si simboluri, care au framântat generatiile si carorar legatura om - cal le-a permis sa dezbata o larga problematica a timpului.

"As vrea sa mângâi calul, ca vine din poveste! / Hai, calule,-preuna, sa colindam odata " Prapastiile negre din culmi si lumea toata" (Tudor Arghezi)

"Pe-un cal care soarbe prin narile-i

foc / Din ceata pustie si rece / Un tânar, pe vânturi, cu capul în jos / Cu clipa gândirii se-trece" (Mihai Eminescu)

"Va duceti acum / Ultiam data pe drum / câte patru la rând / Fara ham, fara greutate / Parca visând, necrezând / Că si asta se poate. / Până la abator mai este - / Va puteti spune câte-o poveste..." (Mihai Beniuc)

"Mi-am suflecat camasa, îngenucheat îndata / Si cum stiui am dat ajutor / Puiul acela - mânzul - cu umedul lui bot, / Cu coama lui marunta si narile subtiri, / Când navali-n lumina, ma-nfiorai de tot" (Ion Alezandru)

"El a venit cu nechezat de profetic / desfasurând din coapse aripi rosii; / O, cal zburând din marele tezaur / strabun - al basmelor traite! / ... O, cal de foc si sânge-al poeziei..." (Radu Boureanu)

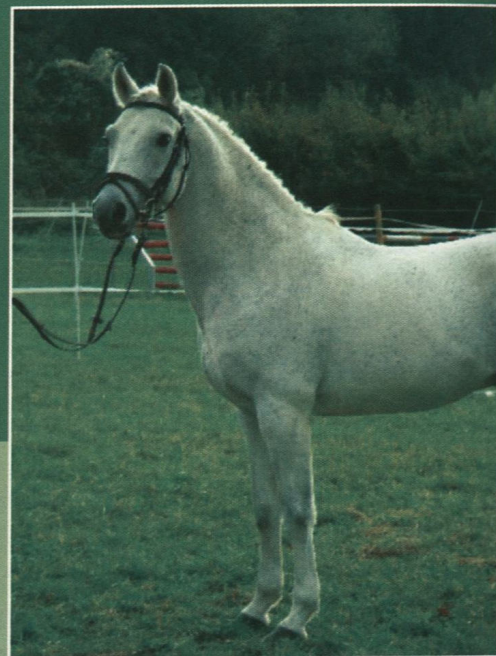
Favorit al muzelor, calul a stimulat prin timp imaginatia izvoditorilor de cuvinte, dar, dincolo de poezia vorbelor mestesugit alese si îmbinate, exista, însa, si poezia nascuta din dalta sculpturii sau penel...

SHAGYA ARAB & GIDRANUL

■ Nina Lupu

Ungaria este recunoscută de mult timp pentru caii săi arabi. Dacă nu ar fi fost poziționată geografic în centrul Europei, și supusă războaielor, invaziilor, revoluțiilor și schimbărilor succesive de frontiere politice care i-au perturbat, în mod continuu, administrarea pe termen lung a armăsarilor săi de preț, ea ar fi avut posibilitatea de a deveni unul dintre centrele cele mai importante de creștere a raselor arabe din lume.

Doua din rasele obținute din linia pură de cai arabi erau rasa Shagya arabă și Gidranul arab. Ambele s-au dezvoltat în timpul secolului al XIX-lea la Bábolna și respectiv Mezöhegyes.

BÁBOLNA

Înființată în 1769, Bábolna a avut rolul de suplimentare a capacității principalei crescătorii de cai din Ungaria, și anume Mezöhegyes. Aceasta practica aceleași politici menite de a produce atât cai de cavalerie de calitate dar și un tip mai greoi, pentru artilerie. Cu toate acestea, politica s-a schimbat în 1816, accentul fiind pus în mod ferm pe rasele arabe pure importate dintr-un mediu de "deșert" autentic; rase pure obținute la crescătorie, descendente ale stocului importat; și rase hibride, care erau denumite, în general, "de rasă arabă". Aceste rase hibride erau obținute prin încrucișarea armăsarilor arabi de rasă pură cu iepele care purtau caracteristici ale raselor ungurească, spaniolă sau pur-sânge, dar care aveau, din această cauză, probabil, un aspect de rasă arabă.

ROL DUBLU

Rasa Shagya de Bábolna, surprinzătoare și foarte frumoasă, este în esență, un cal de călărie de înaltă calitate, dar se poate adapta ușor la ham.

RASA SHAGYA ARABĂ

Rasa Shagya arabă își are originea la Bábolna. Ea este obținută astăzi în Republica cehă, Austria, România, fostele țări iugoslave, Polonia și Germania, precum și în Ungaria. Animalul de prăsilă a fost armăsarul Shagya, un cal arab cu descendență din liniile Kehilan/Siglavay, născut în Siria în anul 1830. El a fost cumpărat pentru Bábolna în 1836, împreună cu alți șapte armăsari și cinci iepe. Shagya era mare pentru un cal arab, măsurând 1,58 m și se spune că ar fi avut o culoare deosebită, crem, o altă caracteristică neobișnuită. Acesta a stat la Bábolna până în 1842 și a fost animal de prăsilă pentru mai mulți urmași de succes care au asigurat continuarea dinastiei Shagya. Descendenții direcți ai acestora sunt prezenți acum la

crescătorii din întreaga Europă, ca și la Bábolna.

Rasa Shagya Arab cuprinde toate caracteristicile rasei pure arabe și poate arăta o calitate și specificitate superioare chiar unor rase pure moderne. Ea atinge rar înălțimi mai mici de 1,52 m și de obicei vedește o constituție mai bună și o rezistență mai mare, în comparație cu rasele pure la modă din expozițiile hipice actuale. Este, de fapt, un cal practic, folosit fie înșeuat, fie înhamat. În trecut, Shagya era folosit pentru a fi încălecat de husarul maghiar, modelul idealizat al călărețului ușor, și ca atare s-a dovedit a fi un cal de cavalerie rapid, solid și foarte curajos.

GIDRANUL ARAB

Gidranul arab este o rasă la fel de importantă ca oricare din cele care își au originea la Mezöhegyes, putând fi considerată versiunea ungurească a rasei anglo-arabe. Ea se trage din Chestnut Arab, Gidran Senior, care provenea din faimoasa linie Siglavay, și a fost importat din Arabia în 1816. El a fost încrucișat cu o iapă de rasă spaniolă, Arrogante, ceea ce a dus la nașterea armăsarului Gidran II, în 1820. Gidran II a devenit animalul de prăsilă fondator al varietății. La început, el a fost încrucișat cu iepe de diferite rase, unele chiar specifice zonei. Apoi, au fost introduși, în mod progresiv cai pur-sânge englezi, urmași de mai multe încrucișări arabe pentru a fixa acest tip.

RASELE DE CAI DE CURSE HIBRIDE

Tendința de avangardă instituită de crescătoria de la Mezőhegyes este aceea de obținere a unei "rase hibride" sau a unui cal cu sânge cald, cum ar fi cele din imagine, de la Hortobágyi Puszta, pentru competiții. Aceasta se bazează pe rasele Nonius și Furioso, dar sunt folosite și Shagya și Gidran.

Gidranul modern este un cal semeț de aproximativ 1,63 m și are aproape întotdeauna culoarea castanie. Are o osatură mai mare decât Arabul, dar, totodată, și ceva din capul fin, elegant al acestuia din urmă, ca și din coada sa înaltă. Sistemul scoaterii la păscut a unor mici turme de iepe, fiecare cu armăsarul său de prăsilă face ca exemplarele obținute să fie robuste și curajoase. Un Gidran arab corect obținut, cu membrele sale puternice și cu abilitatea de a galopa ar face față celor mai bune comitate englezești de vânatoare. Este folosit în mod considerabil în sporturile de competiție iar exemplarele mai grele pot fi folosite cu succes drept cai de trasură.

Gidran Senior a fost descris ca fiind "foarte impetuos". Această reputație a fost moștenită de către urmașii săi, care sunt considerați a fi - în mod mai eufemistic, probabil - "vioi" și "extrem de curajoși".

ORIGINI

Crescătoria ungurească de stat de la Mezőhegyes, situată în partea extremității de sud-est a câmpiei ungurești, este cea mai veche dintre crescătoriile de cai ale statului. Ea a fost

înființată în 1785, și ei i se datorează apariția Gidranului Arab. Gidranul mai este, de asemenea, obținut la Sütveny, precum și în România și Bulgaria. Rasa ungurească cea mai faimoasă, Shagya arabă, este rezultatul celei de-a doua crescătorii de cai din Ungaria, ca vechime, Bábolna, situată în nord-vestul Ungariei. Shagya este acum obținută și în Republica cehă, Slovacia, Austria, Polonia, Germania și Rusia, bucurându-se de o reputație mondială.

ÎNĂLȚIMEA
RASEI SHAGYA
ARABĂ 1,52 m

GÂT
Unghiul dintre cap și
gât permite un grad
excepțional de
mișcare a capului.

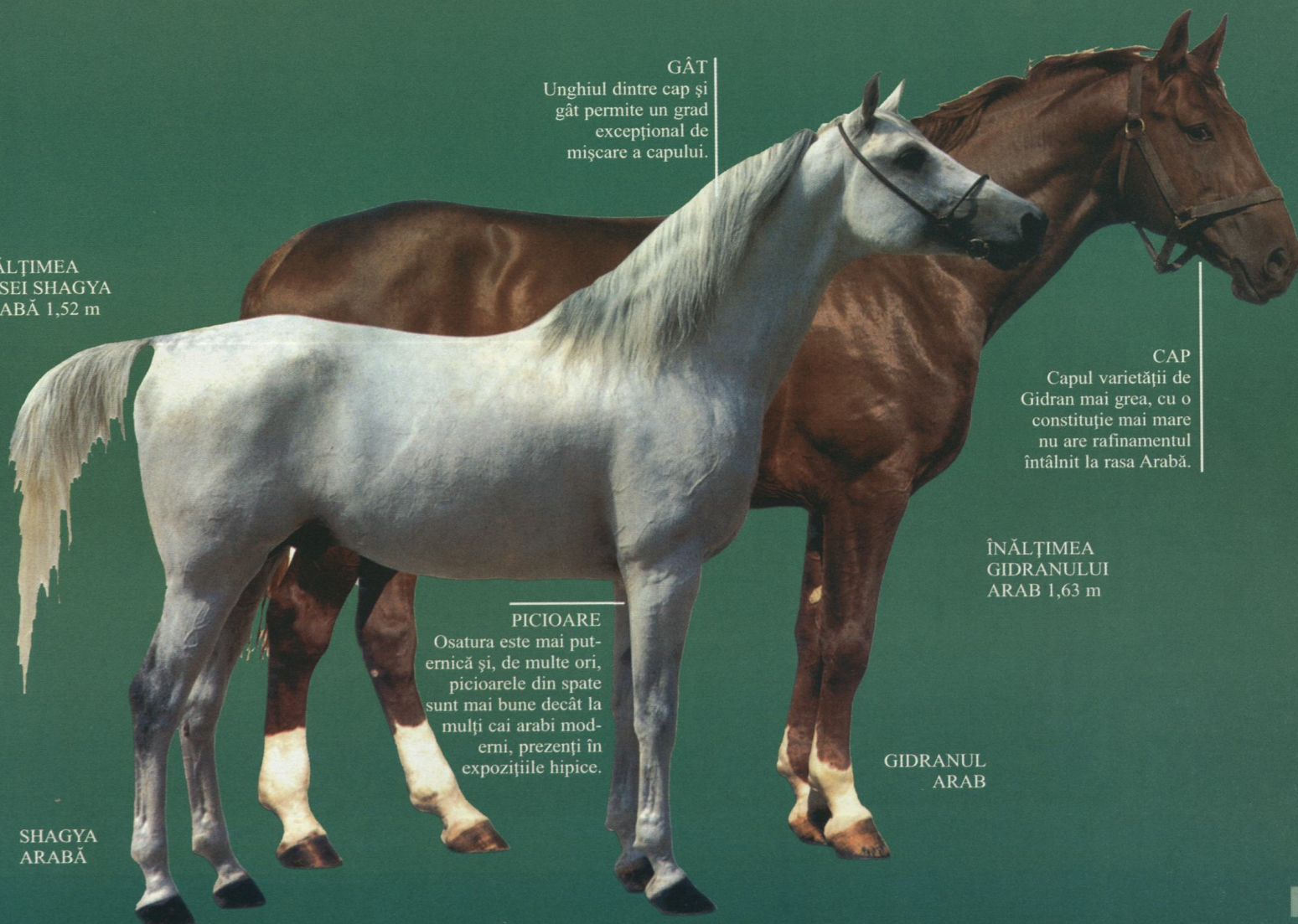
CAP
Capul varietății de
Gidran mai grea, cu o
constituție mai mare
nu are rafinamentul
întâlnit la rasa Arabă.

ÎNĂLȚIMEA
GIDRANULUI
ARAB 1,63 m

PICIOARE
Osatura este mai put-
ernică și, de multe ori,
picioarele din spate
sunt mai bune decât la
mulți cai arabi mod-
erni, prezenți în
expozițiile hipice.

SHAGYA
ARABĂ

GIDRANUL
ARAB

CONFERINȚA KABIUK

■ Ing. Antal Istvan Janos

În perioada 18-20 mai 2007, la Herghelia Națională Kabiuk Shumen din Bulgaria, s-a organizat conferința organizației ISG.

Țara noastră, prin Asociația Crescătorilor și Proprietarilor de Cai Arabi din România, și-a manifestat dorința de a deveni țară membră al acestei prestigioase organizații internaționale încă de la Conferința internațională ISG de la Nurnberg-Germania anul 2000.

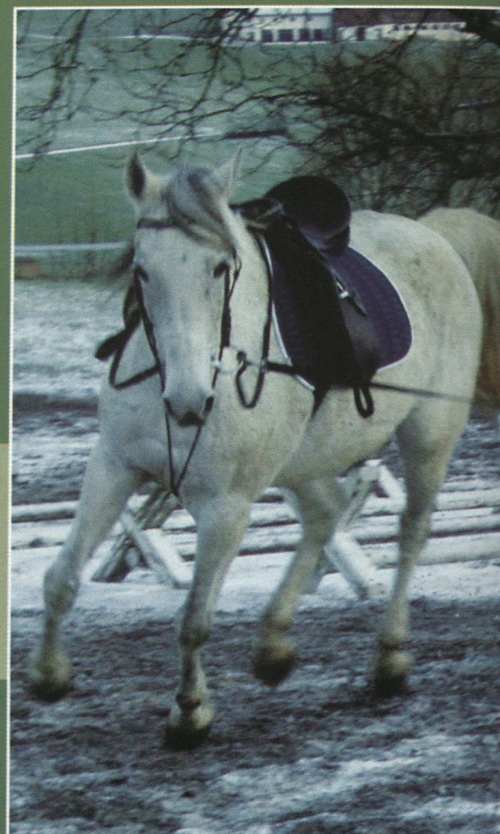
În perioada 18-20 mai 2007 la Herghelia Națională Kabiuk Shumen din Bulgaria s-a organizat conferința organizației ISG. Țara noastră prin Asociația Crescătorilor și Proprietarilor de Cai Arabi din România și-a manifestat dorința de a deveni țară membră al acestei prestigioase organizații internaționale încă de la Conferința internațională ISG de la Nurnberg-Germania anul 2000.

Organizația internațională, la vremea respectivă a anunțat România că pentru a deveni membrii trebuie să facă față la două condiții impuse de ISG.

Identificarea familiilor de iepe din cadrul efectivului existent azi în România (efectivele de rasa Shagya

Arab din România provin exclusiv din Herghelia Rădăuți de înainte de Primul Război Mondial- cai reveniți în țară în anul 1919 și din caii aduși de către armata română tot în anul 1919 de la Herghelia Babolna din Ungaria, astfel ca familiile de iepe existente azi sunt în mare parte acele familii care au contribuit la formarea rasei), și verificarea Cărții Crescătoriei Naționale (Studbook) de către specialistul numit de ISG în persoana Domnului Hans Brabenetz de la Wiena.

Datorită unor împrejurări nefericite (schimbarea administrării Hergheliilor Naționale și blocarea activității asociației) condițiile impuse de către ISG țării noastre nu s-au putut realiza decât

la începutul anului 2007 cu sprijinul și prin implicarea Autorității Hipice Naționale și a Asociației Crescătorilor și Deținătorilor de Cai Arabi din România. La Conferința ISG de la Kabiuk s-a rediscutat și s-a analizat situația României.

La propunerea președintelui organizației Domnul Achmed Al Samarai din Germania calitatea de țară membră al ISG prin Autoritatea Hipică Națională și Asociația Crescătorilor și Deținătorilor de Cai Arabi din România a fost votată în unanimitate.

Armăsarul Pepinier Herghelia la Radauti - DAHOMAN XXXIX - premiul II la Shagya Europacampionat Kaposvar Ungaria 2001

Armăsarul pepinier la Herghelia Radauti KOHEILAN XL

Armăsarul pepinier la Herghelia PELSONIUS din Ungaria KOHEILAN XIV (KOHEILAN XXXIII+39) născut în 1987 la Herghelia MANGALIA

Iapa mamă SIGLAVY BAGDADY LENA P născută în 2002 din tatăl SIGLAVY BAGDADY XV-5 născut la Herghelia Rădăuți și mama 42 Amurath Leila care provine din mama: Shagya LIX-6 de la Herghelia Mangalia. LenaP locul II la Campionatul European de cai Shagya Babolna 6-8 iulie 2007

Iapa Mamă EL SBAA XII-12- iapă mamă la Herghelia Rădăuți

Internaționale Shagya -Araber Gesellschaft e.v. Pure Bred Shagya-Arab Society International

Ing. Antal Istvan Janos ■

Societatea are ca scop coordonarea creșterii rasei Shagya Arabă, din punctul de vedere al reproducției, al conservării purității rasei și al continuității rasei Shagya Arabă în țările membre. ISG apără interesele creșterii rasei Shagya Arabă pe plan internațional. ISG îndrumă membrii săi la editarea studbook-urilor naționale și validează acestea. ISG cooperează cu asociațiile naționale de crescători de cai Shagya Arabi din Bulgaria, Danemarca, Franța, Olanda, Norvegia, Austria, Suedia, Elveția, Cehia, Ungaria, și cu cea din Slovacia Herghelia Națională Topolcianki. În România prin Herghelia Rădăuți (cea mai importantă alături de Babolna- fiind hergheliile unde s-a format rasa) și crescătorii privați organizați în asociație au solicitat afilierea la ISG.

De asemenea există crescători individuali în Grecia, Italia și Irlanda. Persoane private, membri individuali și prieteni ai cailor Shagya Arabi pot sprijini ISG în calitate de "membri susținători". În afară de sprijinul financiar, membrii participă la discuții în grupe de lucru pentru dezvoltarea populației de cai Shagya Arabă.

DEFINIREA RASEI

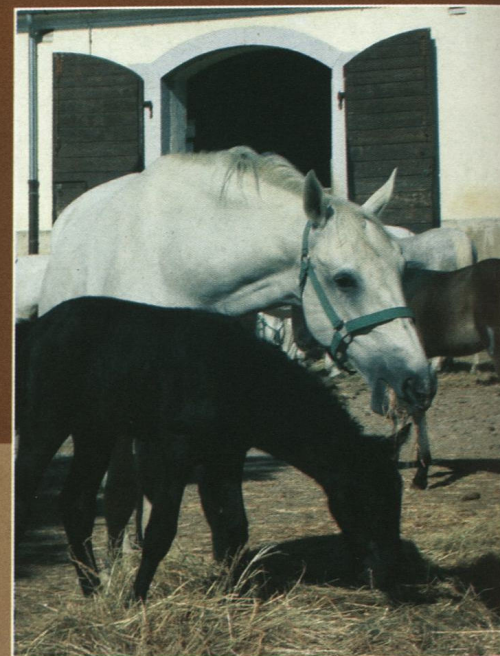
Shagya Arabă este rasa formată la Hergheliile Babolna și Rădăuți și crescută în rasă pură prin cărțile de origine a țărilor care cresc acest cal. Cu toate că are procent înalt de sânge arab, rasa trebuie să se deosebească de Pur Sânge Arab în primul rând prin tip, prin talie, osatură, și conformație. În actul de origine al calului Shagya Arab la a patra generație dintr-un total 16 ascendenți nu pot fi mai mult de 9 Pur Sânge Arabi. Scopul creșterii este obținerea unui cal arab nobil, cu conformație corporală mare, care poate fi utilizat ușor de către oricine atât la atelaje cât și la călărie și care, prin constituția corporală, prin sistemul nervos echilibrat, performanțe și comportament liniștit specific să îndeplinească cerințele față de un cal de agrement, de sport, de anduranță și călărie de vânatoare. Se dorește obținerea unui cal cu talia între 150 -160 cm, perimetrul fluierului de cel puțin 18 cm, cu cap fin, nobil frumos conturat îmbrăcat într-o piele fină întinsă, cu regiunea craniană lată, cu arcade proeminente, ochi mari închiși la culoare cu privire expresivă, cu nări fine, care în starea excitată a animalului să descrie o formă pătrată. Urechile sunt mici, eleganți cu vârfuluri apropiate. Gâtul sus inserat, potrivit de lung și potrivit de arcuit, ornat cu o coamă cu fire de păr subțiri, greabănul bine îmbrăcat în mușchi, spinarea de lungime medie, elastică care este bine legată de crupa musculoasă. Coada sus prinsă și purtată ca un steag este o caracteristică a rasei. Spata este musculoasă, oblică cu brațul de lungime potrivită iar articulațiile trebuie să fie largi, uscățive și puternice. Temperamentul este vioi, comportamentul agil, prietenos și blând, calul trebuie să învețe ușor. La pas să fie energic și rapid, la trap elastic cu bună propulsie aproape de plutire iar la galop rotund și rapid.

LIPICA

TĂRÂMUL MAIESTOSULUI CAL AL BAROCULUI

■ Fotoreportaj de Mihail Lechkun

Mediul original în care a fost formată cea mai veche rasă culturală europeană de cai este herghelia Lipica. Climatului, solul, vegetația Karstului, tradiția, priceperea populară slovenă în creșterea cailor, știința, disciplina militară austriacă în rigoarea păstrării "liniilor de sânge" și a "familiilor de iepe" sunt elementele care au marcat fenotipul celui mai faimos cal al Barocului.

23 de articole, respectate peste secole

Creșterea calului Lipițan a început în anul 1580 atunci când arhiducele Karl von Habsburg, regentul Styriei, Carinției, Carniolei, Istriei și Triestului a înființat herghelia de la Lipica pe o proprietate cumpărată de la arhiepiscopul Coreto de Trieste.

Herghelia de la Lipica a fost dintru început destinată să crească și să îmbunătățească cai pentru nevoile curții și armatei imperiale ale Austriei. În primul an de funcționare a hergheliei, 24 iepe-

mame provenite din populația locală din Karst au fost împerecheate cu trei armăsari pepinieri spanioli selecționați. În anii ce au urmat și alte animale destinate reproducției au fost aduse în herghelie din Spania, în principal, dar și din alte herghelii de prestigiu napolitane, daneze, germane sau din imperiu, precum cea de la Kladrub. După moartea regentului responsabilitatea dezvoltării hergheliei de la Lipica a revenit succesorului său devenit mai târziu împăratul Ferdinand al II-lea (J. Rus, 2004).

În 1568, împăratul Leopold I a transmis către supușii săi, administratori ai

Hergheliei de la Lipica o circulară, un document în 23 de articole, prin care a stabilit practic regulamentul de creștere, respectat și în secolele ce au urmat. În 1735, împăratul Karl al VI-lea a fondat Școala de Echitație Spaniolă pe lângă curtea de la Viena. În același an, odată cu inaugurarea a fost deschis Registrul Genealogic al rasei (Mărginean Gh., 1997). Încă de la înființare, armăsarii proveniți de la Lipica au fost folosiți în cadrul acestei adevărate academii de echitație. Doar cei care obțineau cele mai bune rezultate aici erau apoi utilizați la reproducție.

Cinci din cele șase "linii de sânge" existente la începuturi în herghelia de la Lipica s-au păstrat până în zilele noastre și anume: Pluto, Conversano, Neapolitano, Maestoso și Favory. Ele s-au format în a doua jumătate a secolului XVIII iar întemeietorii acestor "linii de sânge" au fost: armăsarul danez Pluto, vânat, născut în 1765 în herghelia regală de la Frederiksborg; armăsarul napolitan: Conversano Senior, negru, născut la 1767 și Neapolitano Senior, murg, născut în 1770; armăsarul proveniți de la Kladrub: Maestoso Senior, vânat, născut în 1763 și Favory Senior, vânat, născut în 1779.

Linia Siglavy de proveniență arabă a fost introdusă mai târziu, în secolul XIX, și l-a avut ca întemeietor pe Siglavy Senior, vânat, născut în 1810.

Iepe importante care au fondat și au dat numele celor mai importante

familii, au fost:

■ iepe din Karst: Sardinia (Lipica), născută în 1776; Spadiglia (Lipica), născută în 1778; Argentina (Lipica), născută în 1767

■ iepe de la Kladrub: Africa (Kladrub), născută în 1769; Presciana/Bradamante (Kladrub), născute în 1782/1777; Englanderia (Kladrub), născută în 1773; Europa (Kladrub), născută în 1785; Rava (Kladrub), născută în 1755

■ iepe din Kopcani: Stornella/ Fistula (Kopcani), născute în 1784/1771; Ivanca/Famosa (Kopcani), născute în 1754/1773

■ iepe daneze: Deflorata (Dane-marca), născută în 1767

■ iepe arabe: Gidrana, născută în 1841; Djebrin, născute în 1862; Mercurio, născută în 1883; Theodorosta, născută în 1870 (J.Rus, 2004).

Vremuri de încercare pentru Herghelie

Existența hergheliei de la Lipica a fost pusă în pericol de multe ori în cursul istoriei. În timpul războaielor napoleoniene herghelia a fost evacuată de 3 ori: în 1797 întreg efectivul s-a refugiat la Szekesfeharvar, la sud-vest de Budapesta, și a fost adus înapoi abia în 1798; pentru a doua oară efectivul a fost evacuat în 1805 mai întâi la Dakovo și apoi la Karad, de unde a fost readus în aprilie 1807; pentru a treia oară efectivul hergheliei a fost evacuat la Pecica în apropiere de Arad și a fost apoi returnat abia în 1815.

Vremurile tulburi de la cumpăna secolelor XVIII și XIX și-au pus amprenta asupra populației, pășunilor și construcțiilor hergheliei. Au trecut decenii până la refacere. Pentru "reîmprospătarea sângelui" au fost utilizați numeroși armăsari arabi care au produs descendenți foarte buni.

Încrucișările experimentale ale rasei Lipițane cu Pur Sângele de Galop și Jumătate Sânge Englez, nu au dat rezultatele așteptate.

Caii Lipițani au devenit binecunoscuți în cursul secolului XIX binecunoscuți pe cuprinsul întregului imperiu, iar creșterea lor a fost extinsă și în alte herghelii: în principal la Rădăuți, Mesohegyes și mai târziu la Făgăraș, Dakovo, precum și în alte herghelii mai

mici. În regiunile muntoase din România, Croația, Ungaria armăsarii Lipițani au fost utilizați pentru ameliorarea populațiilor autohtone de cai.

La sfârșitul secolului XIX - începutul secolului XX au fost întemeiate două noi "linii de sânge": Tulipan și Incitato.

Izbucnirea Primului Război Mondial a determinat evacuarea efectivului matcă de la Lipica la Laxemburg, în apropiere de Viena., iar tineretul la Kladrub în Cehia. La sfârșitul războiului, Lipica a intrat sub controlul Italiei. Noul stat Cehoslovac a confiscat efectivul de Lipițani de la Kladrub și l-a transferat apoi în 1921 la est

în noua Herghelie de la Topolcianky în Slovacia. Italienii au luat în administrare 107 cai din efectivul original al fostei Herghelii Imperiale Lipica, în vreme ce Austria, proaspăt devenită republică a preluat restul de 97 de cai care au stat la baza întemeierii Hergheliei Piber din Styria.

În perioada interbelică Lipica a fost pusă de către ministrul Italian al apărării sub autoritatea comisarului de Trieste.

Ultima evacuare a hergheliei Lipica s-a petrecut în cursul celui de al II-lea Război Mondial. Armata germană a ocupat regiunea odată ce Italia a capitulat. În octombrie 1943 cei 143 de cai au

fost transferați la Hostau în Regiunea Sudeților. Aliații anglo-americani au mutat mai târziu efectivul de Lipitani la Schwarzenberg în Bavaria. După alte transferuri la Mansbach și Ried în Austria, aliații au redat o parte din efectivul Hergheliei Lipica împreună cu evidențele Italiei și Austriei.

Renașterea ecvestră la Lipica

Această ultimă perioadă de pribegie ia sfârșit în anul 1947 când unsprezece cai Lipitani revin la Lipica. Între aceștia se numărau: armăsarul de reproducție Siglavy Slatina II, armăsărușul Favory Sistina, precum și iepele Capra, Dubovina și Sistina, iepșoarele Capriola, Canisa, Slavina, Steka (J.Rus, 2004). Ulterior alți cai pur sânge Lipitani au fost aduși ulterior de la grajdurile Casei regale Yugoslave de la Dusanovo. La finele lui 1947 la Lipica erau deja 23 de iepe de reproducție (J.Rus, 2004).

Activitatea Academiei ecvestre din cadrul Hergheliei Lipica începe în anul 1952. În numai cinci ani scoala de călărie slovenă începe să se facă bine cunoscută. Alfonz Pecovnik împreună cu iapa Thais XI se situează pe locul II la un turneu Internațional desfășurat în 1957 la Viena. Echipa de atelaje a Hergheliei reușește să se remarce și la turneele internaționale desfășurate la Aachen, unde au câștigat locul I la atelaj cu un cal, locul II la atelaje cu doi cai și locul IV la atelaje de patru cai. După 1973 atenția Academiei Ecvestre se orientează asupra dresajului. Astfel că în 1983 la Campionatul European de Dresaj de la Aachen un cal Lipitan și un calăreț al Hergheliei Lipica se situează pe locul VI și reușește să se califice pentru Jocurile Olimpice de la Los Angeles.

Începând cu anul 1980 toate cele șase linii clasice ale rasei sunt reconstituite pentru Herghelia Lipica, rezultat al râvnii specialiștilor sloveni în zootehnia calului, întru recuperarea unei moșteniri culturale de valoare universală.

"Importanța culturală și istorică a Hergheliei Lipica reprezintă temelia Legii Hergheliei Lipica, act normativ promulgat în 1996, care declară Herghelia Lipica moștenire culturală de importanță națională. Astfel Herghelia Lipica a devenit o instituție de primă

importanță publică. În 2002 Herghelia Lipica a devenit o organizație de creștere care conduce Stud Book - ul rasei în acord cu noua legislație slovenă privind ameliorarea genetică a animalelor. În Stud Book-ul rasei sunt înregistrați atât caii Hergheliei Lipica precum și cei produși în cadrul Asociației Crescătorilor Particulari de cal Lipițan din Slovenia" (J.Rus, 2004).

Bibliografie

Rus J. Habe F., 2005 - Horse breeding in Slovenia, 55th EAAP Annual Meeting, september 5th - 9th, Bled, Slovenia

Rus J., Kosec M., Dovč P., Kavar T., Habe F., 2004 - Lipizzan breeding in Slovenia, TAIEX Seminar EQUUS, June 30th - July 2th, Schloss Wolfpassing, Austria

Mărginean Gh., 1997 - Tratat de hipologie, Editura Orion, București

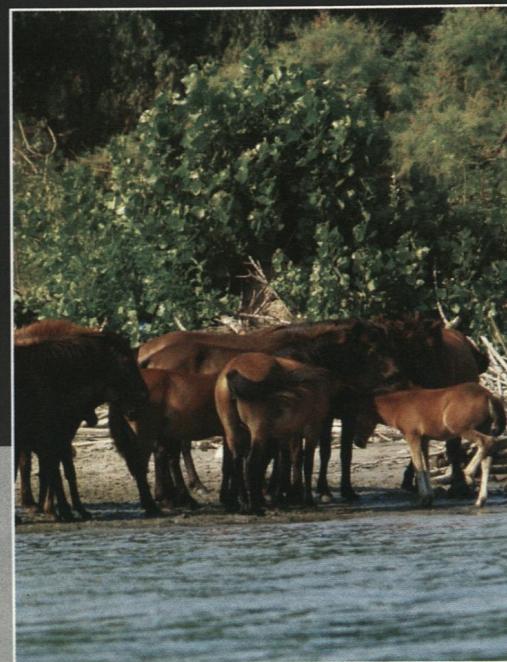
Material realizat cu sprijinul dlui Dr. Janez Rus, Șef al Serviciului de Creștere a Calului din cadrul Institutului Național de Ameliorare a Animalelor din Slovenia

PE URMELE CAILOR SĂLBATICI DIN DELTA DUNĂRII

■ *Dr. Stefan Raileanu, Medic Veterinar*

Mi-am legat gândurile de caii sălbatici din Delta și, încercând să îi cunosc, m-am simțit obligat să vă fac cunostință cu ei. Calul a fost mașina trecutului nostru, a luptat în războaie care nu au fost ale lui, iar părerea mea este că ar trebui să îi oferim, din respect, posibilitatea de a trăi liber macar acolo unde este încă posibil. Vrajit de frumusețea și personalitatea lui am început să-l urmăresc prin Delta. Adun pietricele în ideea unui fundament în care calul este și el o pietricică, o nestemată.

Caracterele dominante ale ecvinelor din Delta Dunării

Aspectul exterior

Calul de Delta are o conformație armonioasă, un cap expresiv, de forma

conică, cu profil concav, purtat în direcție oblică, ochii mari, narile sunt largi cu aripile subțiri și mobile, urechi mici și foarte mobile, gatul scurt împodobit cu coama de lungime medie, toracele și abdomenul bine proporționate cu restul trunchiului.

Dispune de o inteligență deosebită, manifestă respect pentru ierarhie, își apără cu înverșunare progeniturile luptându-se de multe ori cu carnișierele sălbatice care atacă mânjiile în primele zile de viață

Adaptabilitatea

La factorii de mediu este poate caracteristica primara a cailor semisalbatice din Delta Dunarii ei reusind sa se conformeze atat factorului temperatura cat si altor factori cum ar fi invaziile masive de tabanide si tantari . Aceasta calitate este cu atat mai bine evidentiata facandu-se o comparatie cu caii adusi din alte regiuni care in perioada de vara slabesc foarte mult doar din cauza acestor invazii pe cand caii baltareti asa cum ii numesc bastinasii reusesc sa isi pastreze greutatea castigata in primavara.

Rezistenta

Odata cu domesticirea cabalinelor s-au realizat concomitent modificari morfologice si fiziologice in cadrul acestei specii . In ceea ce priveste caii din regiunea deltaica observam ca au o deosebita rezistenta la boli , manifestand

o capacitate de efort foarte ridicata in ciuda faptului ca se hranesc doar cu vegetatie din habitatul in care traiesc. De remarcat ar fi modul in care aceştia infrunta iarna rezitand condiilor grele de trai reusind sa invinga acest anotimp hranindu-se doar cu stuf si coja de copac.

Precocitatea

În general iepele care implinesc 2 ani raman gestante dand nastere man-jilor in lunile mai si iunie ale anului

urmator. De remarcat este manifestarea strict sezoniera a caldurilor la acesta populatie de regula la inceputul verii, pana la solstitiu, lumina avand un rol si o influenta deosebita.

Particularitati de manifestare a caldurilor la cabalinele din Delta

Manifestarea caldurilor este foarte intensa nu doar din cauza faptului ca aceasta specie are o secretie marita de

hormon gonadotrop anterohipofizar (F.S.H) ci si datorita faptului ca in majoritatea grupurilor iepele intra in calduri aproape in acelasi timp, armasarii raman agitati o perioada mai indelungata iar observarea acestor manifestari se poate face chiar si de la distante mari . In aceasta perioada a monei putem urmari un adevarat spectacol al vietii, armasari tineri care manati de dorinta se lupta nu

numai pentru o femela ci și pentru castigarea titlului de rege în acel grup, manji de câteva zile luptându-se să trăiască deoarece armăsarii caută să îi îndeparteze mușcându-i, lovindu-i în această perioadă care poate fi fatală pentru nou născuți. Dar privind din alt unghi, putem spune că momentul monte reprezintă un examen pentru toți membrii grupului respectiv, noii născuți care sunt puternici

il trec, mamele primipare învățată cum trebuie să își apere progeneritură, tinerii armăsari se întâlnesc cu un sentiment nou, astfel încep să se cunoască să își formeze o personalitate apoi se trezeste dorința de a urca în ierarhie.

Fecunditatea - natalitatea - la cabalinele semisalbatice acești indici sunt între 97% și 100% comparativ cu cele domestice și mai ales rasele ameliorate la care se

remarca o scădere a acestor indici.

Ca o concluzie generală asupra fiziologiei cailor salbatici din Delta se poate sublinia faptul că sunt diferite semnificative. Iar în ceea ce privește comportamentul sexual al masculilor se observă manifestări cel puțin interesante. Astfel ei pot deveni un subiect de studiu pentru cercetătorii interesați de etologia și fiziologia calului.

NOTE ȘI REFLECȚII PE MARGINEA CUNOȘTINȚELOR DE ECHITAȚIE ETOLOGICĂ

Oameni și cai, văzuți ca parteneri naturali

Doina Pieper ■

Cele 3 volume ale manualului *Les savoirs d'équitation ethologique*, agreate de către Federația Franceză de Echitație, sunt destinate obținerii de diplome federale și au la bază metoda maestrului îmblânzitor Pat Parelli (PNH). Publicarea lor o datorăm Hergheliei La Cense din Franța, prima herghelie în Europa care și-a deschis porțile și spiritul unei infuzii de idei înnoitoare în această instituție cu tradiții adânci în ale creșterii calului.

Manualul *Cunoștințe de Echitație Etologică* care are la bază metoda PNH (Parelli Natural Horsemanship) propune parcurgerea a 5 etape de cunoaștere și abordare a partenerului-cal.

Fiecare etapă conține o serie de exerciții de înțelegere a caracterului și comportamentului acestuia în vederea stabilirii unei relații de acceptare mutuală, colaborare sau prietenie.

Descoperirea treptată a universului, necesităților și limbajului corporal al calului este prima condiție pentru a putea ajunge la o comunicare cu el. Prin folosirea diverselor strategii și jocuri la sol încălecarea devine un act natural și nicidecum violator cum se întâmplă de cele mai multe ori când

oamenii se aventurează pe spatele unui animal necunoscut și nepregătit.

Metoda propusă de Pat Parelli acordă o importanță deosebită lucrului la sol. După ce a lucrat cu cei mai reputați oameni de cai din lume Parelli a ajuns la concluzia că toți își demonstrează măiestria în cadrul a 4 sfere de acțiune caracteristice numite savvy, din care două sunt consacrate exercițiilor la sol și două călare.

LA SOL:

■ Exercițiile se fac cu **coarda** folosindu-se corzi de diferite lungimi între 3 până la 7 metri. Acestea nu sunt obișnuitele lonje sau hățuri ci adevărate instrumente de comunicare exercițiul implicând cunoștințe mult mai elaborate decât simpla lonjare de multe ori mecanică a calului.

■ Exercițiile în **libertate** se fac în locuri împrejmuite în formă de cerc, la început de dimensiune mică apoi din ce în ce mai largi, obiectivul final fiind exercițiul în libertate fără nici o împrejmuire. Scopul lor este de a obișnui calul să fie atent la comenzi, să vină de bună voie și să vă urmeze liber, să execute în mod natural și neconstrâns de greutatea călărețului tranzițiile, schimbările de picior, piruetele și opririle lucrând astfel asupra echilibrării greutății corpului în diversele poziții. Aceste exerciții pregătitoare vor ajuta calul să execute mai ușor comenzile sub greutatea călărețului.

CĂLARE:

■ Conducerea calului în **freestyle** se face lăsând dârlogii lungi, neajustați. Acest exercițiu are efect asupra ameliorării echilibrului în șa și executării diverselor mișcări fără ca gura calului să aibe de suferit. Este în același timp un exercițiu pregătitor pentru călăria liberă fără frâu. Freestyle-ul ar trebui să reprezinte în concepția lui Parelli 80% din timpul acordat exercițiilor călare.

■ Conducerea în **finețe** a calului este rafinamentul absolut și cel mai înalt nivel savvy în care calul apare ca o prelungire a călărețului, într-o coordonare perfectă a mișcărilor. Ajustarea dârlogilor se face printr-o flexie verticală care nu se obține niciodată prin constrângere ci în mod natural prin aplicarea formulei: **respect + impulsie = flexie**.

(va urma)

„Și eu te iubesc” – Lazăr Iulia

FETIȚA CU PONEII

A.I.J. ■

Aparent este o fetiță ca oricare alta, este frumușică, dulceică, are 7 anișori și a terminat clasa întâi la o școală generală din Gheorgheni județul Harghita.

Îi place să se joace, numai că jocurile ei preferate sunt... imitarea comportamentului cailor. Acest program al ei se repetă aproape în fiecare seară timp de mai multe zeci de minute de câțiva ani buni. Mai marii specialiști foarte deștepți în ale cabalinelor care cunosc comportamentul acestei minunate specii sunt de părere că imitarea acelor mișcări și gesturi, ale sunetelor specifice și al mimicii sunt extrem de originale și sunt posibile numai în cazul în care "parodistul" de ocazie a petrecut ore și ore studiind gesturile aceluia animal. În cazul fetei noastre este foarte posibil deoarece...

Totul a început în urmă cu trei - patru ani când fetița noastră încă locuia la bloc. A început să vorbească părinților despre cai, despre cât iubește ea aceste animale și cât de mult și-ar dori să aibă cai. Părinți - oameni "normali"

ca de altfel toți cetățenii urbei care au locuit la bloc, la început au ascultat, au explicat că este imposibil să se țină cai la bloc deoarece ca și în toate celelalte apartamente și la ei balconul este mic și nici cada de baie nu este mare, dar fetița lor atât a insistat că până la urmă au plecat în căutarea unui grajd ca să vadă și ei cum este acel animal.

Povestea fetei noastre a continuat dar redactorul revistei a considerat că nu este bine să se abuzeze de răbdarea cititorilor, deci în aceste rânduri vom relata doar finalul poveștii. Azi familia Bajko din Gheorgheni stă la casă cu curte, iar în curte au grajd cu nu mai puțin de cinci exemplare din specia cabalină din care doi ponei Welsh, de culoare roibă, superbi și dresați pentru concursurile de atelaje.

Cu acești poneiui splendorici deja în al doilea an fetița din povestea noastră se prezintă la start - bineînțeles în afara concursului - atât la etapele oficiale ale Campionatului Național de Conducere de Atelaje, cât și la concursurile teritoriale de o zi spre deliciul și bucuria

spectatorilor. Frățiorul ei de 14 ani fiind mai mare și la vârstă și la talie de multe ori ajunge la performanța ca timpul realizat între obstacole să fie asemănător sau chiar mai bun ca al concurenților oficiali.

Cei doi copii stau zilnic câteva ore între cai și așa se explică faptul că mișcările și gesturile cailor să fie perfect imitate de fetiță. La sfârșitul poveștii prezentăm cei doi copii. Fetița se numește Kriszta iar băiețelul Gellért. Povestea nu se termină aici.

În rândurile anterioare am pomenit de părinții copiilor care la insistențele lui Kriszta au pornit în urmă cu trei - patru ani să vadă cai. Azi Doamna Ildikó și Domnul Tibor Bajkó cu ceilalți trei cai din dotare - trei lipitani de rasă pură - sunt concurenți legitimați în cadrul Federației Ecvestre Române și participă nu cu puțin succes la etapele Campionatului Național de Atelaje cu doi cai. Ca și orice poveste și această povestioară trebuie să aibă încheietură.

Atenție părinți!

VEDETE DE CINEMA

■ D.P.

Uneori viața bate filmul, dar tot așa putem spune că există capodopere ale spiritului omenesc care ne pot marca mai mult decât faptele de viață.. Am auzit, am citit și uneori am trăit lucruri de necrezut. Atunci când magia ecranului produce astfel de concentrate de trăiri și mesaje, acestea își lasă amprenta în timp.

Există filme sau cărți care au darul să ne schimbe optica și să atingă în noi corzi nebănuite.

Ecranul a contribuit fără doar și poate la schimbări de mentalități și de atitudini. În privința calului, putem spune că au fost câteva filme care au

reușit să îi facă pe oameni să se uite cu alți ochi la animalul pe lângă care au trecut de-atâtea ori fără să-l fi văzut.

Imi amintesc de interesul pentru cal stârnit prin anii '80 în Germania de un film și emisiune TV pentru copii "Vacanțe în Lipița" Nici o strategie de

promovare a Hergheliei de Lipițani nu a reușit să declanșeze un asemenea val de interes pentru cai și implicit pentru locul devenit în urma acestui film obiectiv turistic de prim rang.

Mulți mai avem în minte filmul "Black Beauty". Urmarea impactului pe

care filmul l-a avut nu numai asupra copiilor a fost fără precedent : o întreagă industrie de cărți și produse de tot felul care au invadat piața cu imaginea eroului cal. Crescătorii din toată lumea s-au văzut obligați să își revizuiască politica de cercetare și marketing. Moda cailor negrii îi copleșise pur și simplu.

Pe la mijlocul anilor '90 apăruse la Paris în premieră filmul lui Robert Redford "Îmblânzitorul de cai". La cele mai mari cinematografe de pe Champs Elysees se făceau cozi nesfârșite și oamenii ieșeau după reprezentatie bulversați. Nu mult timp după aceea mă aflu în România într-un mic oraș de provincie. Din întâmplare am trecut prin fața singurului cinematograf rămas ca prin minune în stare de "funcționare". Un afiș pe jumătate rupt invita la vizionarea filmului "Îmblânzitorul de cai" cu Robert Redford. Nu îmi venea să cred că e adevărat și că filmul ajunsese așa de repede pe ecrane tocmai acolo. Am dat sfârâ în Tara Făgărașului să mergem cât mai mulți să ne bucurăm împreună de eveniment.

Cu un mic grup de împătimiți ai calului am ajuns la ora fixată la barul de la intrare care era și casa cinematografului. Când am spus că vrem să intrăm la film barmanul ne-a privit de parcă am fi căzut de pe altă planetă. I-am explicat că am văzut afișul și că vrem să vizionăm filmul. Nu ne-a răspuns, a dispărut după o perdea și după o așteptare nedumeriți l-am văzut întorcându-se oarecum nemulțumit. Fără vreo explicație ne-a arătat ușa spre sala pe care a trebuit să o deschidă. Nu era nimeni în beznă și frigul pătrunzător. Ne-am zis că filmul ne va încălzi și că merita să suferim 2 ore. Intre timp au mai intrat câțiva băieți gălăgioși care au început să se distreze în voia lor, urlând și vociferând, iar ca să se încălzească au început să bea, să fumeze și să arunce în jur cu sticle și semințe. Oricum filmul se lăsa așteptat și era clar că ei nu veniseră pentru film. Prezența noastră îi deranja. După o așteptare greu de suportat s-au auzit în sfârșit și zgomotele explozive ale proiecteurului care părea defect. Apoi niște imagini pe ecran greu de descifrat. Sonorul devenise asurzitor. Gălăgia din

jur și mai mare și asta cam timp de o jumătate de oră. Prietenii care nu văzuseră filmul înainte la Paris trăiau pe viu un scenariu de coșmar. Am rezistat eroic timp de o oră până când, înghețați tun am pierdut orice speranță de film și am hotărât să ieșim din sală. La intrare o mulțime de tineri așteptau sfârșitul filmului pentru a intra la discotecă. Am înțeles că le ocupasem într-un fel teritoriul. Dacă filmul s-ar fi proiectat în condiții normale ei ar fi fost cei care ar fi trebuit să mai aștepte o oră în frigul de afară....Momentul de atunci a marcat sfârșitul unei epoci în care Chaplin ar fi găsit subiect de inspirație.

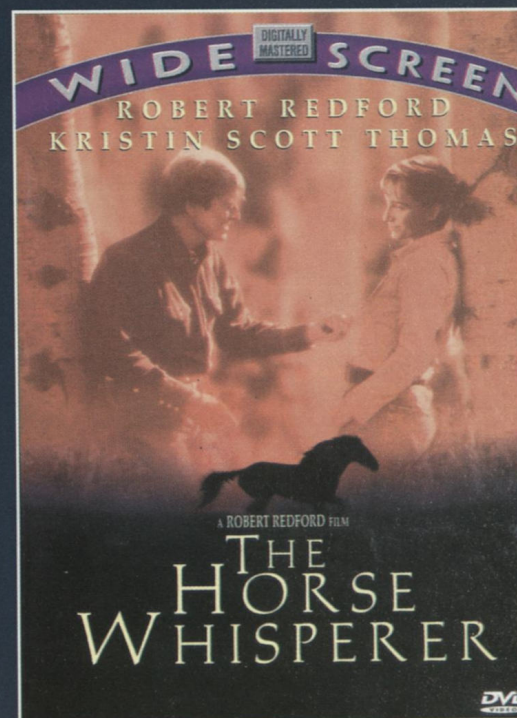
Din fericire filmul a fost transmis după un timp la televizor așa încât cei care nu l-au putut gusta atunci și-au luat revanșa.

Fapt îmbucurător și dădător de speranțe e că în anii care au urmat am putut vedea o serie de filme pe marile și micile ecrane din țară, subiectele cu cai fiind din ce în ce mai frecvente. "Cursa secolului" a fost dat chiar de mai multe ori pe diverse canale. Am putut remarca cu satisfacție că de fiecare dată când se anunță un film, reportaj sau subiect despre cai telefoanele zbârnâie ca să ne atenționeze să nu îl ratăm.

A trecut mai bine de un deceniu de la întâmplarea de la cinematograful în care timp am întâlnit din ce în ce mai mulți copii care vin să asculte povești despre

cai sau să povestească ce au văzut sau au citit ei despre acest animal fantastic. Multe cluburi de călărie înregistrează un interes crescând din partea compatrioților pentru o lume și un sport care părea să-i intereseze mai mult pe străini.

Asistăm la descoperirea pentru unii, sau la re-descoperire pentru alții, a unui tarâm uitat sau doar ascuns de mândrele istoriei. Și nu m-aș mira să aflu că unii dintre tinerii care veniseră atunci la discotecă să își facă de cap preferă astăzi să se uite la un film ca "Cursa secolului", de exemplu.

CALUL DE AGREMENT

■ *Letizia Bataille*

Cine zice agrement zice plăcere. În călărie plăcerea rezultă din îmbinarea exercițiului fizic cu senzația de binefacere și relaxare: E vorba de o disciplină de cuplu la care participă două specii vii și distincte.

Pentru K.F. Hempfling călăria e mișcare și armonie, doar călăria fals practică e corvoadă și chin. Fiecare călăreț ar trebui să tindă la această armonie care nu se poate atinge decât prin cunoașterea și respectul partenerului ales.

E vorba prin urmare de o alegere și nu de întâmplare când vrem să încălecăm un cal fără a risca acele senzații de "chin", de

multe ori nemărturisit. Importante pot fi alegerea momentului, a locului și nu în ultimul rând a calului. Cunoscutul om de cal și de spectacol cu caii, Mario Luraschi afirmă că de fapt reușita în călărie depinde de alegerea calului potrivit.

Vom încerca să vedem ce tip de cal e recomandat pentru călăria de agrement, disciplină care a explodat în

ultimele decenii peste tot în lume. Cererea mare din partea amatorilor de călărie de agrement și turism ecvestru a făcut ca în unele țări crescătorii să fie din ce în ce mai preocupați de crearea unei rase de cai cu caracteristici corespunzătoare. În Franța aceasta a și fost omologată și înscrisă ca atare în stood-book-ul Hergheliilor Naționale.

Principalele calități care se cer acestui cal sunt: blândețea, o conformație fizică și psihică echilibrată și o anume rusticitate, adică capacitate de adaptare la diversele situații.

În fapt, nici un criteriu nu e absolut când e vorba de hipologie. Ceeace nu îi împiedică pe specialiști să studieze profilul calului ideal. Ei fac deosebirea între:

■ Calul de agrement: plăcut, docil și polivalent, cu aluri confortabile și caracter stabil, el e mai curând un cal de companie decât de performanță

■ Calul de randoneu, raid sau ieșire în grup organizat, pe trasee de mai multe ore, mai multe zile sau chiar luni, el trebuie să fie: rezistent, rustic, echilibrat, sobru fără pretenții deosebite, să facă față la situații din cele mai diverse. S-a stabilit că aceste calități se regăsesc în general la caii de talie redusă, cu o structură mediolinară (gabarit care se înscrie într-un patrat) și care au păstrat anumite instincte primitive de supraviețuire.

■ Calul de călătorie sau cursă lungă, cel care e capabil să traverseze continente, suportând alături de om schimbarea condițiilor climatice și de hrană,

capabil să poarte povara călărețului și a bagajelor cu stoicism, e calul marilor aventuri care posedă o tărie de caracter înăscută, la care se adaugă condiția fizică dobândită și moralul. E calul care nu fuge în fața dificultăților și care în anumite situații îl poate salva pe om.

Ca talie, toți cei care au trecut prin experiențele raidurilor călare preferă calitățile cailor mici și robuști: mai ușor de întreținut, de încălecat și de acces pe cărări abrupte sau înguste. Aceștia sunt de asemeni mai puțin predispuși la slăbire și deshidratare, datorită metabolismului mai lent.

Vârsta ideală a calului de agrement e dată de anii necesari pentru ca el să ajungă la maturitatea fizică și psihică, după 5 ani pentru unele rase, între 7 și 14 ani pentru altele. Aceștia se dovedesc mai căliți și dispuși să facă eforturi pe termen mediu sau lung. Un criteriu de care ținem seama când vorbim de vârsta calului pregătit pentru această disciplină este cel al raselor tardive sau precoce în dezvoltare. Cele dezvoltate tardiv se dovedesc mai apte pentru agrement, randoneuri și turism ecvestru, discipline de fond și duranță care necesită maturitate.

Câteva rase de cai recomandate pentru agrement și turism ecvestru: Andaluz și Luzitanian, Lipitanul autohton, Barbul, poneii Haflinger, Islandez, Huțulul, ideali pentru reliefuri muntoase.

Poneii se află în capul plutonului de cai descurcăreți și adaptabili la viața itinerantă. Deosebit de adaptabile se dovedesc rasele comune sau cu origine necunoscută. Foarte apreciați la drumuri lungi, atât călare cât și pentru povară, sunt catării.

Ne-recomandate sunt rasele extreme ca: Pur Sângele Englez, prea fin și rapid sau rasele de tracțiune grea cu gabarit incomod.

(va urma)

O poveste adevărată - ca morală la cele mai sus afirmate:

Prin anii 70 un club de călărie din Franța a hotărât să organizeze o ieșire călare cu membrii lui. Au fost selecționați caii care păreau cei mai apti pentru o astfel de experiență. Fiind vorba de un club cu pretenții, caii din

dotare erau și ei dintre cei mai rasați.

Era în luna lui cuprător când cavaleria de 10 cai bine aleși a pornit-o la drum. Opt dintre ei erau cai de rasă, arătoși (Selle Francais, Trăpași...). Cel mai frumos cal i-a fost repartizat monitorului care încadra grupul. Un gest de curtoazie. Toată lumea privea admirativ și cu oarecare invidie calul "șefului": superb, cu aluri întinse și cap expresiv. La capătul a trei zile de drum cel mai invidiat dintre cai devenise de nerecunoscut. Slăbit și rănit acesta suferea cumplit spre consternarea tuturor: Ce s-a putut întâmpla? Șaua era dintre cele mai bune, călărețul era profesionist, etapele prevăzute au fost respectate întocmai iar intenția aștepta la fiecare popas cu cele necesare pentru masă și refacerea forțelor. Nu au fost depășiți nici cei 30 de km prevăzuți pe zi. Totul era impecabil și ca la carte.

Cu toate acestea calul "cel frumos" părea că nu e în apele lui, refuza să își ia rația obișnuită, nici apa nu-o mai agreea, cu toate că i se servea în găleata lui, cu atât mai puțin accepta să bea din pârâiașele din drum sau fântânile din sate care îl speriau. Se topea văzând cu ochii, astfel încât, privat de stratul de mușchi și grăsime care îi proteja greabănul iar șaua scufundându-

se ușor, au început să apară rănilor. Iar pansamentele aplicate pentru a-l proteja cădeau tot timpul. Situația se agrava și devenise greu de suportat. Cu atât mai mult cu cât nici ceilalți cai nu mai erau în stare foarte bună. Unul dintre cei mai robuști abia își târa copitele de parcă ar fi mers pe lame de cuțit., altul făcuse colici iar altul o rană în urma unei copite aplicate de vecinul de coardă în timpul repausului. Caii deveniseră neliniștiți, ei care erau obișnuiți cu rumegușul curat din boxa protejată.

Un singur cal era în perfectă stare, senin și indemn: un roib oarecare, care față de ceilalți părea un avorton. Dar dacă îl priveai mai de aproape vedeai că posedă o serie de atu-uri între care niște picioare excelente. Călărețul acestuia se plângea că pe traseu trebuia să se lupte tot timpul cu lăcomia calului care la fiecare pas se întindea să smulgă câte o frunză sau vreo ramură îmbietoare. În afară de acest fapt anodin nimeni nu l-a remarcat deoarece el nu se remarcă prin nimic, prin nici o problemă defapt.

Imi amintesc că îl chema Orfeo. Le doresc tuturor norocul de a avea ca tovarăș de drum și aventuri ecvestre un astfel de Orfeo...

GHIDUL PRACTIC AL CĂLĂREȚULUI ÎN EXTERIOR

(continuare din numărul trecut)

■ Doina Pieper

Plecarea

■ grupul își adaptează ritmul și alurile persoanei cu nivelul cel mai scăzut. Nu vă distanțați de ceilalți și nu porniți la galop de unul singur.

■ dacă un cal obișnuiește să zvârle, i se poate atașa un ciucure roșu la coadă

■ pe carosabil calul este un vehicul deci veți aplica codul rutier. Se merge în șir indian pe partea dreaptă a drumului, se respectă opririle la semafoare sau panouri semnalizate.

■ noaptea purtați îmbrăcăminte fluorescentă.

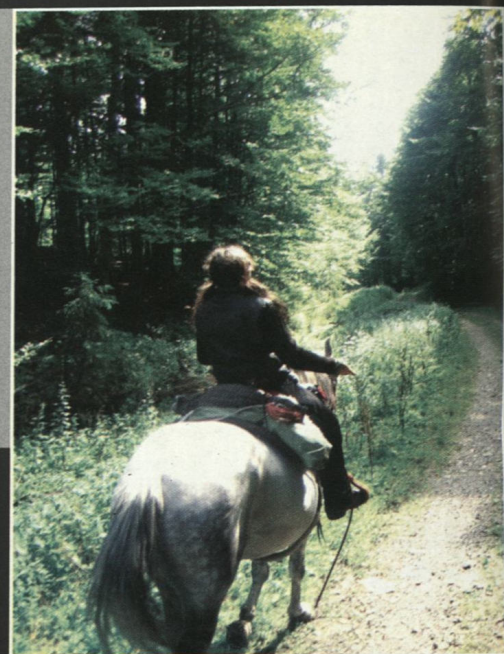
■ nu traversați lanurile sau câmpurile cultivate iar prin pădure respectați regulamentul impus de oficiul pădurilor.

Adaptați alura terenului parcurs

■ pe drumurile asfaltate căutați să mergeți pe margine, pe porțiunile ierboase evitând terenul prea tare care obosește articulații calului; nici terenul prea moale nu este indicat deoarece predispune la tendinite.

■ ori de câte ori e posibil căutați să luați cărările cele mai potrivite pentru picioarele calului.

■ pe porțiuni nesigure, cu gropi sau sol prea pietros coborâți pentru a ușura trecerea, treceți dârlogii deasupra ancolurii calului și mergeți înaintea lui.

Alegeți alura potrivită terenului

Alegerea alurii este o chestiune de sol:

■ în pădure solul e în general de bună calitate dar poate fi alunecos sau acoperit de crengi. E preferabil să mergeți la pas atâta timp cât vizibilitatea sau siguranța solului nu permit aluri rapide.

■ pe câmpie, vara, pământul este de

multe ori foarte tare; nu galopați pe astfel de teren, mergeți la trap.

■ la mare nu galopați în apă, unde calul ar putea să se împiedice de pietre sau în gropi.

Adaptarea poziției în șa

Aceasta trebuie adaptată variațiilor de teren:

■ la urcuș veți căuta să ușurați spatele calului deplasând greutatea ușor spre față prin ridicare în scărițe. Cu cât pante e mai pronunțată cu atât vă veți ridica mi mult în echilibru în scărițe. Puteți să vă țineți de coama calului pentru mai multă siguranță.

Nu uitați că la pas și la galop calul are nevoie de balansarea cât mai liberă a ancourii pentru a avansa capul.

■ la coborâș veți ușura trenul anterior al calului rămânând perpendicular pe spatele calului. Dârlogii vor urma mișcarea în față a capului.

Nu jenați echilibrul calului!

■ urcușul se poate face în cele trei

aluri, în schimb coborâșul numai la pas. Luați panta direct în față, nu de-a

curmezișul, căci calul poate aluneca. Dacă terenul e foarte lunecos rămâneți drept în șa și lăsați calul să coboare cu pași mărunți fără să-l enervați.

■ la trecerea unui șanț sau mic obstacol natural, strângeți gabele, avansați mâinile ca astfel calul să poată privi unde pune picioarele. La trap vă puteți ține în echilibru de coama calului cu o înclinare în față de aproximativ 30° căci la trecerea unui obstacol corpul este automat proiectat înainte.

Alte situații...

■ în fața unei gropi, a unui râu sau altui obstacol neobișnuit, preferați mersul la pas sau cel mult în trap mărunț. Strângeți bine cu gabele abdomenul calului, dârlogii reținuți pentru a-l încadra cât mai bine și a-l împiedica să derubeze; încurajați-l cu vorba.

■ la săritură, însoțiți cu brațele mișcarea în față a ancourii. Priviți înainte pentru a preîntâmpina apariția vreunei ramuri sau trunchi periculos.

În grup

Păstrați ordinea stabilită și nu vă plimbați printre călăreți, păstrați-vă calmul în orice situație, nu strigați, nu pedepsiți calul cu orice ocazie, dar nici nu îl lăsați să pască când vrea el. Rămâneți în grup.

(continuare în numărul viitor)

ABCESUL COPITEI

■ Dr. Anca Bogdan

Abcesul copitei este una dintre primele cauze de șchiopătură acută a calului și se manifestă prin trei semne- căldură, durere și umflare-care pot apărea toate sau separat. Intervenția veterinarului este absolut necesară pentru curățarea și tratarea abcesului în profunzime, (eventual administrarea de antibiotice, de ser antitetanos) .îngrijire locală și, dacă se poate potcovire specială.

Este o afecțiune cu un prognostic rezervat (în funcție de mărimea, localizarea și tratamentul aplicat), care de multe ori poate recidiva și compromite copita iar calul nu mai poate fi utilizat cu randament.

Ce este acela un abces de copită

Abcesul de copită este dezvoltarea unei infecții în zona țesuturilor moi ale copitei. Dacă originea acestei infecții este variată, simptomele sunt aceleași: inflamație (căldură), durere (schiopătura) și, la sfârșit deformarea (acumularea unui exudat necrotic), astfel ca diagnosticul nu este o problema.

Primul semn este schiopătura la unul din membre (uneori chiar fără sprijin), care apare rapid și brutal. În mod normal se observă șchiopătura, care este specifică pentru abces deoa-

rece este localizată pe un singur picior cu apariție rapidă și brutală.

Despotcovirea sau/si curățarea copitei poate evidenția direct fistula care duce la abces, din care se poate scurge un lichid dens, rău mirositor, gri sau galben.

Examenul clinic se poate face și pe calul atât potcovit cât și despotcovit observându-se tendința animalului de a-și proteja zona bolnavă adică: se sprijina pe călcâi dacă abcesul este în vârful copitei sau invers dacă abcesul este localizat în călcâi. Tot astfel atunci când abcesul este localizat pe o parte laterală calul se sprijină pe cealaltă parte.

La palparea copitei bolnave se observa de cele mai multe ori ca este mai caldă decât perechea ei iar folosirea clestelui pentru încercarea copitei va arăta o sensibilitate care în mod normal nu apare și este mai mare sau mai mică în funcție de gravitatea infecției și de regula pune diag-

nosticul. De cele mai multe ori folosirea clestelui pentru încercarea copitei indică și zona din copita care este afectată astfel încât putem să intervenim direct și imediat prin deschiderea și drenarea abcesului. În momentul în care se deschide abcesul, se observă scurgerea unui lichid de culoare închisă și rău mirositor. Există însă și situații în care abcesul evoluează încet sau/si în zone ale copitei cu peretele dens și dur așa încât testul durerii poate fi în mod fals, negativ.

Dacă nu se descoperă zona sensibilă, dar simptomele sunt clare, calul trebuie despotcovit pentru a se studia găurile făcute de caiele în peretele copitei sau în linia albă precum și calitatea cornului care formează talpa și/sau peretele. Uneori la presiunea exercitată de cleste se pot decela și zgomote de crepitație în zonele afectate, cazuri în care de regula infecția este gravă.

Palparea arterelor digitale (de o parte și alta a buletului) poate face posibilă examinarea pulsului zonei, care puls este mai puternic la piciorul afectat. Pulsul este un indicator al inflamației, dar nu este caracteristic afecțiunii.

Examenul clinic poate evidenția evitarea sau chiar lipsa sprijinului pe piciorul bolnav iar în dinamica (calul în mișcare) se observă diminuarea fazei anterioare a fuleului mai puțin specifică.

Caracteristicile șchiopăturii pot indica localizarea abcesului: un abces în partea internă face ca șchiopătura să fie mai puternică atunci când calul se întoarce pe

mâna opusă piciorului care șchiopătează.

Atunci când semnele nu sunt destul de semnificative, se face examenul radiografic, care pune în evidență pun-ga de gaz între a treia falangă și talpa, care se traduce printr-o dezlipire a țesu-tului velutos de copită datorită germe-nilor bacterieni. Sau dacă examenul evidențiază un obiect (caia, cui, de exemplu) este de preferat să fie lăsat acolo până se face un examen nuanțat pentru a se evalua profunzimea rănii.

Odata observată sciopatura calul tre-buie să ramina în repaus repaus până la sosirea vine veterinarului. Deschiderea și drenarea abcesului au drept efect dimi-nuarea durerii aproape imediat.

Deschiderea și curățarea se face cu renetă apoi se dezinfectează, se pan-sează apoi copita cu o compresă dezin-fectantă și se repetă acțiunea timp de 4-

5 zile sau până la vindecare perioada în care se recomandă repausul în boxa cu asternut curat pentru diminuarea ris-cului de contaminare.

În timpul tratamentului trebuie con-trolată periodic starea copitei. Dacă este cazul, calul se potcovește cu, eventual, o potcoavă de protecție. Dacă nu este în situația de a fi potcovit, calul poate fi lăsat liber cu un pansament aderent care se schimbă la câteva zile câteva zile.

Dacă abcesul nu este maturat se așteaptă câteva zile cu pansamente revul-sive până când acesta poate fi drenat.

Nu întotdeauna sunt necesare antibi-oticele și antiinflamatoarele (locale și/sau pe cale generală) dar este nece-sară verificarea validității vaccinului antitetanic și injectarea unei doze de ser antitetanic pentru prevenție.

Dacă germenul a fost inoculat pro-

fund, atunci este necesară o intervenție chirurgicală.

Orice cal care șchiopătează trebuie examinat rapid de către o persoană competentă - fără diagnostic și trata-ment riscul complicațiilor este mare. Oricum majoritatea abceselor răspund bine la tratament, dar, dacă sunt mai profunde și nerezolvate pot pune în discuție viitorul calului indiferent de activitatea depusă.

A nu se confunda cu:

- furbura - tulburare circulatorie grava la nivelul copitei
- artrita septică între a 2-a și a 3-a falanga
- început de limfagită
- fractură de falangă
- fractură proximală
- altă cauză - boală naviculară, ten-dinite, osteită

CRIOTERAPIA

■ Dr. Anca Bogdan

Crioterapia este o tehnică care utilizează frigul în tratarea durerii și a inflamației. Folosirea acestei tehnici foarte eficace și utilă trebuie să se supună unor reguli foarte stricte și să se realizeze într-un context medical precis.

Crioterapia este o tehnică de fizioterapie care se bazează pe folosirea frigului, ale cărui calități antalgice și anti-inflamatoare sunt bine cunoscute. Dar frigul utilizat în mod clasic se rezumă la un jet de apă rece, aplicarea unor cuburi de gheață sau un spray refrigerant. Frigul produs prin aceste procedee este slab și transmiterea frigului este lentă și necesită un timp de contact prelungit cu structura asupra căreia trebuie să acționeze, pe când crioterapia acționează mult mai intens folosind dioxidul de carbon (gaz carbonic) sub presiune care este eliberat printr-o sondă sub formă de jet.

Decompresia acestui gaz provoacă o reacție termică care consumă energia sub formă de căldură generând cu aceeași ocazie un frig foarte mult sub zero. (-70°) și constant care poate fi aplicat pe regiunea cutanată răcind-o foarte tare și mai ales rapid până când se atinge punctul de șoc termic în jur de 4° .

Sistemul de crioterapie este compus dintr-o butelie de dioxid de carbon, un furtun cu un aparat de transmis gazul și o sondă echipată de preferință de o sondă de temperatură. Sistemul este în general portabil. Aplicațiile crioterapiei sunt multiple, dar cea principală este contra inflamației locale și a durerii. Este de la sine înțeles că efectele antalgice și anti-inflamatoare sunt eficace pe leziunile cutanate și sub-cutanate și mai puțin pe structurile articulare sau musculare decât în situația când acestea sunt sub piele.

Inflamația se definește printr-o reacție a organismului la o agresiune care produce o roșeață, umflătură, căldură și durere. Crioterapia poate fi utilizată în fizioterapie și kinetoterapie în gestionarea contracțiilor musculare, a durerilor și ca suport pentru recuperarea musculo-tendinoasă.

Crioterapia poate fi folosită în anesteziile nervoase și să permită astfel realizarea acțiunilor semiologice sau curative, și chiar tratarea tumorilor cutanate sau a negilor. Teoretic, oricine poate să-și procure materialul necesar pentru crioterapie, dar practic veterinarul este cel mai recomandat pentru utilizarea ei sau o persoană avizată în acest sens.

În orice situație, tehnica trebuie aplicată într-un context medical precis.

În hergheliile profesionale de înalt nivel crioterapia este prezentă și utilizată zilnic în colaborare cu veterinarul.

Înainte de aplicării, pielea trebuie să fie uscată, fără leziuni și fără par. Cu cât utilizarea este mai rapidă după traumatism cu atât efectul anti-inflamator și antalgic este eficient. Trebuie să se determine cât mai precis zona afectată și să se trateze de preferință înainte ca tumefacția să se instaleze.

Gazul este aplicat la câțiva centimetri de piele și se mișcă pe toată suprafața de tratat. Obiectivul este acela de a coborî în zona tratată temperatura la 4° .

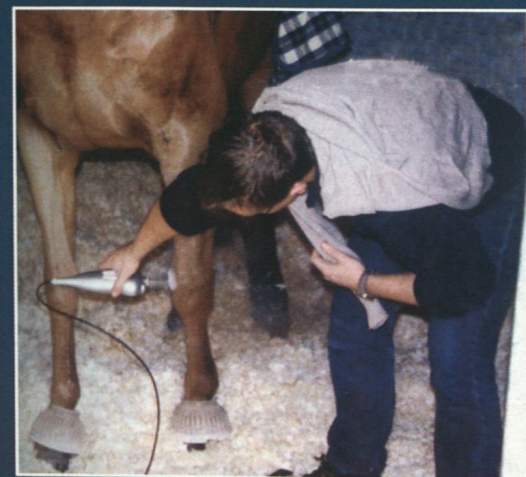
Aplicarea gazului se poate face de mai multe ori pe zi, în funcție de gravitatea traumatismului. Tratamentul ten-

dinitelor sau al leziunilor ligamentare reprezintă, de asemenea, o indicație pentru folosirea crioterapiei. De asemenea, tratarea dorsalgiiilor și a altor contracții musculare, cât și a îngrijirilor membrilor și masei musculare în recuperare.

Cel mai mare pericol al folosirii crioterapiei constă în efectul de mascare a unor leziuni grave prin dispariția durerii, leziuni care pot evolua negativ dacă alături de crioterapie nu se iau și alte măsuri curative.

Astfel, o tendinită tratată la început cu crioterapie poate ameliora starea inflamatorie și senzația de durere asociată încât se poate subestima importanța leziunii și deci se poate folosi calul existând riscul de a agrava considerabil leziunea.

Un alt pericol ar fi acela rezultat dintr-o proastă folosire a crioterapiei (ca timp de aplicare) acest lucru ducând la leziuni cutanate (din cauza unei temperaturi prea joase sau aplicate într-un timp prea lung).

INGRIJIREA CALULUI PE TIMPUL TRANSPORTULUI

ALEGEREA ȘI PUNEREA HARNAȘAMENTULUI (PROTECȚIILE) DE TRANSPORT

Dr. Anca Bogdan ■

Pentru a asigura transportul calului în condițiile cele mai bune de siguranță și confort, protecțiile sunt indispensabile.

GALOȘII

Au rolul de a proteja copita calului în timpul transportului sau la îmbarcare, calul se poate agita și se poate răni singur călcându-se.

Galoșii se pun în general la picioarele anterioare, dar nimic nu ne împiedică să le protejăm pe toate.

BANDAJELE DE GRAJD

Chiar dacă ele se folosesc așa cum le e denumirea pentru mentinerea unei stări de bine a picioarelor cailor în

grajd se pot folosi în lipsa jambierilor de transport pentru protecția picioarelor cailor pe timpul transportului.

Puneți un molton în jurul fluierului acoperind buletul fără să faceți nici un pliu și cu atenție să nu aibă marginea pe tendon căci acest lucru l-ar putea comprima.

Bandajele sunt rulate în prealabil invers (cu ariciul de prindere spre interior) extremitatea bandajului spre partea din față a piciorului începând cu partea de sus a fluierului. Lăsați marginile de sus și de jos ale moltonului libere pentru a se evita compresia.

Se rulează fiecare bandaj până la bulet și se urcă din nou până se fixează.

Pentru o mai bună protecție bandajele de grajd se recomandă a se înlocui cu jambierii specifici transportului.

JAMBIERII DE TRANSPORT

Există două modele de jambieri. Cei mai mici protejează fluierul, tendoanele și

trebuie să fie suficient de strâns în așa fel ca protecția să fie perfectă (nici prea strânsi să producă staza circulatorie nici prea largi să alunecă și să nu mai aibă efect)

S-ar putea ca din pricina faptului că nu a mai purtat jambieri, calul să fie surprins, de aceea ar trebui să fie obișnuit cu ele înainte ca să fie mai puțin stresat în timpul transportului

PROTECȚIA DE COADĂ

Protecția pentru coadă îl ajută pe cal să nu-și strice coada prin frecare de peretii masinii în timpul transportului.

Se aplică protecția pentru coadă începând de sus în jos astfel ca perii din coadă să aibă o poziție normală.

CUVERTURA=PATURA

Pentru a proteja calul de modificările de temperatură și/sau

buletul. Cei mai mari urcă până deasupra genunchiului pentru anterioare și deasupra jaretului la posterioare.

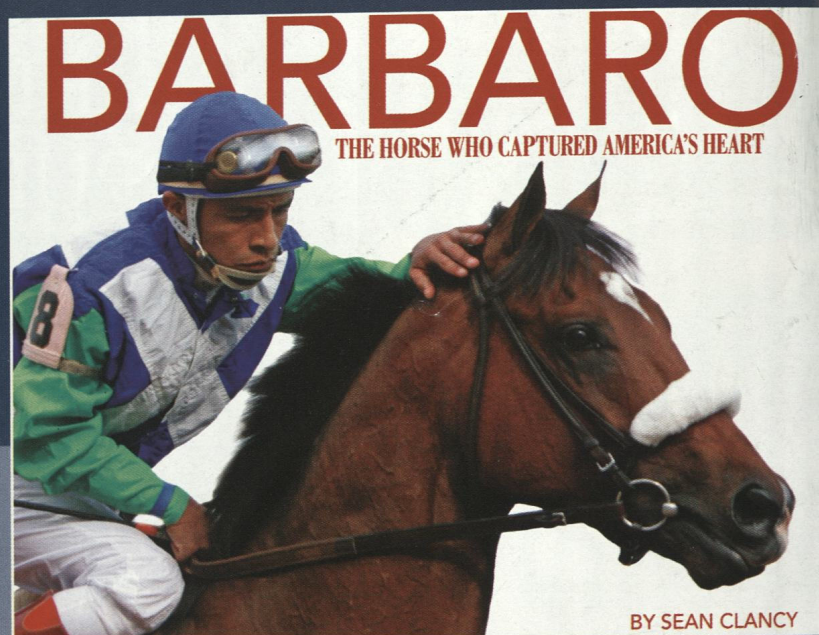
Scratch-ul (ariciul de prindere)

umiditate care pot apărea pe timpul transportului sau în timpul îmbarcării sau debarcării din mijlocul de transport se recomandă să avem și paturii mai groase sau mai subțiri pentru ploaie sau absorbirea transpirației în funcție de anotimp.

ROMÂNIA, ȚARA CU UN SINGUR CAL DE CURSE SAU ... NU???

"There is something about the outside of the horse that is good for the inside of the man"

Winston Churchill

Nu știu alții cum sunt sau ce își mai aduc aminte din perioada de glorie a cailor de curse în România, dar eu când îmi aduc aminte de nume ca Negroponte, Marghiloman și alții ca ei, de celebrul Petrica, castigator de Derby, încep să cred că, totuși, România a existat pe harta țărilor cu blazon, a țărilor cu adevărat occidentale și nu este doar epava de azi la care unii dau la vâsle împotriva curentului încercând să facă ceva pentru a mai reconstrui macar un pic din istoria distrusă.

De câte ori trec către aeroportul Baneasa mă uit cu jind la Casa Scanteii și la Romexpo și îmi imaginez că pe vremuri protipendada bucuresteană își petrecea sfârșiturile de săptămână la hipodrom, doamnele etalandu-și toaletele și palariile în timp ce domeniile discutate afaceri și treburi politice.

Azi nu ne-au rămas decât stadioane unde se fac concursuri de urlete obscene și de "scuipat seminte la distanță", unde niste "domni" reprezentați de un luptător de gen Tweety iau la bataie tot ce prind în cale ca niste barbari. Suntem țara FOTBAL, țara unor nobili proprietari de cluburi care se scaldă în limuzine care, pentru oameni ca Aga Khan, Sheikh Mohammed, John Magnier (fostul actionar principal de la Manchester United), Frank Stronach, Lady O'Reilly, nu au nici o valoare. Există o vorbă în țările civilizate: "dacă nu ai cai de curse, nu te poți numi

niciodată un om bogat". Am fost prezent la mai multe licitații de cai de curse unde, în 2 minute, cineva poate plăti câteva milioane de Euro pe un cal. Nu am văzut niciodată în parcuri limuzinele de pe strazile bucurestene. Calul da valoare, da noblete și spirit, este simbolul tradiției și al istoriei, este materie și viață.

Ma uit în jur și mă întreb unde este istoria noastră sau, macar, dacă nu există cineva care să recladească, să scoată România din anonimat. Sunt atâtea copii iubitori de cai care nu au unde să înceapă să practice sportul ecvestru iar cluburile hipice sunt încă mult prea rare și sunt ținute în funcțiune cu sacrificii uriase de către cei pasionați de cai, nesprijinți printr-o politică de stat corespunzătoare.

Moartea lui Barbaro, un celebru cal de curse din USA, a fost stirea numărul unu în America o lungă perioadă de timp. La noi....dacă un fotbalist își cumpără nu știu ce limuzină este stire de primă oră. Nu am nimic cu fotbalistii, să nu fiu înțeles gresit, la urma urmei un Hagi a făcut servicii imense României, dar el este o excepție prin caracter și comportament. Dacă nu există hipodrom.....nu putem avea cai celebri. Noi avem numai stadioane, din păcate, restul sporturilor fiind cenusăreșe și lupta cu greu să fie recunoscută și readusă publicului larg.

Dupa aceste randuri, am să-mi încep scurta poveste cu câteva cuvinte pe

care cred că iubitorii de cai din România și le spun în fiecare zi:

"Din când în când oamenii obișnuiau să-mi spună - 'relaxează-te, este doar un simplu cal' sau 'dai prea mulți bani doar pentru un simplu cal'. Acești oameni nu pot înțelege drumurile lungi, urcusurile și coborâșurile, timpul consumat și banii cheltuiți pentru 'doar un simplu cal'.

Unele dintre cele mai fericite clipe ale vieții au fost aduse 'doar de un simplu cal'. Treceau multe ore din viață și poate singurul meu companion era 'doar un simplu cal' fără să mă simt în aceste clipe neînsemnat, singur sau uitat. Unele dintre clipele cele mai triste din viață au fost aduse, poate, 'doar de un simplu cal' și, în acele zile întunecate, o simplă atingere dată 'doar de un simplu cal' (la fel cum o făcea Tracus azi) îmi dădea puterea și confortul pentru a depăși acele clipe.

Dacă și voi credeți că este vorba 'doar de un simplu cal' atunci înseamnă că știți ce înseamnă 'doar un prieten', 'doar un rasarit de soare' sau 'doar o promisiune'. 'Doar un simplu cal' a adus în viața mea esența prieteniei trainice și adevărate, încredere și bucuria unui spirit liber. 'Doar un simplu cal' m-a făcut capabil să simt compasiune, să devin rabdator și să înțeleg tot ce mă înconjoară, lucruri care m-au făcut o persoană mai bună.

Deci, pentru mine și oameni ca mine nu este vorba 'doar de un simplu

cal' ci de personificarea tuturor viselor si sperantelor viitorului, memoria trecutului pe care ar trebui sa-l pretuim si sa nu-l uitam si puterea de a trai clipa si de a fi fericit pentru orice lucru frumos din viata indiferent de cat de minuscul ar fi el.

Sper sa intelegeti ca nu este 'doar un simplu cal' ci lucrul care ma opreste sa fiu 'doar un simplu om'. Sper ca data viitoare cand veti auzi expresia 'doar un simplu cal' sa zambiti pentru ca unii chiar nu inteleg lectiile pe care le primim in viata prin darurile pe care Dumnezeu ni le-a dat pe pamant"

Pornind de la cele de mai sus, am sa va spun ca este chiar vorba doar de un simplu cal, un cal caruia un individ, vizitor si iubitor de cai, l-a transformat in port-stindardul cailor de curse din Romania, carora li se refuza cu constanta sansa sa faca lucrul pentru care Dumnezeu i-a creat si ii aduce pe acest pamant, sa alerge in curse, sa poarte in coama lor vise si sperante, sa incante privirea cu efortul lor, cu ultimul avant catre finish, cu urechile usor date pe spate, ascultand indemnurile jockey-ului lipit de gatul lor intro comuniune om-animal care isi are radacinile in inceputurile istoriei omenirii. Nu cred

ca e nimeni care va nega atotprezenta calului in viata omului, in cladirea imperiilor, in gloria marilor conducatori ai lumii.

Acest individ a achizitionat impreuna cu un bun prieten, in primavara anului 2006, un arnsar, Toledo cel Taios, de la Ilie Georgescu, un fin cunoscator al cailor de curse, primul realizator al Stud Book-ului dupa 1989. Un arnsar de doi ani jumate, puternic si bine ingrijit, din Bob, calul cu cele mai bune performante pe ceea ce lumea numeste "Hipodromul Mangalia", departe insa de a fi cu adevarat un hipodrom. Persoana ce face obiectul acestei povestiri ii promisese lui Ilie Georgescu in 2000 ca va duce un cal din Romania sa alerge pe un hipodrom in afara tarii.

Cei doi cumparatori au luat legatura cu Farkas Ferenc, Presedintele Jockey Club Ungaria si Director General Nemzeti Loverseny, compania care adiministreaza Hipodromul Kincsempark din Budapesta. S-au intalnit in Bucuresti impreuna cu domnul Farkas care a inteles pionieratul acestui proiect si le-a promis ca ii va sustine stabilind o vizita la Budapesta pentru a vedea care sunt demersurile

necesare pentru trimiterea acestui cal. Interesul domnului Farkas a fost cu atat mai mare cu cat, Bob provenea din Lobster, cal din Ungaria si arnsarul de suflet al domnului Farkas.

In Budapesta, evident, lucrurile au devenit mai complicate prin simplul fapt ca Stud Book-ul Romanesc nu era recunoscut de Comitetul International pentru Stud Book din cadrul Federatiei Internationale a Autoritatilor din Cursele de Cai (I.F.H.A.). responsabila Stud Book-ului ungar fiind foarte amabila le-a comunicat ca singura varianta este sa il inregistreze in Stud Book ca si categoria B (unele origini nu pot fi dovedite) daca documentele din tara noastra nu se supun criteriilor internationale.

Domul Farkas le-a sugerat ca, avand in vedere functia de Presedinte al Jockey Club Ungaria, sa solicite o scrisoare de sprijin din partea Jockey Club Romania astfel incat sa o prezinte membrilor clubului din Ungaria si sa initieze o actiune de sustinere a acestui pionierat, fiind primul cal privat dupa 1945 care alerge in afara Romaniei si a rezolva situatia inregistrarii calului in conformitate cu standardele internationale.

Din pacate, unii membri ai Jockey Club Romania nu au vrut sa sustina aceasta scrisoare de sprijin, generand niste discutii aprinse cu unul dintre proprietarii calului (fiind si el membru Jockey Club), finalizandu-se cu darea afara din Jockey Club a acestuia, fara a fi ascultate si argumentele sale. Din informatiile pe care le am, acesta chiar a facut eforturi de a organiza cu cativa ani in urma un seminar cu experti din Irlanda pe tema cailor de curse tocmai pentru a aduce un capital de imagine Jockey Club care intrase intr-un con de umbra.

Norocul acestor doi oameni a venit tocmai din partea celor pe care membrii Jockey Club ii acuza in permanenta de lipsa de colaborare si ignoranta, functionarii institutiilor de stat care se ocupa de destinele cailor - Autoritatea Hipica si Regia Autonoma a Padurilor, care au furnizat scrisoarea de recunoastere a Stud Book-ului Romanesc de catre Stud Book-ul International, fapt ce a facut mult mai simpla trimiterea calului in Ungaria fara scrisoarea organizatiei care in articolul 1 din statut precizeaza ca sprijina caii de curse din Romania.

Din nefericire, datorita unor acte de transport prost facute, traduse gresit in maghiara, primul drum catre Ungaria s-a sfarsit in vama unde au petrecut cu calul in remorca 10 ore in vama maghiara si au fost intorsi inapoi cu toate interventiile celor de la hipodromul din Budapesta

Au beneficiat de sprijinul domnului Ilie Georgescu si a doamnei Petruta Tureac care i-au trimis la Depozitul de Armasari Arad pentru a lasa calul pana la rezolvarea documentelor. Un drum inapoi la Bucuresti ar fi fost ucigator pentru cal. La Depozit au intalnit un grup de oameni minunati si ospitalieri in frunte cu domnul Vasile Suteu care, pe perioada lunga necesara rezolvarii actelor, au ingrijit calul ca sic and ar fi fost al lor. Pe aceasta cale, in numele proprietarilor calului, le multumesc acestor oameni minunati fara de care nimic nu ar fi fost posibil.

Dupa ce au lasat calul la Arad cei

doi au plecat la Budapesta pentru a intelege ce este gresit in documente si au facut cale intoarsa catre Timisoara, impreuna cu Directorul Administrativ al hipodromului din Budapesta care absolvise Zootehnia la Timisoara. Au incercat sa rezolve actele la Timisoara dar cu stupoare, au constatat ca acolo formularele erau diferite de cele de la Bucuresti. Au plecat cu acestea, conform indicatiilor autoritatilor maghiare numai ca forma lor a fost gresita si rezultatul acelasi: inapoi la Depozitul din Arad.

Oarecum dezamagiti s-au intors la Bucuresti unde au initiat o corespondenta cu hipodromul din Ungaria si au inceput cu pasi mici sa ajunga la forma finala a documentului care garanta trecerea granitei. Ducandu-se la Autoritatea Nationala Sanitar Veterinara au constatat ca acolo nimeni habar nu avea cum trebuia sa arate un formular up to date ca sa se poata trece granita in Uniunea Europeana, aceasta aventura intamplandu-se la 2 luni inainte de aderare. Au ajuns, pe banii lor, sa realizeze formularele tipizate care ar fi trebuit sa se gaseasca la autoritatile statului roman. Completat corespunzator si, in plus, dupa dictare la telefon cu cei din Ungaria, cu pixul si uneori cu randuri batute la masina, deci un fel de Turn Babel al documentelor oficiale, formularul a garantat de aceasta data trecerea granitei in Ungaria si asta

numai pentru ca cei de acolo, spre deosebire de unii membri ai Jockey Club Roman, si-au asumat responsabilitati numai pentru a sustine un pionierat important pentru Romania.

Astfel, in Noiembrie 2006, Romania ajunge sa aiba un cal de curse in afara granitelor tarii dupa 1989, singurul de altfel. Numele lui este Tracus pentru a reprezenta istoria si spatiul de unde provine fiind unic reprezentant in afara cailor domnului Florin Codre - care au provenienta occidentala dar nume profund romanesti.

Va intrebati unde sunt ceilalti, unde sunt urmasii lui Petrica si ai altora ca el. Ii gasiti la Herghelia Cislau cu figuri triste, nelasand sa se inteleaga ca, undeva, in adancul lor ar putea fi niste masinarii autentice de curse. Stau ascunsi la numai 100 si un pic de kilometri departare de Bucuresti, sub stigmatul sintagmei "caili nu sunt profitabili" si atunci ce rost are sa investim in ei. Gresit stimati cititori, caili sunt profitabili dar trebuie sa mai si stii ce sa faci cu ei si nu cred ca, fara a investi, vreo afacere poate deveni profitabila vreodata. Chiar si covrigii necesita achizitia de utilaje ca sa-I produci.

Este tragic ca oameni de cai din Ungaria sa-si aduca aminte de Valah iar in Romania sa nu se mai vorbeasca decat pe la colturi de acest cal. Este foarte rau ca utilizam la monta armasari pepinieri care nu au alergat niciodata pe un hipodrom atestat si care nu au performante dovedite.

Este tragic sa dormim si sa nu facem nimic pentru acest patrimoniu si simbol national. Este tragic cum nimeni, in afara de 2 -3 nebuni frumosi, nu investeste macar intr-un cal sa-l duca peste granite sa alerge. Sigur, toti ne dorim campioni si unii vor considera ca nu merita efortul de a duce un cal in afara daca el nu este campion.

Total gresit, fara experienta si eforturi constante nu vor putea face selectie si nu vor putea NICIODATA sa descopere campionul care ar putea repune Romania pe harta curselor de cai la nivel international. Calul este o investitie complicata si nu o pot face decat oameni cu viziune si care gandesc pe termen lung.

In acest moment Romania, comic sau nu, are un singur cal de curse, oficial.....ceilalti asteapta in adormire in Herghelia Cislau sau pe la proprietari

privati care asteapta si ei.....si raman la stadiul declarative "vom face". Mereu ma intreb de ce nu au mai mult curaj acesti oameni, de ce nu sunt uniti?

Cunosc doar unul, un om din Banat, un proprietar de cai in dezvoltare si care a inteles rapid fenomenul spre deosebire de proprietari cu "traditie" si care, din comoditate, se multumesc sa mai alerge pe la Mangalia si sa se mandreasca cu niste rezultate care nu au absolut nici o valoare pe piata internationala ca apoi sa se vaite ca, caili nostri nu au nici o valoare comerciala. Acest om din Banat va trimite si el un cal din Romania si este pe cale sa faca un import de valoare.

Caili pot alerga dar.....mai depinde si de oameni acest lucru. Ca un exemplu, in Ungaria, desi au realizat un hipodrom cu totul nou, vechea tribuna nu a fost distrusa, pastrata ca un semn al traditiei si istoriei. La noi cred ca in prezent nu mai gasim nici macar un smoc de iarba din fostul hipodrom si chiar fotografiile cu acesta sunt o raritate.

Nu lasati Romania sa fie tara...cu un singur cal de curse. Putem mult mai mult.

SCURTA ISTORIE A CURSELOR CLASICE

PARTEA I – DERBY-UL ANGLIEI

■ Ovidiu Vijăială

Derby-ul se alearga pe o distanta de o mila si jumatate (12 furlongs) sau 2400 m la Epsom Downs in Anglia, in fiecare an in prima sambata a lunii Iunie. In lume exista peste o suta de curse care au in titlatura lor cuvantul "Derby".

Pista de la Epsom Downs reprezinta o provocare majora pentru caii de trei ani care alearga in Derby, avand o arhitectura deosebita fiind ondulatorie. Caii trebuie sa dispuna de abilitati care sa le permita sa faca fata acestei piste de iarba deosebite cat si rezistenta de a declansa sprint-ul final in ceea ce este considerata a fi o cursa

care se alearga intr-un ritm rapid.

In 1776 "Gentelman" Johnny Burgoyne, o figura "colorata" care a fost scriitor, soldat si politician, a inchiriat casa sa din Epsom - "The Oaks"- celui de al doisprezecelea Duce de Derby.

Burgoyne era si un impatimit al curselor de cai si, inspirat de succesul

cursei St Leger de la Doncaster, l-a rugat pe Lordul Derby sa puna bazele unei curse pe o mila si jumatate pentru iepele de 3 ani numita "The Oaks".

Cursa inaugurala a avut loc la Epsom in 1779 si a fost castigata de iapa Lordului Derby, Bridget. In timpul serii in care se celebra victoria in cursa, Burgoyne a propus ca, dat fiind succesul cursei pentru iepe, sa se organizeze o alta cursa pe distanta de o mila pentru armasari.

Legenda spune ca numele cursei s-a hotarat dupa ce Lord-ul derby si Lord-ul Bunbury au dat cu banul pentru a hotara numele cui il va purta respectiva cursa.

In Mai 1780, cursa inaugurala Derby Stakes a avut loc si a fost castigata de calul Lord-ului Bunbury, Diomed. Doi dintre primii cinci castigatori ai cursei, Young Eclipse (1781) si Serjeant (1784), au fost proprietatea irlandezului Dennis O'Kelly, ambii cai fiind fii celebrului Eclipse, al carui alt fiu, Saltram a fost victorios in 1783.

Derby-ul s-a alergat pe 1600 de metri pana in 1784 cand distanta a fost marita la 2400 de metri. Hipodromul Epsom Downs a gazduit aceasta cursa in permanenta cu exceptia celor doua razboaie mondiale cand a fost transferat la Newmarket, principalul centru de antrenament din Marea Britanie.

La mijlocul secolului 19, Derby-ul s-a definit ca cea mai importanta cursa din calendarul anual, cu mii de oameni care participau, acolo tinandu-se si un mare targ. Alergat in fiecare sambata a

lunii Iunie, Derby-ul era o zi in care Parlamentul nu lucra.

Derby-ul este cursa de care oricine a auzit sau pe care orice proprietar de cai doreste sa o castige. Este principala cursa clasica din Anglia, alaturi de The Oaks, 1000 Guineas (Newmarket), 2000 Guineas (Newmarket) si St Leger (Doncaster). Impreuna cu 2000 Guineas (1600 metri) si St Leger (2800 metri), Derby-ul alcatuieste faimoasa Tripla Coroana Britanica.

Un numar de 15 cai au realizat Tripla Coroana, incepand cu West Australian in 1853, ultimul fiind marele Nijinsky in 1970.

Chiar daca Derby-ul a fost castigat de cei mai mari cai de curse din lume, el a avut si partea sa de drama. Poate incidental cel mai grav a fost in 1913, cand Emily Davison s-a aruncat in fata calului regelui George V, Anmer, daramandu-l. Emily Davison a murit 4 zile mai tarziu din cauza loviturii primite in zona craniana.

In secolul 19, unul din celebrii castigatori a fost Gladiateur in 1865. El ramane singurul cal care a castigat 2000 Guineas, Derby, St Leger, Grand Prix de Paris si Ascot Gold Cup. A fost primul cal crescut in Franta care a castigat Derby-ul si a fost poreclit "Razbunatorul de la Waterloo".

Alti castigatori ai Triple Coroanei din acea epoca au fost Lord Lyon 1866, Ormonde 1886, Common 1891 si Insinglass in 1893.

Calul de origine franceza, Sea Bird II, castigator in 1965 este recunoscut de multi ca fiind cel mai mare castigator de Derby al secolului XX. Au existat si alte performante legendare dupa razboi cum ar fi Pinza (1953), Sir Ivor (1968), Nijinsky (1970) si Shergar (1981), acesta din urma castingand la 10 lungimi fata de al doilea clasat, record neegalat de atunci.

Pinza a fost incalecat de Sir Gordon Richards, cel mai de success jockey al Angliei din toate timpurile (de 26 de ori Champion Jockey si 4780 de cai castigatori), care incaleca in Derby pentru a douazeci si opta oara si ultima. Noua incoronata regina Elisabeta II, a participat la acea cursa pentru a-si vedea calul, Aureole, care a sosit pe locul doi.

Derby-ul a fost mutat in ziua de sambata in 1995 pentru a da posibilitatea cat mai multor oameni sa participe si sa urmareasca cursa.

Desi Derby-ul este deschis si iepelor, acestea foarte rar participa. Sase iepe au castigat Derby-ul, ultima fiind Fifinella in 1916 care a castigat si The Oaks in perioada cand cursele se alergau la Newmarket datorita razboiului.

Ultima iapa care a fost clasata in cursa a fost Nobiliary, a doua in spatele lui Grundy in 1975. Cape Verdi, proprietatea a Godolphin, a incercat sa castige Derby-ul dupa succesul in 1000 Guineas dar a venit pe locul noua in 1998.

Lord Egremont (1782 Assassin, 1804 Hannibal, 1805 Cardinal Beaufort, 1807 Election si 1826 Lapdog) si Aga Khan III (1930 Blenheim, 1935 Bahram, 1936 Mahmoud, 1948 My Love si 1952 Tulyar) sunt cei mai de success proprietari in Derby. Aga Khan V este cel mai de success proprietar al zilelor noastre cu patru succese (Shergar 1981, Shahrastani 1986, Kahyasi 1988 si Sinndar 2000).

Antrenorii Robert Robson, Fred Darling si John Porter au avut cate sapte castigatori de Derby. In ultima perioada, cel mai de success antrenor este irlandezul Vincent O'Brien cu sase

castigatori intre 1962 si 1982 in timp ce in noua generatie cei mai de success sunt Henry Cecil cu patru victorii, castigatori anul acesta al The Oaks cu Light Shift si Sir Michael Stoute tot cu patru victorii.

Lester Piggot este jockey-ul cu cele mai multe victorii in Derby cu noua castigatori de Derby.

Cel mai rapid castigator de Derby a fost Lammtarra, proprietate Godolphin, cu un timp de 2 minute si 32 de secunde.

Castigatorul anului 2006 a fost Sir Percy, antrenor Marcus Tregoning, cal ce a costat 16.000 Guineas, o suma extreme de mica pentru un cal castigator de Derby.

Castigatorul din 2007 este Authorized, proprietatea unor oameni de afaceri din Kuweit, antrenor Peter Chapple-Hyam. A castigat cursa la cinci lungimi fata de Eagle Mountain. Authorized este al doilea manz al armasarului pepinier Montjeu dupa Motivator care a castigat cursa in 2005 si care a fost proprietatea Royal Ascot Racing Club.

Derby-ul Angliei este sponsorizat de Vodafone si este are premiul cel mai mare din Europa, cu premii totale de minimum 1,25 milioane lire sterline.

□IVOTNÝ ŠTÝL A KÔN (STILUL DE VIATA SI CALUL)
NR. 6 / 2007, BRATISLAVA, REPUBLICA SLOVACA

CELE MAI GRELE CLIPE

■ *Michal Horn¹, Emil Kovalčík*

Foto: BEST FOTO Cepcek, arhiva Hergheliei nationale

Traducere: Andrei Cozma

Istoria de 86 de ani a Hergheliei nationale Topolčianky a înregistrat câteva momente critice și de cotitură.

Caii crescuți în herghelia din Topolčianky au o valoare ridicată. Multi își pun întrebarea - de ce?

Răspunsul este oferit de documentele aflate în arhive vechi. Ele arată în detaliu tot prin ce au fost nevoiți caii să treacă și ce au întreprins oamenii pentru salvarea lor. Cu atât mai pretioși sunt azi caii din herghelia națională și li se cuvin maximă atenție și grijă.

În cele ce urmează va aducem în atenție macar o versiune esențială și, desigur, foarte condensată, a istoriei înregistrate.

De-a lungul istoriei sale de 86 de ani, herghelia din Topolčianky a trecut prin multe perioade dificile, nu întotdeauna favorabile tocmai creșterii

cailor. Au fost vremuri în care calul era considerat "vestigiu burghez". Ani la rând climatul economic și cel social nu permiteau un avânt deplin în domeniile cultivării raselor, geneticii, cercetării și activității de înnoțire pe termen lung. Dar, probabil cea mai dificilă perioadă careia a fost nevoită să-și facă fața herghelia, a constituit-o sfârșitul celui de al Doilea război mondial. Atunci, herghelia a fost evacuată. Vom încerca să facem cunoscută această perioadă cu ajutorul materialelor de arhivă păstrate și a documentelor scrise accesibile ale Dr. Ján Zboril, consilier principal și director al hergheliei în acea vreme.

Lichidare cvasitotală

Din August 1944 până în Mai 1945, Herghelia de stat din Topolčianky a trait capitulul cel mai trist, plin de

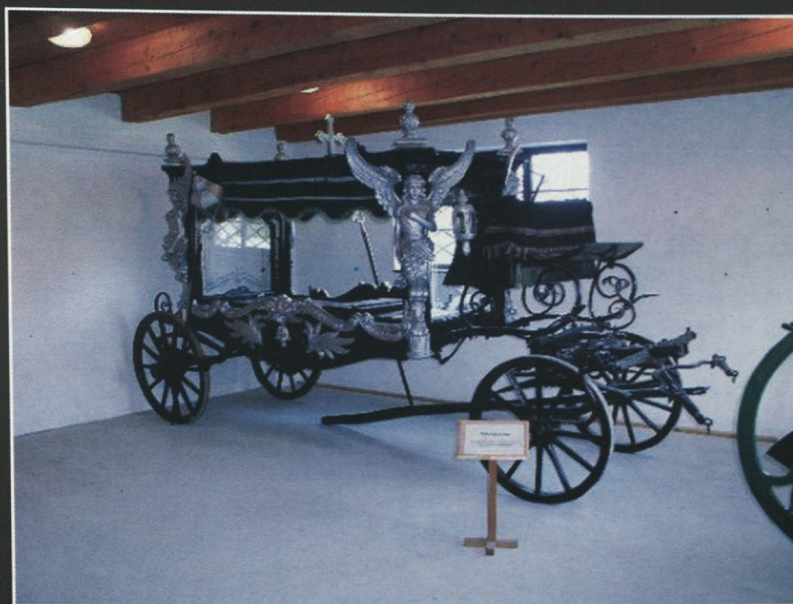
evenimente ce amenințau tânărul să existanță și promisiunea evoluție a poziției sale între cele mai importante herghelii din Europa. Tocmai în acea perioadă începea să dobândească respectul și aprecierea activității de creștere a cailor, printre cei mai pretențioși specialiști din străinătate. Această perioadă tristă a însemnat o pierdere sensibilă și un gol în evoluția sa, iar pentru grupele și familiile unor rase, aproape lichidarea totală.

În perioada menționată, herghelia a pierdut în total 238 cai de creștere și 49 cai de tracțiune. Cadrul fizic al tuturor cailor de rasă și al tineretului era echilibrat înainte de catastrofa, la masivitatea și corectitudinea corespunzătoare. Pierderile suferite au fost cu atât mai dureroase, prin faptul că au afectat genetic tocmai exemplarele cele mai pretioase, care, pe termen scurt, au putut fi doar cu mare greutate înlocuite și completate prin import din străinătate. Dintre rase, cea mai afectată a fost Nonius, care a ajuns într-o stare de-a dreptul catastrofală.

Evacuare zadarnică

Vreo saizeci de bărbați formau unitatea de partizani, care a sosit în trei camioane în Topolčianky de la Batovany (actual Partizánske). Aceasta se întâmplă în 30 August 1944 - la izbucnirea Insurecției naționale slovacă. Din acea zi aveau să sosească grupuri mai mici sau mai mari de partizani din ce în ce mai des. În 25 Septembrie 1944, la orele serii, un ofițer de partizani și doi soldați l-au vizitat pe director în apartamentul de serviciu al acestuia, din clădirea administrativă a Hergheliei de stat. Ofițerul i-

a comunicat ca din ziua urmatoare padurile din imprejurimi aveau sa fie ocupate de unitati de partizani. De asemenea, i-a solicitat sa aduca aceasta situatie la cunostinta tuturor supraveghehitorilor si ingrijitorilor din complex, pentru a nu se ajunge la neintelegeri sau ciocniri. Ulterior, grupurile de partizani au vizitat bazele hergheliei cu regularitate ...

In prima zi de Octombrie a anului 1944, Dr. Zboril a primit un apel telefonic de la comandantul partizanilor rusi din obiectivul Breziny, care a cerut trei cai.

Din acea zi pana la evacuare, au fost luati in total 60 de cai, din care 15 cai de rasa Nonius, 5 iepe tinere Nonius, 6 iepe de rasa arabe, 3 iepe tinere arabe, 4 iepe de rasa lipitane, 3 iepe tinere lipitane, 7 armasari tineri Furioso si 17 cai de tractiune.

Dupa reprimarea Insurectiei nationale slovace, precis in 28 Octombrie 1944, directorul hergheliei a fost arestat de Gestapo.

A fost intemnitat la Ilava pana in 23 Decembrie 1944. In aceasta perioada, directorul adjunct a propus evacuarea hergheliei si mutarea ei in herghelia militara din Horné MoteDice. Era un pas agreeat de ministerul economiei de la Bratislava. Data a fost fixata pentru 15 Decembrie 1944.

Insa evacuarea nu a fost realizata, intrucat ingrijitorii au refuzat - de teama pentru propria siguranta in timpul transportarii cailor la gara. Fara efect a ramas si interventia reprezentantului ministerului economiei.

Infirmerie pentru cai

In timp ce Dr. Zboril era detinut la Ilava, in centrul de instructie al hergheliei a fost amenajata infirmeria pentru caii armatei germane. O parte a acesteia se afla in grajdul in care erau antrenati armasarii hergheliei. Pregatirea lor era condusa de Osip Osipovic Slobodinsk¹. In 21 Decembrie 1944, infirmeria a fost mutata in orasul Topolcany, de unde trebuia sa se indrepte spre orasul Prievidza. La indicatia directorului adjunct, de nationalitate germana, a plecat cu infirmeria si instructorul-sef Slobodinsk¹, luand cu el 28 de armasari si o iapa. In afara de cai, a mai luat o mare parte din inventar, sei, invelitori, capestre, fraie, trasuri si alt echipament. In Topolcany, transportul a fost retinut de Ing. Mozola, directorul Hergheliei de stat din PreDov, care l-a directionat spre Horné MoteDice. In acel moment, aproape intreg echipamentul fusese furat de armata germana. In MoteDice, 3 armasari au pierit in urma gripei, iar 20 de armasari au fost luati de unitatile germane inainte de venirea frontului. Din 29 de cai s-au salvat doar 5, care au ramas in MoteDice.

Dupa revenirea directorului de la Ilava, ministerul economiei insista asupra evacuarii hergheliei. Directorul se opunea, avand convingerea ca atat caii, cat si intreaga dotare vor suferi pierderi mai mari de pe urma evacuarii, decat daca ar ramane pe loc, in obiectivele izolate de comune si in afara cailor de comunicatie principale. Dar

motivul cel mai important consta in faptul ca fara ajutor militar nu era posibila realizarea evacuarii, avand in vedere rezistenta unitatilor de partizani. Exista riscul unor mari pierderi in randurile oamenilor si cailor.

Cu toate acestea, ministerul economiei insista asupra evacuarii si i-a indicat directorului sa trateze la comandamentul militar din Nitra pentru realizarea evacuarii sub protectia armatei germane.

Referent pentru evacuare a fost desemnat consilierul Emil Tulgan, directorul Hergheliei de stat din Nitra. Impreuna au reusit sa-l convinga pe comandantul garnizoanei germane de pericolul ce ameninta evacuarea. Argumentul principal a constatat in starea de sanatate precara a cailor. La obiectivul Hostie gripa se dezlanthouse. 70 de iepe se luptau cu febra ridicata si cu inflamatii purulente ale glandelor. La obiectivul Rybník gripa debuta la armasarii tineri. Pierderile erau mari si din cauza faptului ca Dr. Veleba, veterinarul atasat, din teama fata de partizani nu mergea deloc la obiective, sa vada caii bolnavi. Dar asta nu avea sa anuleze evacuarea.

O noua tentativa

La ora sapte a diminetii, Dr. Zboril a fost convocat in castelul din Topolcianky, la comandantul trupelor germane. Era in 15 Ianuarie 1945. Din prima clipa se putea banui ca evacuarea va fi inevitabila.

In curtea castelului se aflau cativa partizani prizonieri si locuitori ai

comunei apropiate Hostie, precum și cativa soldați germani morți, în camioane. Colonelul armatei germane i-a citit directorului ordinul care-l însărcina, la solicitarea guvernului slovac, "să realizeze evacuarea întregului inventar viu și mort al hergheliei din Topolcianky la Zlaté Moravce, eventual la Nitra". De acolo, trebuia ca evacuarea să continue spre locuri ce aveau să fie stabilite de ministerul economiei. Pana la urmă, destinația transferului nu avea să fie Horné Motečice, ci Holíč. Directorul a primit timp până la ora 16 a aceleiași zile; trebuia să fie pregătit cu familia să și întreaga herghelie pentru evacuare.

Evacuarea propriu-zisă a fost efectuată în condiții foarte complicate. După scurte schimburi de focuri cu partizanii, trupele germane au ocupat obiectivele hergheliei. Acolo, fără conlucrare cu îngrijitorii, care erau nevoiți să se ferească în fața tirului, armata a luat caii pentru a-i duce la Zlaté Moravce. Trista era privelistea grupurilor de cai nobili, manati în febra prin frigul de ianuarie, de soldați germani neexperimentați, spre un destin necunoscut. Caii care, din orice motiv, s-au opus deplasării, au fost pur și simplu împușcați.

În Zlaté Moravce, la orele nopții, caii au fost plasati în diverse surse și tarcuri, fără minimă asigurare a apei și a hranei. Garzile germane nu le-au permis lucrătorilor hergheliei să-i îngrijească pe cai nici după intervenția directorului, în ciuda faptului că nutrețul fusese adus din Topolcianky.

După plecarea cailor din obiective, acestea au fost complet golite de trupele germane. Comandantul a ordonat transportarea întregului inventar încă în aceeași zi la Zlaté Moravce. Mijloacele de transport au fost asigurate prin intermediul primarului comunei. Carutele au așteptat în Zlaté Moravce până dimineața, iar în timpul nopții aproape jumătate din inventar a fost furat. Astfel, obiectivele Breziny, Rybník și Hostie au fost pustiite.

Din Zlaté Moravce, caii au fost duși la Nitra. Cea mai mare parte a fost plasată la herghelia din Nitra, restul pe domeniile învecinate din Cabaj, Urmín, Tarmoš și Krčkany.

Pierderile erau în creștere

În 25 Ianuarie 1945, directorul hergheliei, Dr. Zboril, a fost din nou arestat de Gestapo și interzis mai întâi în Zlaté Moravce, apoi în Nitra. A fost eliberat în 4 Februarie. Ulterior a fost însărcinat cu organizarea transferului la Holíč. Caii se aflau într-o stare deplorabilă. După sejurul distrugător din Zlaté Moravce și marsul la Nitra, gripa a izbucnit în plină forță. Caii zăceau cu febra mare, epuizați și cu pierderi foarte mari de greutate. Decesele erau la ordinea zilei. La sfârșitul lui Februarie s-a făcut rost de vagoane și caii au fost duși în două transporturi la Holíč.

Foarte complicată a fost munca pentru a-i convinge pe îngrijitori să meargă cu caii la Holíč, întrucât ei erau pregătiți pentru deplasarea la Horné Motečice. În eventualitatea refuzului

acestora, trupele germane au detașat soldați neexperimentați din propriile rânduri și au tocmii îngrijitori externi, ceea ce, în situația dată, putea deveni fatal pentru cai. Din fericire, îngrijitorii au înțeles gravitatea situației și hotărârea de a merge cu caii la Holíč le face cinste.

În Holíč a fost însărcinat cu împartirea și plasarea cailor Dr. Hormann, care fusese atașat hergheliei încă de la Nitra, ca veterinar aspirant. O altă mare problemă a constatat în aprovizionarea cu nutreț. Din motive de neînțeles, administrația domeniilor statului din Holíč nu a suplimentat nici asternutul, nici nutrețul, cu toate că hambarele erau pline, iar stogurile de paie și fân aveau să cadă victime flăcărilor la trecerea frontului. De asemenea, rezervele de nutreț concentrat au fost însușite de trupe. Caii au fost plasați pe domenii în Petrova Ves, Kobylany, Budkovany și Mocidlany. Un mare merit în supraviețuirea cailor îl au administratorii acestor domenii, care au oferit hergheliei tot ce le-a stat în puteri și astfel aceasta a putut fi menținută în viață.

În consecință, starea nutrițională a cailor a decăzut în mare măsură și efectivul a fost atins de un nou dezastru, în forma avortului epizootic. Au fost înregistrate 18 avorturi între 13 Februarie și sfârșitul lui Martie 1945, alte 18 iepe având să avorteze în anul 1946 și 13 iepe în 1947.

Între 9 și 11 Aprilie au fost succesiv eliberate toate locurile unde erau plasați caii hergheliei. Trupele germane în retragere încercau să ia tot ce se

putea lua. Toti caii erau fara capastru, ceea ce a facut imposibila deplasarea lor. In haosul frontului nemtii au reusit sa scoata intreg efectivul de pe domeniul din Mocidlany, vrand sa-l mane inaintea trupelor, dar nu le-a mers: caii s-au raspandit repede pe campurile si in padurile din imprejurimi. Dupa trecerea frontului, datorita uriasului efort al ingrijitorilor, a fost posibila prinderea si concentrarea cailor pe domeniul din Mocidlany.

Transportul insangerat

Insa trecerea frontului nu a insemnat sfarsitul calvarului Hergheliei de stat. Ce a putut fi salvat de mania devastatoare germana, a fost pierdut la sosirea trupelor rusesti, care-si completau efectivele fara deosebire intre exemplare de crestere sau pretioase.

Au suferit pierderi toate grupele hergheliei, cea mai dureroasa fiind pierderea a zece armasari de rasa, care au purtat in sa soldati rusi la atac asupra pozitiilor germane.

Dupa trecerea frontului s-a aratat cat de importanta fusese deplasarea ingrijitorilor cu caii la Holíc. Acesta a fost unul dintre motivele majore ale supravietuirii cailor.

La negocierea cu comandantul garnizoanei ruse pentru inapoierea cailor la Topolcianky, directorului hergheliei i-a fost comunicat ca acestia constituie captura de razboi si, astfel, se afla in proprietatea armatei ruse.

Din fericire, directorul a putut dovedi ca herghelia fusese evacuata la Holíc sub conducerea sa, in calitate de func-

tionar de stat. A aratat, de asemenea, ca ingrijitorii se aflau de mai multa vreme in serviciile hergheliei. Aceste doua stari de fapt au ajutat la emiterea aprobarii necesare plecarii.

Ingrijitorii, care nu aveau nici o veste despre familiile lor din Topolcianky, doreau cu orice pret sa mearga acasa. Cu mare greutate a fost posibila mentinerea disciplinei si amanarea plecarii pana cand drumurile vor fi devenit libere si ceva mai sigure. Trebuia sa fie luata in considerare deplasarea in mars, intrucat era imposibil a obtine vagoane pentru transport. Consiliul raional a refuzat sa aprobe plecarea pana cand nu era garantata deplasarea fara pierderi. Dupa o asteptare de patru saptamani, plecarea a fost stabilita prin mars pentru 2 Mai 1945. A fost organizata in trei grupuri, fiecare avand la dispozitie o caruta cu

nutret si lucrurile personale ale ingrijitorilor. Manjii micuti, abia avand cateva saptamani, aveau copitele roase si lasau urme de sange pe pavajul dur din beton.

In medie, cam 40 km zilnic ... Inca din a doua zi a fost necesar ca manjii cei mai mici sa fie urcati in carute taranesti improvizate. Astfel, deplasarea a fost mult ingreunata, intrucat trebuia ca manjii sa fie tinuti in carute, ca sa nu sara din ele, pe urma coborati pentru a fi hraniti de mame, iar urcati si, prin toate mijloacele, trebuia sa fie prevenita epuizarea lor ...

In ziua de 6 Mai, transportul a ajuns la destinatie. Era lipsit de aproape intreg inventarul si caii de crestere. In curtea crescatoriei din Topolcianky au ajuns iepele si manjii morti de oboseala. Manjii sugari adusi in carute erau la capatul puterilor. Cateva zile, animalele au zacus in grajduri, fara a se putea ridica. In aceasta pozitie erau si hranite. Era o priveliste deprimanta. Ceea prin ce au trecut in perioada respectiva armasarii, iepele, manjii si caii de tractiune, a fost o mare nebulie, iar supravietuirea unora a fost un miracol. Si aceasta datorita unor oameni care au reusit, riscandu-si propriile vietii, sa salveze sute de cai pretiosi, pentru ca herghelia sa poata incepe o noua viata in Republica Cehoslovaca.

1 Localitate in vestul Slovaciei, la aprox. 130 km de Bratislava si 30 km de Nitra (n. trad.)

2 Perioada cuprinsa intre declansarea Insurectiei nationale slovace si sfarsitul razboiului (n. trad.)

3 Distaanta intre Holíc si Topolcianky este de aprox. 150 km (n. trad.)

ÎNHAMARI TRADITIONALE MAGHIARE

■ Cristian Similariu

Stim cu totii ca vecinii si prietenii nostri maghiari au cea mai veche si puternica traditie si cultura hipica. As zice ca la d-lor se gaseste si ceea ce am numit eu civilizatie hipica, ei se poarta cu caii mult mai frumos si mai uman decât noi si decât multe alte popoare.

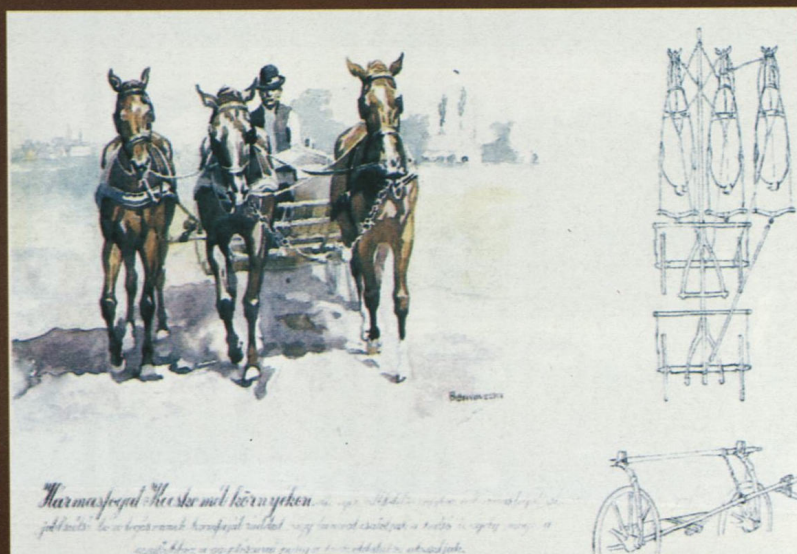
La unguri s-a pastrat intacta pasiunea oamenilor pentru tot ce a însemnat vreodata specific national si printre altele calul si preocuparile legate de cal au fost tot timpul la loc de cinste în Ungaria. Dar parca nici un alt domeniu hipic (calul încălecat, cresterea calului, dresajul, raidurile etc.) nu este atât de reprezentativ pentru maghiari cum este domeniul atelajelor. Arta înhamarii cailor, arta confecționării harnasamentelor, a potrivirii perechilor si a conducerii echipajelor cu cât mai multi cai sunt toate unguresti. Nu mi-am propus aici sa vorbesc despre campionii maghiari ai

competitiilor europene de atelaje sau despre rasele de cai formate în Ungaria, cei mai buni cai din lume, fie ei de competitie, de agrement sau utilitari. Vreau în schimb sa va prezint niste imagini foarte vechi, cu câteva din înhamarile traditionale magyare, asa cum s-au pastrat ele, în documentele vremii. Aceste desene si litografii mi s-au parut deosebit de sugestive si mi-au evocat un întreg mod de viata al unui popor care si-a purtat razboaiele, si-a crescut copii, si-a cântat bucuria sau si-a plâns durerea mereu în saua calului, sau pe capra trasurii, la coarnele plugului sau oricum, aproape per-

manent (pâna acum câteva decenii), în imediata apropiere a calului, cu piciorul în scara de la sa sau cu dârlogii în mâna.

Trebuie spus ca, spre deosebire de Țările Române, unde serviciul de posta utiliza carute, postalioane, diligente etc., înhamate invariabil cu câte patru cai, serviciul de posta maghiar folosea curieri calare si carute de posta, cu aceste înhamari, cele mai întâlnite cu câte cinci cai (otos fogat) sau, atunci când era nevoie sa fie transportate greutati mari, cu sapte cai (hetes fogat).

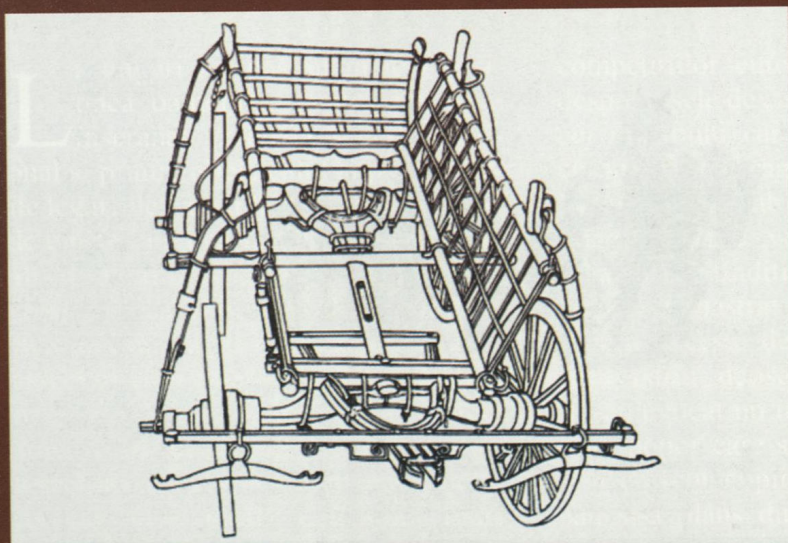
Consider ca misiunea postasului magyar era mult mai grea, pentru ca

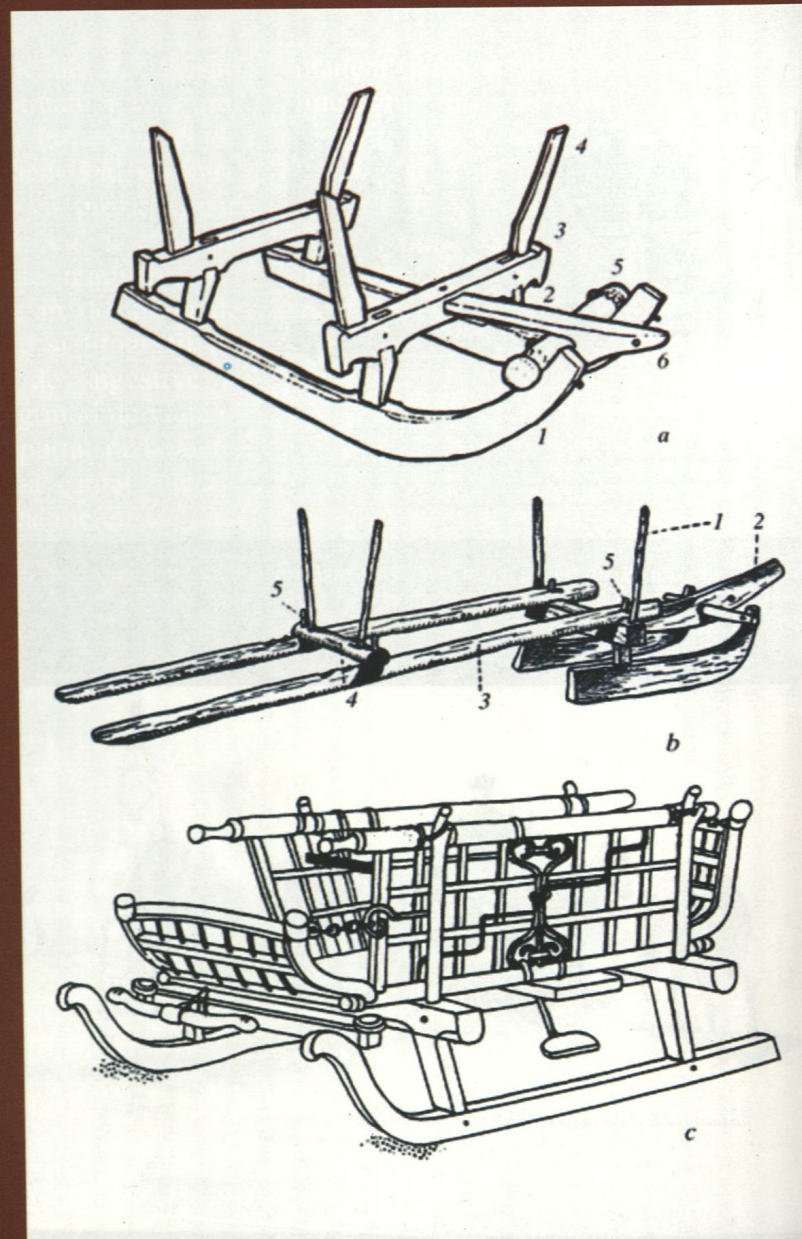
Harmasfogat, trei cai înhamati unul lângă altul, dar doi la oiste si unul laturas. În schema, se observa modul de atelare si înfrâiere

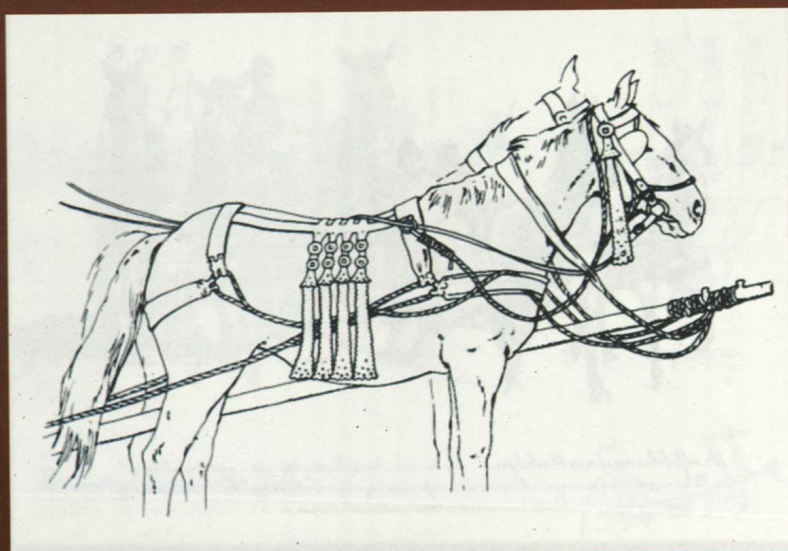
Egylovas fogat presupune un singur cal înhamat la o caruta de doi cai, de regula la stânga oistei. Observati ca frânarea si oprirea se face cu gâtar atasat la opritoarea de la oiste, în cazul de fata calul poarta doua gâtare, unul pentru oprire - frânare, iar al doilea pentru a tine oistea cât mai aproape de

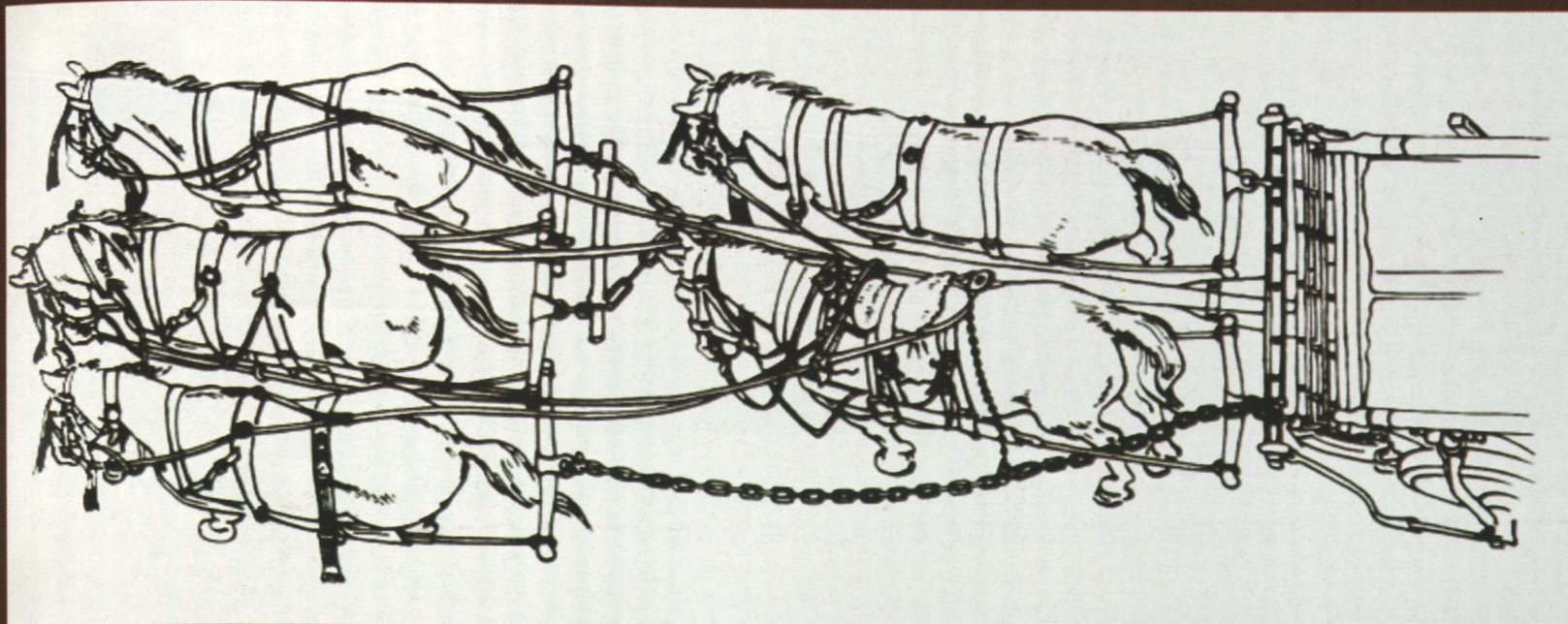
Caruta traditionala maghiara.

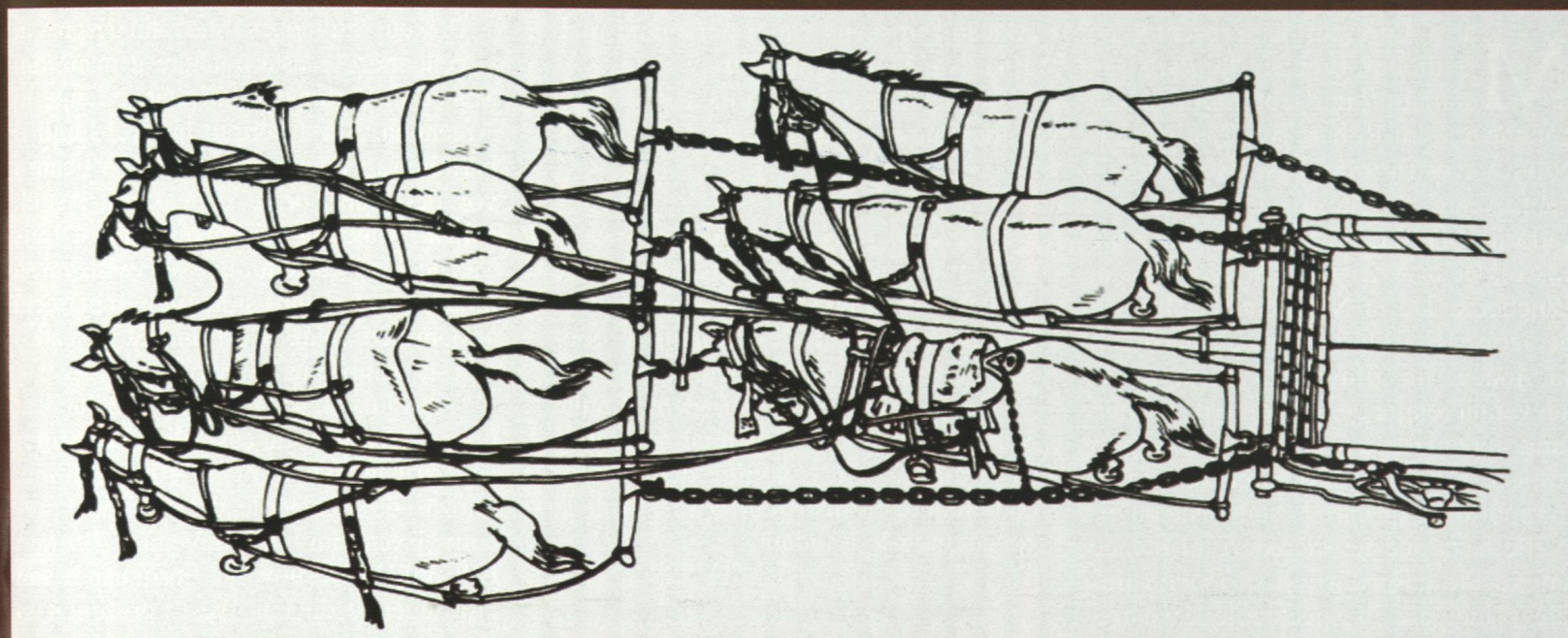
Sania traditionala maghiara (c) cu doua versiuni rudimentare (a si b).

O pereche de cai cu hamuri vechi traditionale magyare.

otos fogat, înhamare în cinci la caruta de posta

hetes fogat, înhamare în șapte la caruta de posta

dacă ne uităm atent la imaginea de mai sus (cea cu atelajul de șapte cai, hetes fogat), observăm că dintre cei șapte cai, doar șauasul (cel care purta și sa, pe care mergea postasul calare) și înaintasul al doilea de la stânga (în direcția de mers) aveau haturi directionale, ceilalți cai având doar haturi de oprire, sau neavând haturi deloc, ei mergeau pur și simplu calauziți de ceilalți. Acest lucru era posibil numai printr-o bună cunoaștere a cailor, a ierarhiei lor și printr-un foarte intens antrenament.

La o înhamare cu mulți cai, rotasii se alegeau să fie mai puternici, iar înaintasii să fie ceva mai iuți. Întot-

deauna, la un atelaj cu conducatorul încălecat, șauasul era calul dominant în atelaj și el se înhama de preferință la stânga, în grupul de cai rotasi.

El era cel mai bun, mai puternic și mai rezistent cal din atelaj. Ocupa o poziție oarecum privilegiată, dar avea și cea mai îngrată soartă, era pus să facă și tracțiune și calarie, în același timp.

Ca întotdeauna, de când exista cai și oameni pe lumea asta, calul cel mai bun era și cel mai solicitat.

De acolo, din șaua acestui cal, conducatorul putea controla întregul grup de cai dar putea și urmări ce se întâmpla în afara atelajului, ce fac ceilalți

calareți, carute, etc, care circulau pe același drum (astăzi se spune „ceilalți participanți la trafic”).

Ma opresc aici, probabil că deja am intrat în prea multe detalii. Îmi cer scuze dacă, în încercarea mea de a oferi informații cât mai exacte, am căzut în păcatul celalalt, acela de a fi devenit oarecum plictisitor, dar atunci când am intrat în posesia acestor documente și informații am avut senzația clară că istoria Ungariei a fost timp de secole o poveste adevărată despre oameni și cai, aproape o simbioză om-cal care a generat un stil de viață ce se baza pe utilizarea lemnului, a fierului și a calului.

MARIO LURASCHI UN ARTIST COMPLET

■ Ioana Mutu

Din anii '70 și pentru mai mult de 400 de filme și tot atâtea spectacole, Mario Luraschi își pregătește caii să realizeze cascadorii în secvențe de film spectaculare. El a devenit referința mondială în materie prin calitatea muncii sale și prin relaționările lui.

Mario Luraschi va prezenta, pe stadionul Franței, la Paris, la sfârșitul lunii septembrie și sub conducerea lui Robert Hossein, spectacolul ecvestru grandios: Ben Hur... pentru care pregătește în prezent cascadoriile. De la James Bond la Jeanne D'Arc, De la Asterix la Lucky Luke sau Blueberry. De la Napoleon la Husarul pe acoperiș... Mario Luraschi face caii să joace în filme de renume. O adevărată relația de încredere pe termen lung se realizează prin joc,... dar și prin respect, exactitate și o oarecare rigoare în raporturile pe care le stabilește cu ei.

Pe baza acestei încrederi, el îi face să execute cascadorii și să joace rolurile principale în spectacole ecvestre. Cu sprijinul echipei lui, Mario este un dresor de cai, un realizator de film, dar în primul rând un pasionat, un prieten al cailor.

UN SHOW UNIC

Un show grandios în care arta ecvestră și cinematografia se regăsesc pentru plăcerea ochilor celor mari și mici. Calul și a șaptea artă joacă pe cartea emoției și excepției în două seri la Zénith din Toulouse, pe 15 și 16 decembrie. Prezența excepțională a lui Mario Luraschi transformă spectacolul într-o întâlnire care nu poate fi ratată.

CEVA NEMAIVĂZUT!

Ideea este de a oferi spectatorilor:

- scenele mitice din filme admirate

aducând în scenă cai și personaje imaginate de Mario Luraschi

■ aceste scene vor fi jucate pe viu și comentate chiar de Mario.

PRIVILEGIUL DE A FI ÎN PRIMELE LOJE

Mario Luraschi va reproduce călare și pe viu pe o pistă imensă, scene mitice din filmele pe care le-a imaginat, conceput și realizat cu echipele sale.

De la „making of” la scena finală, Mario Luraschi îi va face pe spectatori să trăiască în spatele decorurilor comentând el însuși diferite scene și executându-le totodată.

UN SPECTACOL VIU IMPREGNAT DE EMOȚIE

Frumusețea gestului, complicitatea dintre om și animal, armonia figurilor, bravurile tehnice și artistice ale dresajului... spectatorii vor lua parte la un adevărat spectacol viu!

Marea lui pasiune pentru indienii din America de Nord este cea care l-a făcut pe Mario să se intereseze de cai și mai târziu de cascadorii și de cinematograf.

În 1965, el participă la crearea unui parc de distracții numit „valea pieilor roșii” unde trăiește într-un *tipi*, se îmbracă precum un indian, execută dansurile rituale precum dansul vântului... Are 18 ani și chiar dacă tatăl său l-a sfătuit să-și aleagă o meserie adevărată, nu va mai părăsi acest univers al calului și al spectacolului care îl exaltă.

Unicul său scop: să știe totul despre cai și echitație. Această hotărâre îl mână din Spania în Portugalia, din Statele Unite în Argentina. Acest periplu în jurul lumii îi permite să-i întâlnească pe maeștrii care-i vor deschide porțile cunoașterii. Astfel, știința și talentul lui Paco Yanez și Luis Valencia vor constitui în toată existența sa motorul conviețuirii și lucrului în perfectă armonie cu calul, acest animal pe care-l iubește mai presus de orice.

Absolut firesc, după ce a colaborat intens în calitate de cascador și consilier ecvestru la mai mult de 400 de filme, regizări de spectacole atât de variate precum „Excalibur” la Las Vegas, „Buffalo Bill Wild West show” la EuroDisney sau „La légende du Far West” prezentat la Bercy, el devine realizator de scurt metraje și realizator în a doua echipă pentru numeroase lung metraje care necesitau ochiul unui expert pentru montarea marilor scene delicate precum cele din „Napoleon” cu Christian Clavier (explozia unui pod de vase) „Jeanne d' Arc” de Luc Besson sau „Grimm's brothers” de Terry Gilliam.

Fiind foarte fidel în prietenie, el întreține relații solide cu actorii, realizatorii și producătorii care, evident, apelează la el de cum se profilează vreun cal la orizontul unui scenariu.

Cavaleria lui Mario care comportă câteva „staruri” precum Sueno, Apollo și Napolitano (succesiv Jolly Jumper, etalonul negru și calul venit de la mare) se bucură de un renume internațional.

Talentul, seriozitatea și eficacitatea i-au conferit lui Mario și cailor săi un loc de prim rang în lumea cinematografului.

De unde provine pasiunea dvs. pentru cai?

Indienii din America de Nord sunt cei care m-au inițiat în lumea ecvestră. De-a lungul carierei mele am avut ocazia să merg în Spania pentru a face exerciții de coridă călare: Crearea parcului meu de distracții „Valea pieilor roșii” a adâncit aceste experiențe. Apoi a venit cinematograful. Timp de 40 de ani, am inventat fațete ale dresajului și am învățat rudimentele echitației trăindu-mi totodată pasiunea.

Care au fost greutățile dresajului cailor pentru spectacolul „Ben-Hur”?

Au fost numeroase dificultăți în acest dresaj. Sunt patru cai în front și această dispunere implică faptul că animalele trebuie să acționeze la unison. Nu se cuvine ca un cal să-l jeneze pe celălalt, caracterul și capriciile fiecăruia trebuie să nu influențeze prin nimic exercițiile. Într-adevăr, acest aranjament seamănă cu o echipă de patru persoane care trebuie învățate să lucreze împreună în mod armonios!

Cum au fost selecționați caili din spectacol?

Am selecționat animalele din șeptelul meu care numără 35 de animale. Am aranjat trei care, fiecare cu câte patru cai tineri, masculi, în vârstă de

5 ani și i-am încercat. Un prieten spaniol mi-a furnizat caili care-mi lipseau.

Ati participat la filme precum „Janne D'Arc” sau „Grimm brothers”. A dresa caili pentru un spectacol pe viu cum este „Ben Hur” este un pariu mai greu de ținut?

Un spectacol nu are nimic a face cu dresajul pentru cinematograf. În cazul unui film, totul este trecut în scenariu. Trebuie doar ca un cal să reușească manevra și gata. Într-un spectacol dificultatea rezidă în faptul că fiecărui cal trebuie să-i iasă exercițiul de fiecare dată. Disciplina cailor ca și cea a oamenilor este deci foarte strictă. Și cea mai

mică greșală de dresaj se plătește imediat cu ocazia spectacolului.

Dresor, cascador ... Oare pasiunea pentru cai este suficientă?

Acestea sunt meserii foarte diferite, dar care cer anumite calități. Cascadorii și dresorii trebuie să aibă o condiție fizică excelentă. Și mai ales ei trebuie să se înarmeze cu răbdare și voință și să știe să dirijeze calul cu finețe. Dresajul de cai este lipsit de brutalitate. Cascadorul, trebuie să fie înțepat, iar dresorul de zece ori mai înțepat și încă și mai disciplinat!

Care este cea mai frumoasă amintire pe care o aveți din acest proiect?

Acest proiect este mult prea recent și deci nu am încă vreo amintire propriu-zisă. Dar cel mai plăcut moment a fost, fără îndoială, atunci când mi-am dat seama că toată această treabă căpăta formă sub ochii mei. Aceasta devenea în sfârșit ușoară, execuția câștiga în calitate.

Care sunt proiectele dvs.?

Sunt în turneu până în luna decembrie în Italia, în Elveția, apoi în Spania... Apoi năzuiesc să mă odihnesc. Proiectele mele sunt vacanțele mele! Și de asemenea Spectacolul și transcrierea dialogului lui Christophe Héraut.

Pentru a ști mai mult intrați pe www.benhur.fr și pe site-ul lui Mario Luraschi, www.luraschi.com

HIPISMUL

DISPARE DIN CLUJ

■ *Agenda Clujeana, Robert Gal-Pal, 29 mai 2007*

In comuna Floresti nu mai exista decat trei cai de rasa. Daca in urma cu zece ani afacerea mergea destul de bine pentru investitori, acum nu mai exista atractie pentru acest sport. Oamenii sunt total dezinteresati, cu toate ca in alte tari hipismul este un sport care naste multe pasiuni.

Din cauza lipsei de profit si a dezinteresului total, clubul hipic nu mai are mult pana sa devina o amintire.

Acum zece ani cand a luat fiinta clubul de hipism din comuna invecinata Clujului, atractia copiilor spre calarie era una foarte mare. Din 20 de cai, clubul a ramas numai cu trei, iar afacerea este pe cale de a fi lichidata, deoarece cheltuielile cu intretinerea cabalinelor sunt foarte mari, iar furajele si adăpostirea cailor foarte scumpe.

Principalul responsabil cu intretinerea cailor si antrenarea pasionatilor de calarie, Marian Fenechiu, este foarte sceptic in privinta viitorului acestui sport in Romania. "Calariea este pe cale sa moara in Romania, din cauza dezinteresului amatorilor acestui sport. De profesionisti nici nu poate fi vorba, in conditiile in care toti se lasa din cauza cheltuielilor mari.

Lumea nu intelege ca daca vrei cu adevarat performante, e nevoie si de sacrificii financiare imense. Ne gandim serios sa desfiintam activitatea de aici."

Industrializarea zonei, una dintre probleme

In conditiile in care zona infloreste, iar noile case apar pe zi ce trece, este foarte greu ca suprafata sa fie pastrata intacta pentru a continua activitatea. Terenul de sase hectare inchiriat de la armata a fost privatizat si apar din ce in ce mai multe sezizari din partea locatarilor la Protectia Mediului.

Oamenii sunt nemultumiti de miro-

sul pe care il emana cabalinele si nu sunt deloc de acord ca in zona sa existe o herghelie de cai. Acesta este doar unul dintre motivele pentru care Fenechiu va fi nevoit sa inceteze activitatea. "La inceput, entuziasmul este foarte mare, dar pe masura ce oamenii realizeaza ca totul se plateste, renunta.

In conditiile in care pensiunea pentru un cal costa intre 160 si 180 de euro, in functie de talia acestuia, proprietarii ajung la concluzia ca nu mai vor sa auda niciodata de cai.

Furajele pentru un cal ajung pe luna la aproximativ 400 lei." La un moment dat, clubul de echitatie din Floresti avea in componenta 100 de cabaline, dar afacerea a fost "pasata" unui norvegian, care la randul lui a renuntat la acest gen de activitate din cauza lipsei pasionatilor acestei ramuri de activitate.

In Romania nu mai exista niciun hipodrom

Singurul hipodrom care mai functiona in tara era cel de la Ploiesti. Recent, din cauza lipsei publicului si a numarului mic de cabaline inscrise in concursuri, a fost inchis. Daca in tara nu exista o piata de cai si numarul de pasionati scade pe zi ce trece, oamenii prefera sa nu isi duca animalele la cluburi de hipism si ajung sa le vanda in final.

Organizarea unui concurs costa in jur de 3.000 lei si cei atrasi de acest sport sunt in numar foarte scazut. Putinii romani care au ramas totusi fideli calar-

iei au emigrat in strainatate unde pot sa practice in continuare acest sport. Franta, fiind cea mai dezvoltata tara din acest punct de vedere, are cel mai mare numar de amatori, iar concursurile organizate in Hexagon atrag mii de oameni.

In Romania, acest fenomen este total strain pasionatilor de sport si din acest motiv este pe cale sa moara. Ca in fiecare sport, riscul de a fi supus unor accidente este destul de ridicat, iar multi dintre cei care au incercat vreodata senzatia de pe spatele unui cal, au renuntat la prima miscare a animalului, care i-a speriat.

Cei trei lipitani inca mai pot fi calariti

Daca acum cativa ani clubul avea in componenta cabaline din rasele Lipitan, Furioso-Northstar si Anglo-Arab, acum nu au mai ramas decat trei exemplare de lipitani. Pana cand activitatea de acolo va lua sfarsit, pasionatii mai pot incerca o plimbare de agrement, care costa 50 de lei pe ora, sau se pot inscrie la un curs de calarie care ajunge la 550 de lei.

Un curs complet de calarie consta in zece sedinte de pregatire a cate o ora si jumatate, dupa care sportivul este lasat singur pe cal. Din cauza costurilor ridicate, oamenii sunt foarte reticenti la acest sport, iar multi dintre ei prefera sa ramana doar la stadiul de experienta placuta.

Cele trei cabaline vor fi in curand transportate cel mai probabil la Bontida, iar in Floresti orice activitate de acest gen va inceta.

PREMIUL JEAN GABIN

*TEMPLUL TRAPULUI ONOREAZĂ
UN FIDEL CELEBRU*

Jean Gabin s-a remarcat în cinematografie, de-a lungul întregii sale cariere, ca june prim seducător, naș plăcut, comisar avizat, patriarh impasibil. La oraș sau - trebuie s-o spunem - la țară, a fost un pasionat de cai, un îndrăgostit de curse și de trap. Cu ocazia reuniunii nocturne de marți 15 mai 2007, hipodromul Paris-Vincennes aduce omagiul său unui actor care și-a marcat epoca.

O încercare frumoasă pentru un nume mare

În 1981, lumea cinematografului a creat Premiul Jean Gabin, răsplătă acordată în fiecare an celei mai mari speranțe masculine a marelui ecran. Lumea curselor hipice a dorit și ea să celebreze memoria acestui pasionat de trap printr-o probă care să-i poarte numele. Cum se dă fiecăruia după merite, Premiul Jean Gabin este o cursă de 50.000 de euro, disputată cu atelaje pe distanța de 2850 m. Cinste și învingătorului care se va vedea primind trofeul din partea familiei și prietenilor artistului, înconjurat de personalități și de actori precum Mathilde Seigner, Antoine Duléry, Samuel Le Bihan, Yves Renier, Pierre Mondy.

Să vedem și să revedem filme de neuitat

"Îți voi arăta cum să transformi un cal într-un vizon!" Siguranța sfidătoare a "Gentlemanului de Epsom" rămâne legendară. Dar vai, ea suportă riscurile curselor...! Mai sigură este abilitatea lui Ferdinand Maréchal, zis Dabe în filmul "Prostul se împotrivesc" ("Le Cave se rebiffe"), virtuos al "biletelor false", care, pe hipodromul Paris-Vincennes, dejoacă urmărirea polițienească abătând din drum un trăpaș. Două comedii legendare, două ocheade malițioase aruncate lumii de curse care îi vor desfăta pe spectatorii acestei seri Gabin. Cu documentare, secvențe de filme, convorbiri... o retrospectivă emoționantă, un Gabin mai adevărat decât în realitate!

Gabin în orașe, Gabin pe câmpuri

Între două filmări, Jean Gabin Alexis Moncorgé se retrage la moșia sa. Plăcerea provocată de spațiile mari, legătura sa cu pământul se exprimă în pasiunea sa pentru cai. Între artist și sportul hipic este o poveste de dragoste, un vis de tinerețe pe care-l împlinește în anii '50. La Moulins-la-Marche, o comună mică din Orne, achiziționează domeniul La Pichonnière. Pune bazele unei herghelii, La Moncorgerie, se lansează în creșterea trăpașilor și creează un hipodrom care, de atunci încolo, îi poartă numele. Aici se desfășoară, de douăzeci de ani, Ziua Ghiocelului, după numele asociației create de marele său complice, Lino Ventura.

Proprietar și amator de hipism experimentat, lui Jean Gabin îi place să vină la Vincennes unde, cu casceta pe cap, se simte acasă. Marți 15 mai, acest monstru sacru va fi prezent în toate amintirile.

O expoziție, o legendă

Grație împrumutului făcut de Muzeul Jean Gabin, marele hol din Paris-Vincennes va expune obiecte dregi actorului și măturii ale atașamentului său la sportul hipic. Podoaba aceste expoziții va fi un trăpaș înhămat care va scoate în relief o tocă și o cazacă în culorile ilustrului proprietar. Muzeul Jean Gabin, situat la Mériel (Val d'Oise), comuna copilăriei sale, prezintă acum o expoziție consacrată laureaților Premiului Jean Gabin.

CUPA NAȚIUNILOR SAMSUNG O SUPERLIGĂ... SUPER!

■ Emanuel FÂNTÂNEANU

Ultimele trei etape ale Superligii Cupei Națiunilor Samsung - St. Gallen (Elveția), Rotterdam (Olanda) și Aachen (Germania) - au adus în prim-plan două elemente notabile: evoluția sinuoasă a echipei Marii Britanii, care a urmat, de la start și până acum, curba locurilor 8 (La Baule) - 1 (Roma) - 8 (St. Gallen) - 1 (Rotterdam) - 8 (Aachen) !!, situație cu adevărat neobișnuită, precum și faptul că multiplul medaliat al Jocurilor Olimpice, al Campionatelor Mondiale și Europene, germanul Ludger Beerbaum, și-a trecut în palmares al 100-lea start în Cupă de Națiuni. Să mai adugăm încă un fapt mai mult decât notabil pentru lumea echitației mondiale, acela că, la Sesiunea cu numărul 119 a Comitetului Internațional Olimpic, care a avut loc la începutul lui iulie la Ciudad de Guatemala, Printesa Haya Bint Al Hussein, președintele foru-

lui ecvestru internațional, a fost aleasă membru al C.I.O.

ZI MARE PENTRU OLANDEZI

În etapa de la St. Gallen nu a învins "garda elvețiană" formată din Christina Libher - No Mercy, Marckus Fucs - Nirmette, Werner Muff - Plot Blue, Beat Mandli - Ideo du Toth, deși, evident, ar fi dorit mult acest lucru în fața propriului public, mulțumindu-se să smulgă abia un loc 5. Succesul a aparținut formației campioane mondiale, Olanda, cu o excelentă Angelique Horn cu O'Brien - ambele manșe fără eroare, performanță repetată doar de germanul Christian Ahlmann cu Coster -, în componență mai aflându-se medaliații cu aur din 2006, Albert Zoer cu Okidoki și Gerco Schroder cu Eurocommerce Berlin, fără a-l omite pe tânărul de 23 de ani,

John Whitaker cu Peppermill, la Rotterdam

Vincent, fiul medaliatului cu argint la Olimpiada de la Sydney, Albert Voorn.

În plasa liderului s-a aflat Germania (de aceasta dată cu Markus Ehning - Noltén Kuchengirl, Ludger Beerbaum - Couleur Rubin, Marko Kutscher - Cash 63, Christian Ahlmann - Coster), care și-a păstrat, astfel, primul loc în clasamentul general, cu vădită aplecare spre a nu-l părăsi.

În același timp începe și sarabanda formației britanicului Dereck Rikets, când sus de tot, când jos asemenea, la St. Gallen culminând cu retragerea din competiție, după ratările lui Nick Skelton, William Funnell și Tim Stockdale, în special. Clasament: 1. Olanda 6 p, 2. Germania 10 p, 3. SUA 17 p, 4. Belgia 20 p, 5. Elveția 21 p, 6. Franța 22 p, 7. Suedia 27 p, 8. Marea Britanie - retrasa.

Ludger Beerbaum cu Godtfever, la Aachen (Foto:Dirk Caremans / FEI)

"MUȘCĂTURA" BULDOGILOR BRITANICI

Profitând de dubla fără greșeală a lui David McPherson cu al său Pilgrim, care a concurat până în 2003 pentru Africa de Sud, dar și de evoluția "bătrânului" John Whitaker - la 52 de ani, este la fel de plin de vigoare ca în tinerețe și cu rezultate dintre cele mai spectaculoase -, în șaua unui excelent Peppermill, completată de Ellen Whitaker cu Lokarno 62 și Michael Whitaker cu Suncal Portofino, Marea Britanie a urcat, din nou, în vârful ierarhiei (!), este drept la doar o "bară" de Belgia și lăsând mult în urmă Germania lui Kurt Gravemaier, care s-a situat pe 4. Poate că nu este lipsit de interes a spune că în arena echitației, pe mai toate nivelurile valorice, se afla 11 membri ai familiei Whitaker, părinți, copii, nepoți și încă...

Dintre toți, cei mai mulțumiți au fost belgienii, șeful de echipa Lucien Sommers neezitând a-i exprima satisfacția pentru evoluția generală în actuala ediție, cu un loc secund la Roma și un 3 la La Baule, mai ales că Belgia tocmai a repromovat în Superligă, după retrogradarea din urmă cu doi ani..

Cu toate că francezii îl au acum la comandă pe Gille de Balanda, nu reușesc mult prea multe, păstrându-se în zona cenușie a plutonului, singura lor sclipire fiind la Roma, unde au ocupat locul secund. Au continuat să nu se

simtă ... prea bine americanii și suedezi, cu plasări pe ultimele două poziții, anunțând o luptă deschisă pentru evitarea retrogradării.

Clasament: 1. Marea Britanie 12 p, 2. Belgia 16 p, 3. Elveția 25 p, 4. Germania 29 p, 5. Suedia 31 p, 6. Olanda 37 p, 7. Franța 38 p, SUA 42 p.

ÎN SANCTUARUL DE LA AACHEN

În urmă cu aproape un an, Jocurile Mondiale Ecvestre s-au desfășurat în același "templu" al echitației - unde sunt victoriile de altă dată ale lui Toma Tudoran, Henri Rang, Constantin Apostol, Constantin Zahei, Vasile Pinciu !?! -, moment în care marea surpriză la echipe s-a numit Olanda, în timp ce nemții, indiscutabil favoriți, au obținut, aș zice, pe ultima săritură bronzul mondial. Era, prin urmare, așa cum declara și Meredith Michaels Beerbaum - familia Beerbaum, mai puțin numeroasă ca a britanicului Whitaker, domină și ea terenurile de concurs ecvestre - nevoie de o "revanșă", mai ales în perspectiva Campionatelor Europene.

Iar Marcus Ehning cu Noltes Kuchengirl, Christian Ahlmann cu Coster, Meredith Michaels Beerbaum cu Shutterflz și Ludger Beerbaum cu Goldfever (în manșa secundă nici nu a mai luat startul, germanii fiind învin-

gători cu mult înainte de final) și-au făcut pe deplin datoria, realizând a doua victorie în actuala ediție a Superligii și a 24-a la Aachen, în Cupa de Națiuni, ceea ce a dus la consolidarea poziției de frunte în clasamentul general. Cu această ocazie, Ludger Beerbaum a celebrat cea de a 100-a prezență în Cupa de Națiuni, începută în 1985, la Dublin.

Prima manșă a fost o cursă umăr la umăr cu Elveția pentru poziția de lider, ambele formații terminând cu zero puncte, numai că în partea a doua elvețienii au cedat pasul, marcându-se, totodată, o oarecare revenire în prim-plan a suedezilor Mariei Gretzer, care au împărțit locurile 3-4 cu francezii, precum și balansul, normal în jos al britanicilor. De altfel nici belgianul Jos Lansink cu Al Kaheel Spender S, care a obținut titlul mondial tocmai aici, la Aachen, în august 2006, nu s-a mai aflat (e drept, acum cu alt cal) în super forma ce i-a adus aurul.

Clasament: 1. Germania 4 p, 2. Elveția 12 p, 3-4. Suedia și Franța 20 p, 5. Belgia 24 p, 6. SUA 25 p, 7. Olanda 29 p, 8. Marea Britanie 34 p.

Clasament general: 1. Germania 37.75 p, 2. Elveția 26.75 p, 3. Belgia 23.75 p, 4. Marea Britanie 21.50 p, 5. Olanda 17.00 p, 6. Franța 15.25 p, 7. Suedia 13.00, 8. SUA 9.50 p.

Următoarele etape: Hickstead (26-29 iulie), Dublin (8-12 august) și finala la Barcelona (13 - 16 septembrie).

C.N. DE ATELAJE CU DOI CAI, ETAPA A III-A CUPA ROMÂNIEI LA PESTE 35 GRADE CELSIUS

■ Mihail Lechkun

Cea de a treia etapă a Campionatului Național de Atelaje cu doi cai și totodată competiția pentru Cupa României s-a desfășurat în perioada 20 - 22 iulie la Gheorgheni în județul Harghita. Deși această zonă țării situată în depresiune la vest de Carpații Orientali este cunoscută pentru valorile mai coborâte ale temperaturilor - "polul frigului", concursul s-a desfășurat în condiții... caniculare.

În toate cele trei zile de concurs, la orele desfășurării probelor, temperatura aerului a depășit 35 de grade Celsius. Condițiile au fost aspre pentru sportivi, organizatori și public, dar mai ales pentru cai. Aceștia din urmă, bine antrenați, îngrijiți și supravegheați de medicii veterinari ai concursului, au încheiat toți fără probleme cea mai dură probă - maratonul.

Un fapt inedit al etapei a fost prezența echipei Galambos din Ungaria în campionatul nostru. Galambos Sandor, 55 de ani, proprietarul atelajului și șeful echipei este un cunoscut constructor de trăsuri din Ungaria. În concurs, atelajul a fost condus cu succes de fiul sau Nandor Galambos, 23 ani.

Loc	Driver	Clubul	Nr atelaj	Rez Dresaj	Loc Dresaj	Rez Maraton	Loc Maraton	TOTAL dupa 2 zile	Rez Obst.	Loc Obst.	TOTAL
1	Rakoezi Gergo	Drosera	9	47,87	1	64	1	111,87	4	1	115,87
2	Kovacs Imre	Incitato	13	56,19	4	67,8	3	123,99	6	4	129,99
3	Galambos Nandor	Hungary	2	60,93	6	65,2	2	126,13	6	3	132,13
4	Bodo Zoltan	Lipicai	12	52,35	3	68,8	4	121,15	14	9	135,15
5	Pal Attila	Hipogrif	8	50,43	2	82,2	10	132,63	9	6	141,63
6	Kovacs Levente	Proregio	14	60,67	5	71,6	7	132,27	11,5	7	143,77
7	Imre Zoltan	Romsilva	18	68,61	9	80,2	9	148,81	5	2	153,81
8	Ivacson Robert	Aranypatkos	17	67,33	8	69,6	6	136,93	21	13	157,93
9	Bartalis Attila	Lipicai	11	73,34	11	77	8	150,34	8,5	5	158,84
10	Bajko Tibor	Aranypatkos	4	65,28	7	85	11	150,28	15	11	165,28
11	Orosz Laszlo	Aranypatkos	1	72,32	10	69	5	141,32	26	14	167,32
12	Benedek Lukacs	Aranypatkos	5	79,10	13	85,8	12	164,90	15	10	179,90
13	Imre Attila	Forras	15	77,70	12	126,2	13	203,90	19,5	12	223,40
14	Vancsa Jenő	Lipicai	7	82,56	14	162,6	15	245,16	27,5	15	272,66
15	Hermenean Tiberiu	Lipicai	10	120,48	Elim	136,4	14	256,88	36,5	17	293,38
16	Romfeld Zsolt	Aranypatkos	6	83,46	15	210,75	Elim	294,21	11,5	8	305,71
17	Vranceanu Vlad	Sf. Gheorghe	3	96,38	16	210,75	Elim	307,13	29,5	16	336,63
18	Bartha Robert	Lipicai	16	120,48	Elim	210,75	Ret	331,23	45,625	Ret	376,86

FRANȚA – oportunități imobiliare

CABINET ALAIN LECORNU

l'immobilier depuis 1952
A vendre

- La 15 minute de Caen
- La capătul aleii Castel din sec. XVII-XVIII cu clădirile anexe și teren de 22 ha
- Conține 16 încăperi în stare perfectă, restaurare de calitate, încălzire centrală
- Parc de 5000 m2 și lac

CABINET ALAIN LECORNU

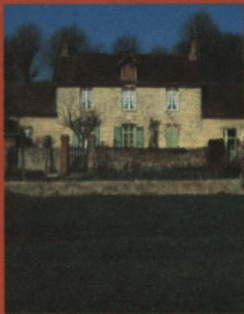
l'immobilier depuis 1952

- În Pays D'Auge la 190 km de Paris
- Proprietate retrasă, situată într-un foarte frumos loc împădurit, cu o vedere de excepție asupra regiunii înconjurătoare
- Maison de Maître (casă boierească) din sec. XIX - Epoca Restaurăției
- Are 180 m² de restaurat, cu frumoase elemente originale și dependințe vaste
- Teren: 2 ha cu posibilitate de până la 12 ha
- Preț: 210.000 euro

CABINET ALAIN LECORNU

l'immobilier depuis 1952

- Valea Ornei la 55 km de Caen
- Logis Seigneurial (proprietate senioară) din sec. XVI și XIX perfect locuibilă cu vaste dependințe în bună stare, dispuse în jurul unei curți, așezate la înălțime, cu o priveliște minunată
- Teren: 2 ha
- Preț: 3700.000 euro

CABINET ALAIN LECORNU

l'immobilier depuis 1952

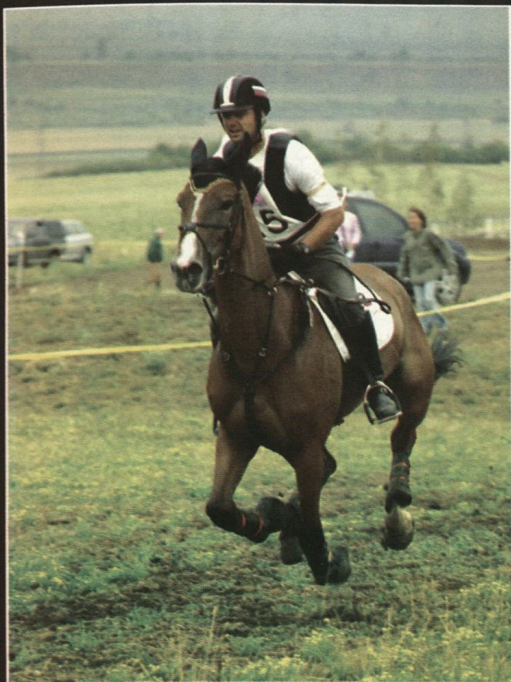

- La 14 km de Paris
- Înconjurată de lacuri
- Autentică proprietate senioară din sec. XVI
- Compusă din locuințe vechi, grajduri senioare și o locuință în stare perfectă, cu 5 camere principale (130 m²), încălzire centrală
- Elemente arhitecturale de epocă, foarte frumoase, în stare de conservare bună
- Teren: 15 ha de parc, iaz și pământuri

Correspondant

CHATEAUX ET MANOIRS
EN FRANCE

Tel.: 0033.610.907.642; 0040.727.222.642

EVENTIMENT LA SÂNCRAI JUD. COVASNA

În perioada 3-5 august, Federația Ecvestră Română a organizat Cupa Balcanică de probă completă la Pensiunea Patru Cai din Sâncrai unde au participat echipele României, Turciei și Bulgariei. Concursul a fost compus din trei probe: cros country, dresaj și sărituri, probe făcute de același cuplu cal-călăreț.

Președintele României și soția sa au onorat cu prezența pe organizatori și concurenți, participând și la decernarea premiilor. Este o mândrie pentru noi că la individual Cupa Balcanică a fost câștigată de Monica Holdiș, cu calul Piticul, proprietatea amazoanei, iar Cupa Balcanică pe echipe a fost câștigată de echipa Bulgariei după o prestație omogenă a tuturor componenților echipei.

CRITERII DE BONITARE și apreciere a cabalinelor de reproducție

(continuare din numărul trecut)

C. APRECIEREA DUPĂ CAPACITATEA ENERGETICĂ

Art.13. (1) Capacitatea energetică se apreciază pe baza evidențelor și documentelor ce confirmă rezultatele probelor de calificare și cele obținute în diferite competiții hipice, prin cuantificarea rezultatelor.

a). Cabalinele din rasele Pur Sânge Englez și Trăpaș se apreciază pe baza performanțelor obținute în cursele cu public pe hipodrom, ținându-se seama și de mitingurile internaționale.

b). Tineretul Trăpaș se apreciază după recordul, pe km, realizat în cursele cu public, în funcție de scara prezentată în tabelul nr. 6.

c). La cabalinele din rasele Arabă, Lipițană, Huțulă, Cal de Sport, Ardeneză, Semigreu, Poney, Furioso North-Star, Nonius, Gidran, capacitatea energetică se apreciază pe baza rezultatelor obținute în urma susținerii unei probe de calificare și a rezultatelor din competițiile sportive specifice, cuantificate.

(2) Susținerea și aprecierea probelor de calificare, pe rase se efectuează conform tabelului nr. 7.

Puncte	La 2 ani	La 3 ani	La 4 ani	Peste 4 ani
10	sub 1'26"	sub 1'24"5	sub 1'24"	sub 1'23"5
9	sub 1'28"	sub 1'26"5	sub 1'25"	sub 1'24"
8	sub 1'31"	sub 1'27"5	sub 1'26"	sub 1'24"5
7	sub 1'33"	sub 1'28"5	sub 1'28"	sub 1'25"
6	sub 1'35"	sub 1'31"	sub 1'27"5	sub 1'25"5
5	sub 1'37"	sub 1'33"	sub 1'28"	sub 1'26"
4	sub 1'39"	sub 1'33"5	sub 1'28"5	sub 1'26"5
3	sub 1'41"	sub 1'34"	sub 1'29"	sub 1'27"
2	peste 1'41"	peste 1'34"	peste 1'29"	peste 1'27"

2. Rasa Lipițan

Faza 1. a). Probă alură liberă, înhămare individuală la altelaj, pe 5 km cu 350 kg greutate tractată (viteza de deplasare = 15 km/h)		Puncte
Sub 18'- 20'		10
Între 20'01"- 20'05"		9
Între 20'06"- 20'10"		8
Între 20'11"- 20'15"		7
Între 20'16"- 20'20"		6
Între 20'21"- 20'25"		5
Între 20'26"- 20'30"		4
Între 20'31"- 20'35"		3
Între 20'36"- 20'40"		2
1.b). Proba de tracțiune ușoară la pas, înhămare individuală la atelaj, pe 1 km cu 350kg greutate tractată (viteza de deplasare = 7 km/h)		Puncte
Sub 9'		10
Între 9'01"- 9'05"		9
Între 9'06"- 9'10"		8
Între 9'11"- 9'15"		7
Între 9'16"- 9'20"		6
Între 9'21"- 9'25"		5
Între 9'26"- 9'30"		4
Între 9'31"- 9'35"		3
Între 9'36"- 9'40"		2
1.c). Proba de trap întins, înhămare individuală la atelaj, pe 3 km cu 350 kg greutate tractată (viteza de deplasare 18 km/h).		Puncte
Sub 12'		10
Între 12'01"- 12'05"		9
Între 12'06"- 12'10"		8
Între 12'11"- 12'15"		7
Între 12'16"- 12'20"		6
Între 12'21"- 12'25"		5
Între 12'26"- 12'30"		4
Între 12'31"- 12'35"		3
Între 12'36"- 12'40"		2
Faza 2. Proba de dresaj (teren 100/40m), progresie, dresaj (Anexa nr. 6)		Punctaj maxim
Se punctează mersurile, alurile, impulsia, tranzițiile, supunerea, exacitatea. Sistemul de punctare de la 5 - 0.		25

1. Rasele Pur Sânge Arab și Shagya Arab

1.1. Alergarea plată de galop pe 2400 m, cu 65 - 70 kg în șa	Puncte
Sub 1'14"	10
Între 1'14" și 1'16"	9
Între 1'16" și 1'18"	8
Între 1'18" și 1'20"	7
Între 1'20" și 1'21"	6
Între 1'21" și 1'22"	5
Între 1'22" și 1'23"	4
Între 1'23" și 1'24"	3
Între 1'24" și 1'25"	2
1.2. Probă dresaj, progresie dresaj I (Anexa nr. 5).	
Se punctează mersurile (franchețea și regularitatea), impulsia, elasticitatea, suplețea, supunerea, lejeritatea trenului anterior. Sistemul de punctare este scris pe fișa de dresaj	
1.3. Viteză la trap înhămare individuală la atelaj, 15 km cu 350 kg greutate tractată	Puncte
Sub 42'	10
Între 42'01"și 44'	9
Între 44'01" și 47'	8
Între 47'01" și 50'	7
Între 50'01" și 53'	6
Între 53'01" și 56'	5
Între 56'01" și 59'	4
Între 59'01" și 62'	3z
Între 62'01" și 65'	2
1.4. Anduranță	
Pe baza rezultatelor cuantificate de la concursurile oficiale.	
Obligatoriu se vor susține probele:	
■ alergare plată de galop pe 2400 m, cu 65 - 70 kg în șa ;	
■ una din următoarele:	
■ dresaj , progresie dresaj I (Anexa 5) ;	
■ viteză la trap înhămare individuală la atelaj, 15 km cu 450 kg greutate tractată;	
■ anduranță.	

3. Rasa Nonius

3.1. Proba de tracțiune

1.a). Probă alură liberă, înhămare individuală la atelaj, pe 5 km cu 350 kg greutate tractată (viteză de deplasare = 15 km/h).

Puncte	
10	Sub 18' - 20'
9	Între 20'01" - 20'05"
8	Între 20'06" - 20'10"
7	Între 20'11" - 20'15"
6	Între 20'16" - 20'20"
5	Între 20'21" - 20'25"
4	Între 20'26" - 20'30"
3	Între 20'31" - 20'35"
2	Între 20'36" - 20'40"

1.b). Proba de tracțiune ușoară la pas, înhămare individuală la atelaj, pe 1 km cu 350 kg greutate tractată (viteză de deplasare = 7 km/h)

Puncte	
10	Sub 10'
9	Între 10'01" - 10'05"
8	Între 10'06" - 10'10"
7	Între 10'11" - 10'15"
6	Între 10'16" - 10'20"
5	Între 10'21" - 10'25"
4	Între 10'26" - 10'30"
3	Între 10'31" - 10'35"
2	Între 10'36" - 10'40"

1.c). Proba de trap întins, înhămare individuală la atelaj, pe 3 km cu 350 kg greutate tractată (viteză de deplasare 18 km/h)

Puncte	
10	Sub 12'
9	Între 12'01" - 12'05"
8	Între 12'06" - 12'10"
7	Între 12'11" - 12'15"
6	Între 12'16" - 12'20"
5	Între 12'21" - 12'25"
4	Între 12'26" - 12'30"
3	Între 12'31" - 12'35"
2	Între 12'36" - 12'40"

3.2. Proba de dresaj (teren 100/40m.), progresie dresaj (Anexa nr. 6)

Se punctează mersurile, alurile, impulsia, tranzițiile, supunerea, exactitatea. Sistemul de punctare de la 5 - 0.

Obligatoriu se va susține proba:

■ de tracțiune cu cele 3 faze (alură liberă tracțiune ușoară, pas, trap întins)

Facultativ proba de dresaj.

4. Rasa Furioso North - Star

4.1. Proba de tracțiune

Faza 1. a). Probă alură liberă, înhămare individuală la atelaj, pe 5 km cu 350 kg greutate tractată (viteză de deplasare 15 km/h)

Puncte	
10	Sub 18' - 20'
9	Între 20'01" - 20'05"
8	Între 20'06" - 20'10"
7	Între 20'11" - 20'15"
6	Între 20'16" - 20'20"
5	Între 20'21" - 20'25"
4	Între 20'26" - 20'30"
3	Între 20'31" - 20'35"
2	Între 20'36" - 20'40"

1.b). Proba de tracțiune ușoară la pas, înhămare individuală la atelaj, pe 1 km cu 350 kg greutate tractată (viteză de deplasare 7 km/h)

Puncte	
10	Sub 10'
9	Între 10'01" - 10'05"
8	Între 10'06" - 10'10"
7	Între 10'11" - 10'15"
6	Între 10'16" - 10'20"
5	Între 10'21" - 10'25"
4	Între 10'26" - 10'30"
3	Între 10'31" - 10'35"
2	Între 10'36" - 10'40"

c). Proba de trap întins, înhămare individuală la atelaj, pe 3 km cu 350 kg greutate tractată (viteză de deplasare 18 km/h)

Puncte	
10	Sub 12'
9	Între 12'01" - 12'05"
8	Între 12'06" - 12'10"
7	Între 12'11" - 12'15"
6	Între 12'16" - 12'20"
5	Între 12'21" - 12'25"
4	Între 12'26" - 12'30"
3	Între 12'31" - 12'35"
2	Între 12'36" - 12'40"

4.2. Proba de obstacole (5 obstacole de 70 - 110 cm, izolate, 3 staționate și 2 oxere).

A. Se apreciază docilitatea calului, supunerea la comenzi modul de abordare a obstacolului, stilul de săritură și se punctează pe o scară de valori de la 5 la 1, rezultând nota. Parcursul se realizează în ordine crescătoare a înălțimii obstacolului, și se ia în considerare punctajul obținut la ultimul obstacol nedoborât, fără penalizare, rezultând nota.

B. Lărgimea obstacolelor este de maxim 1 m, viteză de deplasare 350 m / minut. Depășirea timpului acordat (lungime parcurs x viteză) se penalizează cu 0,2 secunde;

Penalizări: pentru al doilea refuz se elimină.

Înălțime obstacol 70 cm 1 puncte

Înălțime obstacol 80 cm 2 puncte

Înălțime obstacol 90 cm 3 puncte

Înălțime obstacol 100 cm 4 puncte

Înălțime obstacol 110 cm 5 puncte

Distanța între obstacole și modul de așezare a acestora este la aprecierea crescătorului și depinde de condițiile materiale (teren, obstacole) puse la dispoziție.

Punctajul final este dat de suma notelor de la punctele A și B.

4.3. 2. Proba de săritură liberă la culoar 100 - 140 cm înălțime, (5 obstacole - 3 staționate și 2 oxere, liniar, progresiv, în funcție de gradul de pregătire).

C. Se apreciază impulsia, elasticitatea, modul de abordare a obstacolului, stilul la sărituri, în funcție și de înălțimea obstacolului și se punctează pe o scară de la 5 la 1, care se adaugă la punctajul obținut la sărituri rezultând nota.

Puncte	
1	Înălțime obstacol 100 cm
2	Înălțime obstacol 110 cm
3	Înălțime obstacol 120 cm
4	Înălțime obstacol 130 cm
5	Înălțime obstacol 140 cm

Distanțele dintre obstacole variază între 5,5-7,5m (1 fuleu) și depinde de dimensiunea obstacolelor. Lărgimea obstacolelor este de maxim 1,2 m.

D. Înălțimea ultimului obstacol sărit și nedoborât dă nota.

Punctajul final la sărituri în libertate este dat de suma notelor de la punctele C și D.

4.4. Probă Dresaj, progresie dresaj 1 (Anexa nr. 5).

Se punctează mersurile (franchetea și regularitatea), impulsia, elasticitatea, suplețea, supunerea, lejeritatea trenului anterior. Sistem de punctare de la 5 - 1 (se regăsește înscris pe fișa de dresaj). Nota finală se exprimă pe scala 10 - 1 și reflectă procentajul realizat din maximul posibil (100%=10)

Obligatoriu se vor susține probele:

■ obstacole liber si cu călăreț - se face media rezultatelor ;

sau : ■ dresaj (teren 100/40m), progresie dresaj (Anexa 6)

■ tracțiune cu cele 3 faze (alură liberă tracțiune ușoară, pas, trap întins)

CÂȘTIGĂTORII DIN NUMĂRUL TRECUT

Lazar Iulia - 1

Ana Maria - 2

Cristiana Oprean - 3

Revista lansează concursul de fotografie, cu tema „Calul”. Dacă aveți imagini foto pe această temă, puteți să le trimiteți, în format digital, la adresa calulmagazin@gmail.com. Imaginile trimise, tehnic, trebuie să corespundă următoarelor criterii: dimensiune: 22x14 cm, rezoluție: 260 dpi, format: **tiff** sau **jpeg**. Fotografiile care nu sunt în format digital pot fi trimise și la adresa Str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București. Cele mai bune fotografii, vor fi publicate în revista noastră. Primii trei autori vor fi premiați astfel: premiu I - abonament 12 luni, premiu II - abonament 6 luni, premiu III - abonament 3 luni. Autorului de pe primul loc i se oferă șansa publicării unui pictorial în paginile revistei noastre.

CONCURS FOTO

EVENIMENT

În luna aprilie, la herghelia d-lui Pop Vasile din Negrești Oaș s-a născut **CEZAR JUNIOR**.

Din părinți import - mama **SUZI** - import Olanda și tatăl Cezar - import Germania, singurul minishetland autorizat din România.

IMPORTANT

Revista **Calulmagazin** găzduiește gratuit anunțuri de mică publicitate pentru: vânzări-cumpărări cai, atelaje, dresaj, transport, echipament.

Numai pentru persoane fizice.
Anunțul d-voastră la e-mail:
calulmagazin@gmail.com
sau la telefon/fax: 021/22.34.111

Pentru anunțurile cu poză tariful este de 20 lei/anunț. Persoanele juridice se adresează redacției pentru mare publicitate sau anunțuri de mică publicitate.

ANUNTURI CUMPĂRĂRI

Cumpar urgent caleasca 2 sau patru locuri pt. activitati agrement.
De preferat cu copertina.
E-mail albastru5000@yahoo.com, Telefon: 0727.704.380

ANUNȚURI VÂNZĂRI

Vând LIPITANI, Rasă curată, cu pedigree
Tineret 1-3 ani, iepe de reproducție și armăsari.
Tel.: 0751070930, e-mail: lipitan2004@yahoo.com

Bătrân crescător de cai - din motive de suprapopulare - VÂND
TINERET, CAI DE SPORT ȘI IEPE DE REPRODUCȚIE din
cele mai bune linii din rasa calului de sport românesc. Informații
la tel.: 0727.222.640

Herghelia Covasna scoate la vanzare cai pursange arab din linii
valoroase, cu pedigreeuri, varsta 4-6 ani. Relații la tel. 0749090070
sau e-mail: mihaiung78@yahoo.com

Vând iapa Pinto, tânără, cuminte, dresată călărie și trăsură, ges-
tantă cu armăsar poney. Preț 3.200 RON sau variante.
Tel.: 0788.761.695

De vânzare.
Mânz 3,5 ani din armăsar Quarter Horse călărit stil western
foarte cuminte (culoare izabell).
Cal arab 8 ani călărit normal, bun pe teren (sur).
Poneu armăsar 7 ani talie 1,12 m (negru cu pată albă).
Tel.: 0744.78.38.77, E-mail: khandamiriantz@artelecom.net

Vând cai lipitani, caii merg în
trăsură și sub sah.
Tel: 0740613690

Vând cai de sport, de 5-6 ani pen-
tru trăsura sau călărie.
Pret 5500 eur.
Tel: 0743694565

Vind Frizian, rasa curata cu pedi-
greuri original Olanda, Appaloosa si Quarter horse tineret, iepe,
armasari.
Relatii la telefon: 0744109145, email: frigyes9@freemail.hu

BLACK BEAUTY

MAGAZIN DE ECHITATIE „BLACK BEAUTY“

DN1 (BUC.-PLOIESTI) NR. 145 LÂNGA PRISMA

TEL.: 0722.637.507; 0722.759.261; 021.350.51.85

E-MAIL: OFFICE@BLACKBEAUTY.RO; CONTACT@BLACKBEAUTY.RO

WWW.BLACKBEAUTY.RO

